ATEITIS

8-9

ILIUSTRUOTAS
MĖNESINIS
MOKSLEIVIŲ
ŽURNALAS

PREL. ALEKSANDRAS DAMBRAUSKAS — JAKŠTAS
75 metų amžiaus ubiliatas

RUGPJŪTIS-
RUGSĖJIS
1935
25-TIEJI METAI

TURINYS

Pr. Dovydaitis — Laiškas skaitytojams 333
Pr. Dovydaitis — Lietuvos moksleivių tikrieji keliai ir šunkeliai 334
Juozas Gražulis — Vasariška (eil.) 341
Petras Gailiūnas — Parduota tėviškė (eil.) 341
Kazys Bradūnas — Didžioji malda (eil.) 342
Pr. Kozulis — Parugėje (eil.) 342
J. Martynaitis — Koks turėtų būti moksleivis 343
A. Jakubaitytė — Teatras 346
Eug. Matuzevičius — Arimų skausmas 353
K. Augas — Ryžtingųjų darbai 354
Jon. Pilipauskas — Keletas bendrųjų amerikiečio charakterio bruožų 360
Pr. Dovydaitis — Atviras laiškas A. Jakštui, pirmajam „Ateities" redaktoriui, jo 75 metų jubiliejaus proga 362
Belgijos žesistų kongresas 368
A. Margevičius S. S. Žodis iš Japonijos 370
Pr. Kuprys — Fausto tragizmas 372
J. Gobis — Tomas Morus — modernusis šventasis 376
Apžvalga. — Mokykloj ir gyvenime. — Literatūros naujienos. — Kūno kultūra. — Kreivos šypsenos

„ATEITIES" REDAKCIJA IR ADMINISTRACIJA
Kaunas, Laisvės Alėja 3. Telef. 26-76

PRENUMERATA

Lietuvoje: metams 15 lit. — pusmečiui 8 lit. — Moksleiviams met. 6 lit. — pusmečiui 3 lit.
Užsieny: met. 20 lit. — pusmečiui 10 lit. — Moksleiviams perpus pigiau. Paskiras numeris 1,75 lit.

Redaktoriaus kalbamosios valandos:
pirmadieniais ir penktadieniais nuo 14 iki 15 val.

„Ateities" platintojus,

dar nepranešusius po kiek egz. ir kieno vardu siuntinėti šį pusm. „Ateities", prašome kuo skubiausiai pranešti nes vėliau pranešusieji gali nebegauti šio pusmečio pirmųjų numerių.
Neatsilyginusius, prašome tuojau atsilyginti ir panaujinti pr-tą š. m. 2 pusm.

„Ateities" Adm-ja

„Žaibo" sp. Kaune, Duonelaičio g-vė 24, tel. 20, 89, 35-35

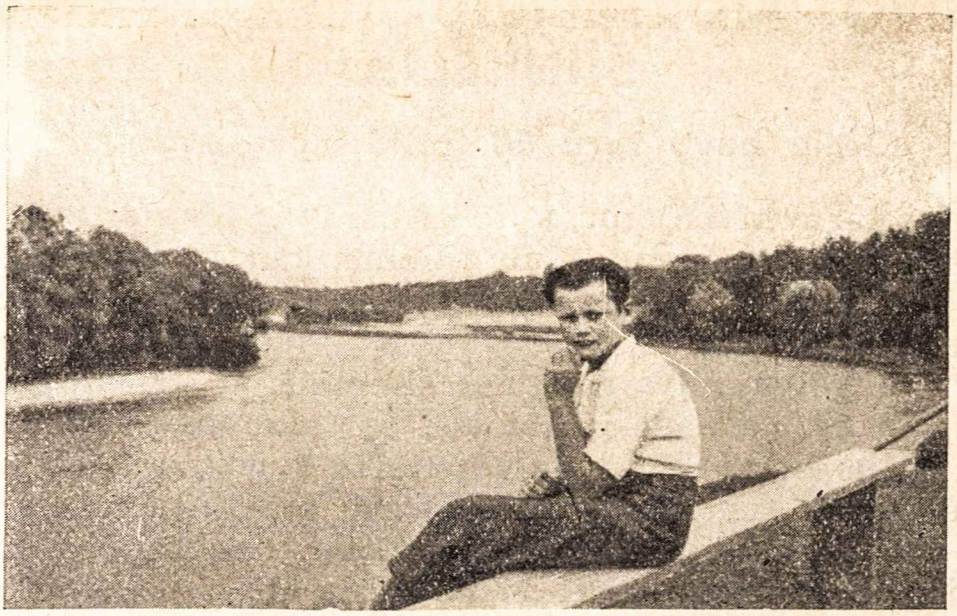

Kaip Nemuno vanduo — atostogos plaukia

SVEIKA, „ATEITIES" SKAITYTOJŲ ŠEIMYNA, NAUJUS MOKSLO METUS PRADĖJUSI!

Štai, mielasis jaunime, jau ir vėl jūs mokyklos suoluose sėdite ir imatės paprasto mokyklinio darbo.

Vieni jūsų esate pasiryžę šiais mokslo metais palypėt viena klase aukštyn, o kiti visai mokyklą baigti ir gale metų su ją galutinai atsisveikinti.

Ir vieniems ir kitiems linkiu, kad pasiektumėte, ko siekiate.

Bet jūsų tarpe, gal būt, yra ir tokių, kuriems(ioms) tenka šiais mokslo metais eitąjį klasės kursą pakartoti.

Tokius(ias) noriu paguost, kad nedarytumėte iš to tragedijų, kad perdaug nenusimintumėt ir nepasiduotumėt blogai nuotaikai.

Tokiems(ioms) linkiu, kad šiais metais būtumėte savo klasėj pirmieji(osios) visais atžvilgiais. Tuomet tas kartojimas išeis į gerą, kaip kad ir viskas geriems į gerą išeina.

Taigi, mokykitės stropiai, uoliai, pavyzdingai, atsimindami, kad jūs esate labai nedidelis skaičius tų laimingųjų jaunuolių, kurie turi galimumo iš visa mokyklą lankyti.

Nes Lietuvoj labai ir labai daug yra gero jaunimo, kuris labai nori mokytis ir puikiausiai mokytųsi, bet dėl įvairių kliūčių negali.

O tų kliūčių, pirmoj eilėj, materialinių, randasi vis daugiau šiais sunkiaisiais krizio metais.

Tad jūs, laimingieji(osios), turite ypač pasistengti, kad jūsų tėvelių ir globėjų jums dedamos lėšos, dažnai labai sunkiu darbu įgyjamos, būtų su kaupu pateisintos.

Bet kadangi jūs mokinatės ne mokyklai, bet gyvenimui, tai jums turi rūpėt dar ir toki dalykai, kurių mokykla jums, gal būt,

LIETUVOS MOKSLEIVIŲ TIKRIEJI KELIAI IR ŠUNKELIAI

Kaip buvo tarp 50 ir 25 metų atgal*

Praeitą kartą kalbėjome, apie „Aušrą“ ir jos neilgo gyvenimo (1883—1886 m.) priežastis. Jau žinome, kad ji sustojo ėjusi vyriausiai dėl to, jog ją leidusieji to meto lietuviai inteligentai nesusigiedojo, nesutarė. O nesutarė dėl to, kad pasaulėžiūros srity jie jau galvojo įvairiai, net skersmenai priešingai; kitaip pasakant, jie ėjo tarnaut įvairioms, net skersmenai priešingoms idėjoms; šalia katalikiškai galvojančios šviesuomenės (anuomet ją sudarė beveik tik vieni kunigai) jau buvo atsiradę ir indiferentų ir net įvairaus plauko antikatalikų. Tad suprantama, kodėl jų visų mėginimas leisti vieną laikraštį buvo panašus į pasakėčioj kalbamą, gulbės, lydekos ir vėžio vežamą vežimą.

Kas buvo palikę daryt, kai vežimas iš vietos nesijudino? Nieko kita, kaip tik jį pamesti ir kiekvienam kinkytis į savo prigimčiai atitinkamą vežimą. Taip padarė ir Aušros laikų veikėjai. Jie pasiskirstė į atskiras grupes ir kiekviena grupė nusprendė įsikūt sau atskirą laikraštį, nes vienokių ar kitokių idėjų, minčių tautoje skleidimo būdas tebuvo ir tebėra galimas tik per spaudą. Tat kam kurios idėjos atrodė brangios ir lietuvių tautai palaimingos, tas ir stojo jas skleisti per atitinkamus laikraščius.

Inteligentai katalikai (= kunigai), arba dešinieji aušrininkai, nebegalėdami bendrai dirbti nekatalikų redaktorių vedamoj Aušroj (dėl to ji ir sustojo), jau kitais metais (1887) turėjo katalikiškos pakraipos Šviesą, kuri nuo Aušros „skyrėsi pirmiausia

---

* Tęsinys iš „Ateities“ 5-jo ir 6—7-jo numerių

---

nepatieks, bet kurie jums yra būtini, kaip visašališko išsilavinimo siekiantiems būsimiems Lietuvos inteligentams.

Čion jums pagalbon ateina „Ateitis“ su „Gamtos Draugu“, kuriuodu nenor nieko kita iš jūsų, kaip tik kad jus parengt pilnutiniais inteligentais, kurie išsimokslinę dirbs Dievo garbei ir mūsų brangios Tėvynės geresnei ateičiai.

Taigi, „Ateitis“ bus jūsų geriausias draugas, jūsų mokyklinių žinių papildytojas gyvenimui būtinąja lavinimosi medžiaga.

Tat tikiuos, kad ir jūs būsite „Ateities“ draugai, jos uolūs skaitytojai, prenumeratoriai ir platintojai savo draugų(ių) tarpe.

Tat su nauja energija, su tvirta valia, su šviesiomis perspektyvomis pradedame šiuos naujuosius mokslo metus!

Dieve, padėk mums visiems!

Pr. Dovydaitis,
„Ateities“ ir „Gamtos Draugo“ vardu

religine kryptimi... Būdama kunigų rankose, ji laikė artimą kontaktą ir su lietuvių pasauliečiais inteligentais, ypačiai su Maskvos studentais. Todėl Šviesa buvo pusiau dvasinis, pusiau pasaulinis laikraštis, kurio pasisekimu buvo suinteresuoti vokiečių leidėjai (Tilžėje)"[1]. Dėl to ir nenuostabu, kad tie vokiečių biznieriai Šviesą ir „nubiznino"; ji pradėjo netekt spalvos, pradėjo išblėsti ir 1890 m. visai užgeso. Ją pakeitė du, jau visai ryškios, kitaip sakant, aiškiai išsidiferenciavusios krypties laikraščiai: katalikiška Žemaičių ir Lietuvos Apžvalga (nuo 1889 m. pabaigos) ir pozitivistiškas Varpas (nuo 1889 m. pradžios).

Apžvalgoje dirbo tautiniu atžvilgiu susipratę lietuviai kunigai ir Žemaičių dvasinės seminarijos klerikai. Vyriausia šio laikraščio siela yra buvęs kun. K. Pakalniškis (Dėdė Atanazas, † 1932), o jo bendradarbiais, be kitų, yra buvę kunigai A. Dambrauskas-Jakštas, J. Tumas, J. Mačiulis (Maironis) ir kiti, vadinasi, patys įžymiausi mūsų tautinio atgimimo veikėjai katalikai.

O Varpo charakteristikai cituosime prof. Vacl. Biržišką: „Dar Šviesai einant, Varšuvos universiteto lietuvių studentų tarpe kilo mintis leisti ir grynai pasaulinį, inteligentų laikraštį, kuris atitiktų ir tą, pozityvizmo pasaulėžiūrą, kuria buvo persiėmę daugelis lietuvių studentų Varšuvoje, lenkų pozityvizmo įtakoje"[2].

Varpo siela buvo Varšuvoj studijavęs Vincas Kudirka. Kadangi Varpas daugiau buvo skiriamas inteligentams, tai nuo 1890 m. pradžios prie jo pradėta leisti Ūkininkas, skiriamas liaudžiai, ūkininkams, Varpo — tėvo — dvasia, teko ir jo vaikui — Ūkininkui.

Kokia ta dvasia buvo? Pradžioj Varpas buvo leidęs diskusijas, t. y. jame galėjo būti reiškiamos įvairios nuomonės. Dėl to tada Varpe rašydavo įvairių pažiūrų lietuviai inteligentai — ir pasaulionys ir kunigai. Tačiau, kaip ir Aušroj, tas bendras darbas negalėjo ilgai trukti, ir vėl įvyko išsiskyrimas pagal pasaulėžiūrą (maždaug apie 1895 m.).

Varpo „siekimai buvo atkaklūs, ėję smarkios kovos pavidalu" — sako lietuvių literatūros istorininkas Z. Kuzmickis (t. p. 199 p.), patsai daugiau simpatizuojąs Varpui, kaip katalikiškiems anos gadynės laikraščiams ir veikėjams. Panašiai ir visi šių dienų Varpo auklėtiniai bei jų simpatikai su dideliu pasigardžiavimu ir pasididžiavimu pabrėžia, kelia aikštėn varpininkų plunksnos nuopelnus kovoj su ano meto rusų priespauda.

Bet kovos su rusais, kovos už laisvesnę Lietuvos ateitį monopolis netenka tik vieniems varpininkams ir paskiau nuo jų ats-

---

[1] Z. Kuzmickis, Lietuvių literatūra IV d. Kaunas 1933, 76.
[2] Iš mūsų laikraščių praeities, Kaunas 1933, 4.

kilusiems dar kairesnių krypčių atstovams — socialdemokratams. Apie katalikiškąją Apžvalgą prof. Vacl. Biržiška, antai, štai ką sako:

„Kadangi ‚Apžvalgos' pasirodymas buvo susijęs su momentu, kada rusų administracija ypatingu žiaurumu persekiojo katalikų bažnyčią Lietuvoje, tai katalikiškos Apžvalgos tonas nuo pat pradžios savaime pasidarė griežtas opozicinis, ir tai ne Varpo — Ūkininko opozicijos ribose, ne opozicinis vietos administracijai, bet rusų valdžiai, kuri centre, Petrapilyje, nustatydavo pagrindines kovos su katalikybe gaires. Tokiu tonu, kokiu kalbėjo Apžvalga, nebuvo iki tol kalbėjęs su rusų valdžia nė vienas lietuvių laikraštis, ne tik Aušra ar Šviesa, bet ir Varpas ar Ūkininkas"[1].

O kuriais būdais rusai manė Lietuvą veikiausiai nutautinsią, ją suviršinsią? Nagi rusų „didžiausias dėmesys (buvo) kreipiamas į Lietuvos gyventojų daugumos išpažįstamos katalikų tikybos suvaržymą ir persekiojimą. (Rusų) valdžios persekiojimo kardas (buvo) kreipiamas tiek į Katalikų Bažnyčią, tiek į kunigus ir visomis priemonėmis gyventojai viliojami į pravoslaviją, stengiamasi įvesti į Katalikų Bažnyčios apeigas rusų kalbą"[2].

Vadinasi, spaudos draudimo laikais lietuviška katalikų spauda kuo atkakliausiai gynė tą Lietuvos gyvenimo poziciją, kurią rusai buvo pirmoj eilėj smarkiausiai puolę: katalikybės poziciją. Rusų vyriausybė buvo gerai apsvarsčius lietuvių surusinimo klausimą ir priėjusi teisingą išvadą, kad kol lietuviai bus katalikai, tol jie neįstengs jų surusint, ir todėl, kad juos surusintų, reikėjo juos pirmiau nukatalikint. Taigi, rusų priespaudos laikais *katalikybė lietuviams buvo gynimosi skydas nuo rusinimo kirčių.*

Kad iš tikrųjų taip būta, vaizdžiai parodo ir įvykiai iš to meto Lietuvos moksleivijos gyvenimo, būtent, Mintaujos gimnazijos įvykiai 1895 metais. Štai ką apie tuos įvykius skaitome, viename pernai metais išėjusiame leidiny:

„Trejiems metams po Kražių skerdynių praslinkus, Mintaujos gimnazijoj taip pat buvo įvykis, kurį ano meto lietuvių laikraščiai lygino su Kražiais. Gimnazijos direktorius Tichomirovas matydamas, kad didesnė pusė jo gimnazijos mokinių, daugiau kaip pusantro šimto, lietuviai, nusprendė imti pamažu juos rusinti. Tuomet gimnazijoje latviams ir vokiečiams[3] buvo leista melstis savo gimtosiomis kalbomis. Tik lietuviams buvo įsakyta prieš pamokas kalbėti rusišką maldą. Mokiniai subruzdo:

---

[1] Iš mūsų laikraščių praeities, Kaunas 1933, 4 ir t.

[2] Kaip buvo uždrausta ir atkovota lietuvių spauda, Kaunas, 1929, 6. Visas Vajl. Biržiškos citatas paėmiau iš St. Ylos Liet. apol. liter. bibliografijos 1935, 4—4 p.

[3] Ir latviai ir vokiečiai moksleiviai buvo nekatalikai (protestantai). *Pr. D.*

‚Kaip mus vienus rusiškai melstis verčia? Nori maskoliais padaryti'. Subruzdo visi ir sužiuro į vyresniuosius ...Nusileisime čia, tai subaigs mus rusinti (galvojo moksleiviai). Mūsų tėvai prasčiokai Kražiuose kraujo nesigailėjo, gindamiesi nuo rusintojų, o mes, moksleiviai, duosimės kaip avinėliai rusinami. Ne! Nesutiksime rusiškai melstis! Taip nutarė, taip ir padarė. Žinojo, kad geruoju pasipriešinimas nesibaigs, nevienam gal teks ir su gimnazija atsiskirti. Tačiau, vyresniųjų skatinami, visi, ir mažieji, tvirtai laikėsi. Sekantį rytą pirmam reikėjo rusišką maldą kalbėti trečios klasės gimnazistui Juozukui Tūbeliui[1]. Inspektoriaus liepiamas maldą skaityti, šis drąsiai atsakė: ‚Aš rusiškai neskaitysiu, nes *mano tikyba man to neleidžia*'. Kilo triukšmas. Tūbelį tuojau pašalino iš gimnazijos. Maldą skaityti direktorius įsakė vienam mokytojui lenkui Mečnikauskui, kuris nuo šiol ir skaitydavo. Tačiau mokiniai pasitarę nutarė skaitomos rusiškai maldos ir neklausyti... Vieną rytą, kai Mečnikauskas skaitė rusišką maldą, išeina į priekį vienas mokinys, Jurgis Šlapelis, (dabar daktaras Vilniuj) ir pareiškia, kad *lietuviams tikyba draudžianti klausytis rusiškos maldos.* — ‚Kas negali klausytis, tam ne vieta gimnazijoj!' — atkirto perpykęs direktorius... Nors rusų maldos skaitymas vėliau caro įsakymu buvo atšauktas, bet daugumui susipratusių lietuvių teko nukentėti: 33 lietuvius pašalino iš gimnazijos be teisės stoti į kitą... Visa Lietuva buvo pasipiktinusi šiuo negirdėtu rusų valdžios elgėsiu ir didžiavosi savo jaunuomenės drąsumu"[2].

Šiųjų, Mintaujos gimnazijos prieš 40 metų įvykusių įvykių aprašyme aš dvi vietas tyčiomis pabrėžiau (kreivas šriftas!), kadangi čia yra visa dalyko esmė: moksleiviai lietuviai katalikai *katalikybe gynėsi nuo rusinimo* ir atsigynė, nepasidavė rusiškais šunkeliais nuvedami.

Šioj vietoj tat yra geros progos šiąją iš gimnazistų, t. y. vaikų, burnos (ex ore infantium — kaip sakoma Šv. Rašte — Ps. 8) išreikštą tiesą plačiau išplėsti: katalikybė, t. y. Kristaus mokslas pritaikintas žmonių gyvenimui tvarkyti ne tik XIX-me šimtmety, bet ir visais pirmesniais šimtmečiais, kiek ji galėjo lietuvių gyvenimui daryti įtakos, visuomet dirbo mūsų tautos gelbėjimo, saugojimo ir jos ugdymo darbą. Nes jei lietuvių tauta būtų turėjusi nelaimę priimt provoslavišką krikščionybę iš Rusijos, ji šiandien visa būtų buvusi surusėjusi, ats. sugudėjusi, kaip kad šiandien yra surusėję mūsų tautiečiai Vilniaus ir Gardino kraštuose. Rusų istorikai labai aiškiai juto ir pyko, kodėl ne rusams Lietuva teko per pravoslaviją.

Iš kito šono, jei Lietuva, priimdama krikšionybę iš vakarų Europos, būtų pasidavusi vokiečių įtakai, tai nuo reformacijos

---

[1] Dabartinės Lietuvos vyriausybės ministeris pirmininkas. *Pr. D.*

[2] K. Binkis, Antanas Smetona 1874—1934. Kaunas 1934, 31—33 p. (Išleido: Lietuvos Valstybės Prezidento Antano Smetonos 60 metų amžiaus sukaktuvių minėjimo Vyriausias Komitetas).

laikų (XVI šimtm.) ji būtų taip likusi suprotestantinta ir, geriausiu atveju, turėjusi šių dienų Klaipėdos krašto arba Prūsų Lietuvos išvaizdą. Ir vienu ir antru atveju, t. y. ir per pravoslaviją surusinta, ir per protestantizmą suvokietinta Lietuva nepriklausomam gyvenimui nebūtų atsikėlusi. Tai yra visai tikras dalykas.

Mes visai gerai žinome bei įvertiname ir lenkų įtakos žalingumą mūsų tautai, kai ta jų įtaka reiškėsi Lietuvoj draug su katalikybe, kuri mus pasiekė lenkams tarpininkaujant. Tačiau šis blogis Lietuvai yra buvęs mažesnis už kitus, kurie ją būtų ištikę, ir yra lengviausiai atitaisomas. Šiandien jo jau daug atitaisyta, o nepriklausomos Lietuvos valstybei einant stipryn, jis bus ir visas atitaisytas: ir jos sostinė Vilnius su visa Vilnija susijungs su nepriklausoma Lietuva.

Dėl to tie, kurie tautinio Lietuvos atgimimo laikais kovodami su lenkybe Lietuvoj drauge kovojo ir su katalikybe, kadangi per ją ėjęs lenkinimas, — elgėsi lygiai neprotingai, net juokingai, kaip kad su gelba laukan išmesdami ir vaiką, kuris buvo toj geldoj nupraustas.

Kristaus mokslas ir lietuvių tautai, kaip kad ir visoms kitoms tautoms, yra atnešęs išgelbėjimą iš dvasinio skurdo, o netiesioginiu būdu padėjęs ir savo materialinę gerovę pakelt (kaip tatai ypač pabrėžė prancūzų valstybininkas Montesquieu). Katalikų Bažnyčios vaidmuo ir Lietuvos gyvenime buvo tas pats, kaip ir vakarinėj Europoj: sukurt krikščionišką kultūrą, sutvarkyt gyvenimą paremtą dorovingumo, meilės, teisingumo ir teisėtumo pagrindais.

Bet Kristaus religijos ir katalikų Bažnyčios reikšmę individo tautų ir valstybių gyvenime apskritai, taigi ir lietuvių bei jų tautos gyvenime mūsų tautinio atgimimo metais tinkamai suprato ir įvertino tik inteligentai katalikai, įvertino ir ją gynė, kovojo už ją su rusais. Dėja, šiame fronte kovojo beveik tik vieni lietuviai kunigai per savuosius laikraščius — per Apžvalgą, paskiau per Tėvynės Sargą (nuo 1896 m.), Žinyčią (nuo 1900), Kryžių (nuo 1903) ir kt. O tos gadynės inteligentai pasaulionys, deja, buvo nukatalikėję, nureligijėję, geriausiu atveju tapę religiniu atžvilgiu indiferentais, bet taip pat net ir aiškiais priešininkais religijos apskritai, ir katalikybės ypatingai. Dėl to apie juos tenka pasakyt: juos ano laiko nesveika mokykla ir nevykusi lektūra buvo nuvedusi šunkeliais.

Patys nuėję idėjiniais šunkeliais, nukatalikėję inteligentai ir kitus paskui save vedė per savąją spaudą. Jų įkurtoji ir leidžiamoji spauda, kad ir iš vieno šono, stiprino tautinį, t. y. lietuvišką susipratimą, bet, iš kito šono, lygiomis nestiprindama ir dorinės-religinės lietuvių tautos sąmonės, elgėsi lyg manydama, kad atgimusi lietuvių tauta galės laikytis stovėdama ir ant vienos — tautinio susipratimo — kojos. O juk tai yra aiškus nenaturalumas ir dėlto negalimas dalykas.

Religija yra toks dalykas žmogaus gyvenimui, jog jos atžvilgiu negali būt jokio vadinamo neutralumo. Dėl to kiekvienas indiferentizmas (abejutiškumas) jos atžvilgiu, nuosaikiai elgiantis, turės virst religijai neprietelingumu. Taip buvo ir nekatalikiškoj lietuvių spaudoj jau spaudos draudžiamuoju laiku.

Kokioj pozicijoj religijos atžvilgiu stovėjo V. Kudirka ir jo Varpas? Kudirkos santykius su religija nesenai nagrinėjęs kolega J. Ambrazevičius[1] priėjo tokias išvadas: Kudirka „mažų mažiausia nebuvo antireligiškai nusistatęs"; „jis nebuvo priešingas nė pačiam religingumui"; „jis buvo tolerantiškas religijos dalykuose"; „Kudirkos tariamasis religijos dalykuose liberališkumas ar kaikurių pavadintas net ateizmas Kudirkai, kaip ir daugeliui ano meto šviesuomenės, buvo atsitiktinis, primestas, apsikrėstas, svetimųjų įtakoje, ne iš savų samprotavimų ir išgyvenimų išaugęs". „Tokią atsitiktinę žymę laikyti Kudirkos dvasios esme ir ją skelbti iškilmingais momentais yra skriauda pačiam Kudirkai, o mums patiems kažkaip koktu klausytis" — baigia J. A. šią mintį kreipdamas prieš tuos, kurie sako Kudirką buvus ateistą ir geriausiu atveju laisvamanį.

Mielai pritariu kolegos J. Ambrazevičiaus išvadoms, tačiau negaliu nepridurti, kad Kudirkos posakiuose: „Kad norite tikėti — tikėkite!.. Tiktai žiūrėkite, kad jūsų darbai būtų geri! Kad nenorite tikėti — netikėkite! Žinokitės! Tiktai žiūrėkite, kad jūsų darbai būtų geri!" (II, 219 p.) — kad šiuose posakiuose yra aiškiai reiškiamas nelemtas principas: „Religija yra privatus dalykas". Ogi šioks principas — tai yra tik akių muilinimas neišmanėliams tikinčiųjų tarpe. Apie tai teks kuomet pakalbėti atskirai. Čia bus gana suminėti, kad jau pačiame „Varpe" buvo reiškiama su katalikybe nesuderinamų pažiūrų[2] ir kad varpininkų spauda prieš karą ir dabar nepriklausomoj Lietuvoj šiuo atžvilgiu daug nuosakesnė ir visai aiškiai bei ryškiai kiekviena proga rodė ir teberodo savo neapykantą religijai apskritai ir katalikybei bei Katalikų Bažnyčiai ypatingai (Liet. Žinios, Liet. Ūkininkas). Ir gerai daro: atviras priešas labiau gerbtinas, kaip veidmainis.

Varpo pradėtu keliu toliau nuėjo nuo varpininkų atsiskyrę socialdemokratai, o šiuose netrukus atsirado dar radikalesnių, kurie vėliau stojo tarnaut bolševizmui. Tačiau ir socialdemokratų spaudoj buvo vengiama, taktikos sumetimais, atvirai kovot su katalikybe. Atvirai su katalikybe kovojanti spauda būtų atbaidžiusi nuo savęs katalikiškąją Lietuvos liaudį, o spaudos tikslas juk buvo ta liaudies pasiekti. Taigi, atvirai kovot su Lietuvos liaudies branginama katalikybe ir buvo pri-

---

[1] Židinys 1935 m. 1 Nr. 70—71 pusl.

[2] Antai, pav. Varpo 1895 m. 1-me n-ry P. Būčys (tuomet Petrapilio Dvasinės Akademijos studentas klerikas) sumini tokias pažiūras.

vengiama. Bet privačiose vad. kairiųjų inteligentų pažiūrose ir poelgiuose katalikybei neprietelingumas buvo neslepiamas.

Taigi, jau spaudos draudimo laikais Lietuvos inteligentijoj, šalia inteligentų katalikų, kuriuos tuomet sudarė beveik vieni kunigai, būta ir inteligentų, katalikybės atžvilgiu nusistačiusių arba indiferentiškai arba ir net aiškiai neprietelingai. Atgimstančiai lietuvių tautai šitai buvo didelis minusas, kadangi, šiaip dalykams esant, katalikiškos lietuvių liaudies ir nekatalikiškos (netgi ir antikatalikiškos) lietuvių inteligentijos keliai negalėjo sutapti, negalėjo būt bendrų jausmų ir darbo.

Tuo metu atsiradusi idėjinė praraja tarp Lietuvos inteligentų kunigų ir pasaulionių buvo labai žalinga ir bendram Lietuvos kilimui ir kultūrą ugdant savą, tautiniu atžvilgiu sąmoningą pasaulionišką, šviesuomenę. Lietuvos katalikiška liaudis, pirmoj eilėj ekonominiu atžvilgiu pajėgesnioji ūkininkija, leidusi į mokslą savo vaikus, labai gerai matė, kad bent kiek pasimokiusieji jų religingi vaikai tuoj virsta bepoteriais ir bereligiais. Tuomet religingas Lietuvos kaimietis padarė išvadą, kad mokslas iš visa griauja religiją, ir dėl to jis yra žalingas. Vadinasi, jei nori, kad tavo vaikai neliktų bereligiais, tai neleisk jų į mokslą. O jei leisi, tai keturias klases išėjusį atimk iš gimnazijos ir vežk į kunigų seminariją. Tuomet jis ir religiją išlaikys ir savame krašte galės gyvent. O kitokį mokslą išėjęs virs bedieviu, įsigyvens kur tolimoj Rusijoj, ves kokią maskalką ir bus žuvęs.

Tą Lietuvos liaudies ir inteligentijos kelių skirtumą rusų priespaudos laikais laikė dar kiek pridengęs bendras visų — ir inteligentų ir susipratusios Lietuvos liaudies — troškimas nusikratyt rusų caro jungą. Bet, deja, nedaug kam, o gal ir niekam tuomet nebuvo aišku, kad šitokios rūšies veikimas — išlaisvint Lietuvą nuo carizmo pančių drauge išlaisvinant jos žmones ir nuo religijos bei dorovės normų — buvo ne kas mažiau, kaip Lietuvos parengimas bolševizmui praryti. Buvo kilnus darbas — nutraukt carizmo pančius, bet buvo labai pragaištingas Lietuvai darbas — kalt jai naujos, nežinau kiek kartų baisesnės, bolševizmo vergijos pančius.

Šiandien, kada caro jungą nusimetusią Rusiją smaugia daug baisesnis bolševizmo jungas, yra pirštu prikišamai aišku, kieno naudai ir laimėjimams yra pasidarbavę anos gadynės rusų inteligentai socialistai, revoliucionieriai ir visoki nihilistai; taip pat aišku, ką rengė ir ką bandė duot Lietuvai Rusijos inteligentų mokiniai ir bendradarbiai — Lietuvos kairieji, arba „pirmeiviškieji“ inteligentai.

Gyvi pavyzdžiai kalbingiau už visokius išprotavimus tatai parodys. O tų pavyzdžių vieną kitą šių eilučių rašytojas turi jau ir savo paties atsiminimuose iš laiko prieš trejetą dešimčių metų. Juos minėsime artimiausiame „Ateities“ sąsiuviny.

Pr. Dovydaitis

JUOZAS GRAŽULIS

VASARIŠKA

Žalią platų lauką išvingiuoja upės,
Paupiuose šypsos paukščiai su gėlėm..
Gal žinai, iš kur toks tų gegučių ūpas,
Kam nėra dejonės peizaže žaliam.

Aš mačiau, kaip ėjo vasara per pievas.
O jau kad nušvitus! Ėjo ne viena.
Net akis primerkiau. Ar gal būti?! — Dieve,
Vasara ir laimė eina po ranka.

Kregždės jas lydėjo, linkčiojo beržynai,
Kmynai su ramunėm stiepės pažiūrėt.
Žengė dobiluosna. Jiedviem kojos pynės.
Jiedvi ten juokavo vakaro gaisre.

Žalias klevas linko, saulė skliaute juokės,
Naktį skrido žvaigždės jųjų aplankyt...
Nemačiau ant svieto tokio laimės šokio,
Tokio žemės veido margam pabaly!

Miestai ir artojai jiedviem dainas nešė,
Jąsias vardu šaukė visi pagiriai.
Jiedvi pamojavo. Žingsniai buvo našūs.
Žingsniai jų kvėpėjo dobilų žiedais.

PETRAS GAILIŪNAS

PARDUOTA TĖVIŠKĖ

Laukams atidaviau aš meilę,
Mylėjau tėviškę su senu uosiu.
Išvaržius tėviškę, nukirtus uosį,
Kam savo meilę atiduosiu?..

Šventvagiškai ateisiu į nesavo lauką,
Žiūrėsiu smilgas ir rugius laukuose, —
Nei jus, rugiai, nei avižos, nei smilgos,
Aš lauko meile nepaguosiu.

Aš svetimas ant savo kiemo,
Kaip šuo nusenęs darganoj ir vėjuj,
Benamis ir sulytas, kur nuklysiu,
Kur dingsiu vėjo genamas pavėjui?..

Laukams atidaviau aš meilę,
Mylėjau tėviškę su senu uosiu.
Išvaržius tėviškę, nukirtus uosį,
Kam savo meilę atiduosiu!..

KAZYS BRADŪNAS

DIDŽIOJI MALDA

Saulė, debesys ir girios
Ir rugiai žalių papievių
Svyra, svyra, linksta, linksta —
Meldžiasi o, Dieve!

Trys gėlelės melsvaakės,
Trys viršūnės balto sniego
Tyli, tyli, klaupias, klaupias —
Meldžiasi o, Dieve!

Plačios marios sidabrinės,
Aukštos palmės iš Sudano
Žino, mato ir supranta —
Meldžias, Dieve mano!

Ir plaštakė ir bitelė
Maldoje tyliai gyvena...
Aš meldžiuos ir viskas, viskas
Meldžias, Dieve mano!

PR. KOZULIS

PARUGĖJE

Ir kas per giedojimas miško!
Žaliavimas margas laukų!
Nuėjau, nubridau parugėmis,
Mano tėvo pramintu taku.

Giedojo skambus vieversėlis
Ir krito žemyn nuo dangaus,
Nežinau, nežinau, ko nerimstu
Ir ko girios vėl pradeda gaust...

Laukuose dar laimė vis auga
(Laimingas ir aš gal esu);
Man gėlelė kiekviena lyg draugas...
O to džiaugsmo laukuos taip gausu!

Džiaugiaus aš gegužy, biržely —
Ilgai dar nenoriu nuliust...
Nemainyk dar žiedelių, rugpjūti,
Į geltonus rudens lapelius!

Tegu pažaliuoja dar miškas,
Ir plotai žieduoti laukų!
Surasiu, pasivysiu aš laimę
Mano tėvo pramintu taku.

KOKS TURĖTŲ BŪTI MOKSLEIVIS

(Atsakymas į anketą)

Nežinau, kodėl Jūsų malonus Redaktorius nepasitenkina tuo, kad jūs, mielieji moksleiviai, gyvu žodžiu ir gana dažnai iš savo mokytojų, auklėtojų, tėvų ir vyresniųjų išgirstate, kaip turite elgtis, ką ir kaip dirbti. Gal būt Redaktorius nugirdo ar pamatė, kad jūs daugumas tų pamokymų ir nurodymų klausote tik viena ausimi, o kitos neužsikemšate ir dėl to per vieną ausį pamokymai ir patarimai įėję, per kitą išeina. Ką nors geresnio išgirdę mokykloje, tai užmirštate ligi pareinate namo ir ten, už mokyklos sienų, elgiatės ne visai taip, kaip pridera elgtis geram moksleiviui. Ši nespėjimo išgirsti ir užmiršimo kliūtis bus pašalinta, kai turėsite juodu ant balto surašyta, ir kiekvieną dieną galėsite pasiskaityti, kaip jūs turite elgtis, kaip ir ką dirbti, kad būtumėt laimingi patys ir naudingti kitiems. Ypač svarbu, nuo pat mažų dienų mokėti ir įprasti gyventi taip, kad išaugtumėt tais kūno ir dvasios milžinais ir apsišarvavę mokslo, meilės, tiesos, o reikale ir plieno ginklais narsiai galėtumėt kovoti su gyvenimo blogumais ir skleisti gerumus, kilniąsias idėjas.

Prieš tolimesnius nurodymus noriu tau, mielas moksleivi, priminti, kad nieko gera nepasieksi jei neužgrūdinsi valios ir nesuvaldysi savęs, jei tik žinosi, kas gera, bet to gero nedarysi, o gal būt dar ir padarysi tai, kas aiškiai žinai, kad bloga. Taigi, pirmiausia suvaldyk save ir daryk tik tai, kas gera, o pamažu ir visa kita galėsi pasiekti.

1. Geras moksleivis pamokų metu turi atydžiai sekti mokytojo aiškinimą, svarbesniąsias mintis užsirašyti aiškinamam dalykui skirtame sąsiuvinyje. Jei kas neaišku, reikia mandagiai paklauti ar paprašyti dar kartą paaiškinti. Pamoką atsakinėdamas ar rašto darbus rašydamas, moksleivis niekuomet negali naudotis kitų pagelba ar špargalkomis. Geriau nieko neatsakyti, arba blogai rašto darbą padaryti, kaip visa tai apgaulingai su kitų pagelba atlikti. Moksleivis turi žinoti, kad šiuo atveju, apgaudinėdamas mokytojus, pirmiausia apgaudinėja ir plaka pats save. Toki apgaudinėjimai ne tik pratina prie nesąžirgumo ir apsileidimo, bet ir tiesiog užkerta kelią geram mokymuisi, silpnina valią ir charakterį. — Su melu netoli nuvažiuosi, — sako patarlė.

Taip pat per pamoką negalima rašyti laiškelių, kalbėtis ir užsiimti kitais pašaliniais darbais, kurie trukdo ir pačiam ir kitiems klausyti aiškinimo ar atsakinėjimo, sunkina mokytojui darbą ir t.t.

Geras moksleivis pertraukos metu turėtų išeiti iš klasės, jei gražus oras, į lauką, jei ne, į salę ar koridorių ir ten pavaikščioti, pažaisti vieną kitą lengvesnio nevarginančio pobūdžio

žaidimą, tyru oru pakvėpuoti. Tuo laiku būtinai reikia atidarinėti klasės langus, ją išvėdinti.

Nepatartina pertraukų metu rengti sekančias pamokas. Tai reikia atlikti namie. Pertraukos skirtos ne darbui, bet poilsiui. Be atvangos įtemptas protas pavargsta ir tuomet mokymasis yra sunkus ir beveik betikslis. Tokiu būdu jei kas ir išmokstama, tai labai greit vėl pamirštama.

2. Geras moksleivis po pamokų namie leidžia laiką pagal nusistatytą smulkią dienotvarkę. Ji turi būti įvairi ir pilna. Pats vienas moksleivis gerą dienotvarkę negalėtų susistatyti. Tam reikia klausti mokytojų patarimo. Kartais jie ir be klausinėjimo nurodo, tad reikia tuos nurodymus sekti ir susirašyti. Čia tik noriu pabrėžti, kad labai svarbu geras laiko sutvarkymas ir griežtas laikymasis visokios tvarkos. Netvarkingai leidžiant laiką dažnai reikalingi darbai lieka nepadaryti — jie atidedami vis vėlesniam laikui, kol pagaliau jiems atlikti visai laiko nelieka. Jokio atidėliojimo negali būti. Kas atidėlioja, tas amžinai klajoja.

Po pamokų geras moksleivis, kiek pasilsėjęs, ruošia pamokos rytojaus dienai. Šis darbas yra vienas iš svarbiausių moksleivio darbų, dėl to jo nereikia atidėti po kitų dienos reikalų. Kai kas iš moksleivių po pamokų užsiima įvairiais žaidimais, rungtynėmis ar kitu kuo, o pamokų rengimą atideda vakarui. Bet vakare, grįžę po minėtų užsiėmimų pavargę ir išaikvoję energiją, neturi jokio noro ir jėgų dirbti proto darbą, rengti pamokas. Tuomet dažnai vieton knygos ar sąsiuvinio pasirenka lovą ar kurį nors lengvesnį rankų darbelį, o gal ir betikslį laiko leidimą, nuolat bežaidžiant su kitais vaikais ir pn. Žaidimas geras dalykas, bet visa kas turi būti savo laiku ir su saiku.

Prirengę pamokas perdaug ilgai nebūkite kambaryje. Jei tik pakenčiamas oras, eikite į lauką pasivaikščioti, pažaisti su draugais, draugėmis, pasportuokite. Nevenkite ir fizinių darbų. Jie dažnai gali pakeisti žaidimus ir sportą. Kaip mokslas stiprina ir turtina protą, taip fizinis darbas kūną. Tad ypač atostogų metų ir po pamokų prirengimo liuoslaikiu užsiimkite fiziniu darbu. Aš čia negaliu nurodyti kas kam dirbti, bet, manau, pagalvojęs kiekvienas susiras sau tinkamą darbelį ar tai darže ar sode, ar lauke, ar kur kitur.

Be minėtų popietinių darbų, dar paminėtina, kad be mokyklinių vadovėlių reikia paskaityti ir šiaip gerų knygą. Vadovėliuose negi surašysi visą išmintį ir visą mokslo lobį, meno grožį, religijos kilnumą. Visa tai turime papildyti iš kitų knygų ir laikraščių. Pratinkitės prie jų iš mažų dienų, semkitės dvasios turtų pamažu ir jau dabar, moksleivio amžiuje, nes visa tai ne iš karto pasemiama.

Būtų gera, kad moksleivis pamiltų kurią nors meno šaką: muziką, dainą, tapybą ar ką kitą ir savo pamiltoj srityj lavintųsi, kiekvieną dieną tam skirdamas po valandėlę laiko.

Geras moksleivis kiekvieną dieną skiria laiko ir religiniems

dalykams: apmąstymams, maldai ir bendrai derina gyvenimą su Aukščiausiojo valia.

Čia aukščiau suminėtieji darbai ir reikalai turėtų užimti moksleivio popietinį laiką. Taigi, poilsis, pamokų rengimas, sportas bei fizinis darbas, knygų skaitymas, meno ir religijos valandėlėst turi būti protingai sutvarkytoje moksleivio dienotvarkėje.

3. Moksleivio, kaip ir kiekvieno žmogaus, veikimas negali tilpti tik mokyklos ir namų sienose, nes visa tai nesudaro pilno gyvenimo. Reikia pastebėti, kad anksčiau nurodytoji dienotvarkė nėra pilna, neapima visų gyvenimo sričių. Tiesa, pirmoj eilėj reikia statyti minėtuosius reikalus ir darbus, bet retkarčiais juos reikia dar papildyti ir kitais, pav.: ekskursijomis, rengimu gražių parmogų, susirinkimų, lankymu loginių, varg šų ir t.t.

4. Moksleivis turi siekti idealaus lietuvio inteligento tipo, Tiesa, šis tipas daugeliui gal būt neaiškus. Sunku nusakyti ir jo visas yptaybes ir savybes. Juk ir tipas turi savo įvairybę, savotiškumą. Mano nuomone, jam yra reikalinga šviesus protas, kad galėtų žinoti, suprasti įvairias mokslo sritis, pažinti gyvenimą, jame orientuotis, mokėti prisitaikinti prie įvairių aplinkybių, mokėti gyventi.

Bet tik žinojimo ir mokėjimo neužtenka. Reikia dar veiklumo, darbštumo.

Ir veiklumas nelygu veiklumui. Ir vagis ar žmogžudys kartais rodo didelį veiklumą ir sumanumą, bet mes jį už tai vis tik smerkiame. Svarbu geras veiklumas, gerų tikslų energingas siekimas. Bet nepaslaptis, kad žmogus dažnai padaro blogų darbų. Taip padaręs pats gailisi, bet atsitinka, kad po to gailesčio vėl tą blogybę pakartoja. Kas čia kaltas? Yra įvairių priežasčių. Viena iš svarbesniųjų yra silpna valia, trukimas jėgų atsispirti prieš linkimą į blogą.

Žmogaus gyvenimui didelės reikšmės turi taip pat jautri sąžinė, kilnūs jausmai ir idėjos. Bet blogi pavyzdžiai ir neatsargus, dažnai nesąmoningas jų pasekimas, kartais, rodos, ir mažų dalykų nebojimas, pav., nevisuomet sąžiningas pamokų rengimas, mokytojo apgaudinėjimas, jam melavimas ir kita sumuša sąžinės jautrumą, tiesos ir pareigos jausmą, pastoja kelią siekti ir kitoms, kad ir kilniausioms idėjoms. Toks moksleivis jau negalės pasiekti idealaus inteligento tipo.

Taigi jei idealiu inteligentu laikysime veiklų asmenį, su šviesiu protu, stipria valia, jautria sąžine, kilniais jausmais ir idėjomis, tai moksleivis, siekdamas to idealo, turi ugdyti savyje visas šias ir daugelį kitų čia nesuminėtinų gerų ypatybių ir savybių. To siekdamas, pirmoje eilėje turėtų sąžiningai, su pasiryžimu ir meile eiti savo tiesiogines moksleivio pareigas, būti pavyzdingu mokiniu. Kaip tokiu mokiniu būt, trumpai nurodžiau pradžioje šio rašinio.

J. Martinaitis

Matote, jau mes penktokės

A. JAKUBAITYTĖ

TEATRAS

Redakcijos prierašas. Šios novelės autorė mūsų skaitytojams jau gerai pažįstama, pasirašinėjusi iki šiol S k r u z d e. Paskutinioji „Ateity“ spausdintoji jos novelė „Greičiau“ didesnio susidomėjimo buvo sukėlusi ir vyresniuosiuose literatuose.

Publika nerimsta. Dešimtis žiūrėtojų kepuraičių, rodos, šokinėja. Staiga iš savo ložės pašoksta didžiausiasis — Stepas, mėlyno audeklo kepure ir parašu virš matiko — „Lietuva“ ir nutraukia scenos uždangą — rudą p. Babelio arklio užtiesalą. Scenoj kažko ginčijęsi aktoriai suminšta ir išbėgioja į visas puses. Pasiliko tik moteriškės pavidalas su sargienės kepure. Jai matyt ir reikėjo būti pačiai pirmajai vaidintojai, todėl, pakeitus veido mimiką, pradėjo skubiai vaikščioti. Didelės kurpės

smukčiojo po kvolduotu sijonu. Skrybėlė krito ant nosies ir ji tada galėdavo matyti tik žiūrėtojų kojas. Scenon įėjo elgeta. Eina persikreipus su tuščiu maišu ant nugaros ir dejuoja. Nervingai vaikščiojusi aktorė piktai atsisuka:

— Sėsk, pailsėk, gana pavargai!

— Kur čia nepavargsi, poniute, niekas valgyt neduoda...

— Duočiau, bet aš neturiu, matai tušti puodai!

— Tai gal, ponytėle, arbata verda?

— Neverda, ne. Kur aš tau virsiu arbatą be ugnies.

Ant galiorkos pasigirdo skubūs žingsniai. Visi nutilo. Rods, kvapo neatgauna. Jei sargas, juk gali išvaryti...

— Tėvelis nuėjo kontoronį.. — po kelių nebylių minučių pasakė virpąs Babelių mergaitės balselis. Nuotaika grįžo. Scenoj vaidino toliau:

— Pasigailėkit, poniute!

— Na, žiūrėk, kad aš nieko neturiu, — nervuojasi ponia ir nubėgo prie skrynios, kuri turėjo vaizduoti virtuvės spintą.

— Kad jum Dievas dangų duotų! — pradėjo džiūgauti elgeta.

— Ką sakei? Dangų? O kas man iš to dangaus, aš dar nemirsiu. Na, še, imk, — ir ji padavė plytgalį.

— Dėkui, dėkui, ai, tai nors pavalgysiu.

Elgeta padėkojo ir išėjo.

— Tai, mat, — vaikščiojo susiėmusi ponia ir kraipė mažą, gražų snukutį po didele skrybėle, — ateina čia visokių, prašo, tai turi ir paskutinį kąsnį atiduoti. Ale kur tas mano vyras, taip ilgai nepareina... — žiūrėdama pro sienos plyšiuką, — ot, biaurybė iš restorano išėjo. Na, palauk! Aš jam! Aš jį!.. — atsisėdo prie stalo ir parėmė rankomis galvą.

— Darata, ar tau nelinksma? O Darata tra-ta-ta, — dainuoja vyras už durų. Įėjęs pradėjo šokti ir vaipytis prieš savo žmoną. Vietoj ilgakiškių kelnių muvėjo jis motinos megztinę jekę, todėl jo pilvas buvo užpildytas skudurais, o kojos kaip ploni pagalėliai aptempti jekės rankovėmis.

— Ko šokinėji, lyg pekloj? — sumurmėjo ponia ir vis garsiau plūdo, — tu viską pragėrei, viską išleidai, aš neturiu kuo vaiko valgydinti, — tai sakydama ištraukė iš kampo ilgą skarų grumulą ir pradėjo sūpuoti rankose:

— A-a, ša-ma-žytis, a-a...

— Mesk tą biaurybę iš rankų, mesk! Aš jį nušausiu!

— Tave nušaut, seną šėpą!

— Tylėk boba!

— Tu tylėk, diede!

— Kas čia? Naktį triukšmą kelt, — įkišo galvą rimtas žmogus pro krosnį, tai, žinoma, reiškė pro duris. Įėjo su išversta be matiko kepure, apsisiautęs platų juodą sijoną, kurio juosmenį susegęs po kaklu. Prie šono prisikabinęs kočėlą, tai reiškė: policininkas.

— Stok, boba, diede! Marš pro duris! — Kai jiedu nusi-

minę išėjo su kūdikiu rankose, policininkas nusilenkė ir parodęs su kočėlu į išeinančius pasakė, — labanakt! Į kalėjimą!

Stepas prišokęs vėl užtraukė sceną, t. y. didelį tuščią kampą. Publika kilo nuo kaladėlių, plytų, kurias buvo atsinešę iš kiemo. Stojo poromis ir lėtai vaikščiojo, siauru skryniomis nukrautu pasieniu. Scenos kraštan išėjo p. Babelio buhalterio sūnus. Jo frakas siekė kulnis, o katilokas maskatavo lyg puodas ant tvoros baslelio. Rankose turėjo baltas dėdės pirštines.

— Gerbiamieji! — rimtai prabilo, — prašau užimti vietas, — pasitrynė rankas, katiloką pakabino ant vinies.

— Matot, šiandien, kaip sakant, sukanka, t. y. sukaktuvės mūsų teatro. — Visa pasakojo nė kiek neblogiau, už miesto teatro direktorių, kuris pereitą šeštadienį kalbėjo ta pačia tema kino salėje. — Mūs salė matot kokia?! Ji nėra puiki. Sienose žymu plytos. Lubos išgriuvinėję. Viršuj popierio ir špagatų sandėlis. Bet galiorka, kaip bažnyčioj. Tai gražus koridorius iš mano tėvelio dirbamojo kambario į p. Babelių gyvenamuosius kambarius. Na, jūs suprantat gerbiamieji, ir gerbiamosios, kad mes už šią salę, už šį patogumą mūsų jaunoms pajėgoms, turime būti be galo dėkingi... Pirmiausia p. Babeliui, p. Babelienei ir p. Babelytei. Mes turim prieš juos pakelti kepures.

— Ne, ne, man visa to nereikia, — sušuko Babelytė. Kalbėtojas tęsė:

— Ši salė, matot, gerbiamieji... man tėvelis pasakojo prieš karą, tai buvo baptistų bažnyčia. Ten kur galiorka, buvo vargonai, čia už manęs — altorius. Todėl mes turim būti dėkingi p. Babeliui. Jis geriausias žmogus, be to, mano tėvelis būtų neturėjęs tarnybos net ligi kito meto. Buhalteriai dabar nelabai reikalingi...

Salėje pašoko berniukas. Jo veidas degė lyg ugnis:

— Bet mano tėvelis, gal būtų dirbęs visą laiką. Dabar mes neperkam sausainių...

— Sėsk, sėsk, ožy! — pradėjo murmėti klausytojai. Berniukas dar labiau nuraudęs atsisėdo. Kalbėtojas žiūrėjo akis išplėtęs ir tartum ieškojo galinėj sienoj atsakymo.

Galiorkoj pasigirdo žingsniai ir apygarsė kalba. Visi ir vėl sukluso. Už scenos tuo tarpu pradėjo šaukti.

— Greičiau, baik! Jau man viskas nubiro!

Kalbėtojas pasislėpė užkulisy. Scenoj atsiskleidė gyvasis paveikslas.

Sienos nukaišytos alyvų šakomis. Prie stalo sėdi gražusis krautuvininkės sūnus, lėtas šviesiaplaukis, juosvom akim berniukas. Kažką trina popieryje.

— Motina mane muša ir muša, kai gaunu dvejetuką. Dabar tam dvejetukui nutryniau kojas, jau galvą, o paskiau ir vidurius išnaikinsiu, bus kaip nebūta. Geras daiktas ta gumutė.

— Tinginy, grybe! Ko sėdi nesimokai? — įbėgo į kambarį liesa moteris su pakulų kuodu, pritaisytu prie skarelės. Su

naktinėm Babelio šliurėm, nusmukusiom kojinėm ir lėkšte rankose.

— Aš mokausi, mama, kaip gi nesimokau!

— O kas čia do mokslas Ar moki skaityti?

— Moku, moku!

— O rašyti?

— Moku, moku!

— Na, skaityk, — ir motina pakišo jam knygą.

— Moku moku, sa-kau skaityti moku.

— O man rodos, kad čia kitaip parašyta.

— Aš kitaip nemoku. Mane taip mokino.

— Rašyk!

— A, B, C, D... Ką daugiau rašyt?

— Parašyk tėtei laišką.

— Labas, tėte, ką jūs dirbat? A, B, C. .. daugiau nemoku.

— Tai neisi daugiau mokytis ir negausi pietums kikilaičių.

— Aš parašysiu tėtei, kad jūs man neduodat kikilaičių.

— Kad tu rašyti nemoki, — pasakė motina ir išėjo. Mokinys užsikniaubė ant knygų ir miega. Knarkia, net popieriai po nosia kruta. Įėjo beprotis.

— Hy-hy! — staiposi aplink stalą. Visa glemžia ir krauna sau į maišą. Pagaliau net gimnazistišką kepurę, knygas, iš traukinėja iš sienų papuošalus. Už krosnies, t. y. užkulisiuos sušnabždėjo:

— Jau tu tikrai beprotis! Neimk visko, antru kart nesiseka tas šakutes taip sukaišioti. Motin eik! Įėjo motina. Beprotis sėdasi ant maišo, supasi į savo ilgomis rankovėmis švarką ir vis:

— Hy-hy-y-i-h-i...

— Policija, policija! — šaukia motina. Įėjo tas pats policininkas.

— Ką man daryti su tavim? — klausia vagišio. Mokinys pakėlęs galvą sako:

— Paleiskit!

— Nušaut! — Atsiliepia iš publikos.

Policininkas nusikaltėlį pastatė kertėje ir žygiuoja norėdamas nustatyti atstumą tarp nusikaltėlio ir vietos, iš kurios jis turės būti šaunamas. Nusikaltėlis susiriečia kampe ir mikčioja:

— Ma-ma-ne vaikai pri-gun-gun-dė vogti...

— Stok! — šaukia policininkas ir prisideda kėdės koją prie peties. Nusikaltėlis iškelia rankas.

— Pūpt! pūpt! pūpt! — šūktelėjo policininkas. Žudomasis atsisėdo ant žemės ir juokiasi. Tas vėl šauna. Tada jis parpuolė kniūpščias ir pastatė nugarą. Tas dar triskart šauna. Nusikaltėlis apsiverčia aukštininkas ir maskatuoja kojomis, tik vis silpniau ir silpniau, kol nurimsta. Scena vėl užsidengia. Artistų ir žiūrovų tarpe pasikelia nerimas. Kūrybinės jėgos išsi-

semia ir nebežino ką vaidinti. Pirmoji pasiūlė Babelytė buhalterio sūnui:

— Aš žinau! Eikš! — pasišaukė jį, — tu būsi tavo tėtė, o aš mano mama. Dar tereikia mano vyro. Tu Stepai juo tiksi... — ir jie nubėgo už scenos.

Salėje vėl pasigirdo tylus pasivaikščiojančiųjų šnarenimas ir nekantrus nosių kišimas už uždangalo. Galiorkoj pusbalsiu kalbėjosi. Bet salės gyventojai taip buvo įsigyvenę savo rolėse, kad nekreipė nė mažiausio dėmesio, nors žinojo, kad kiekvieną minutę sargas gali išvaryti. Pasigirdo skambutis. — Mažiausias salės dalyvis sučirškė „črrr"...

Vaidina p. Babelių kambary. Prie stalo sėdi ponia. Visi rūbai jai taip dideli, kad viską per liemenį prisireikė ilga šilkine kojine susirišti. Įeina vyras.

Šokantis paradas (Marijampolės moksleivės VI.15 Kaune sporto šventėj)

— Kur eini tata? — paklausia taip lipšniai.

— Važiuoju stotin. Atsiuntė prekių.

— Gaila, man bus nuobodu...

— Nenusimink! Pasišauk dukrytę ir žaiskite.

— Niekis! Nesirūpink, aš myliu tave, todėl man dar geriau vienai likti.

Vyras išeina. Netrukus įgužina buhalteris. Jis be galo panašus į savo tėvą. Atsisėda šalia ponios ir liūdnai kalba:

— Kaip man tamstos gaila...

— Aš nelaimingiausia..., manau nusižudyt.

— Nusižudyt? Tamsta!! Ach, dėl manęs, dėl manęs nors vienus metus gyvenkit.

Rudenio sulaukė miškai ir medžiotojas

„N. Romuva“

— Dėl jūs gal ir daugiau...
— Aš jus taip myliu..., aš sapnuoju...
— Ir aš!
— Aš sapnavau, kad mudu susituokėm.
— Oi, nekalbėk tokių širdį veriančių dalykų, — suaimana-

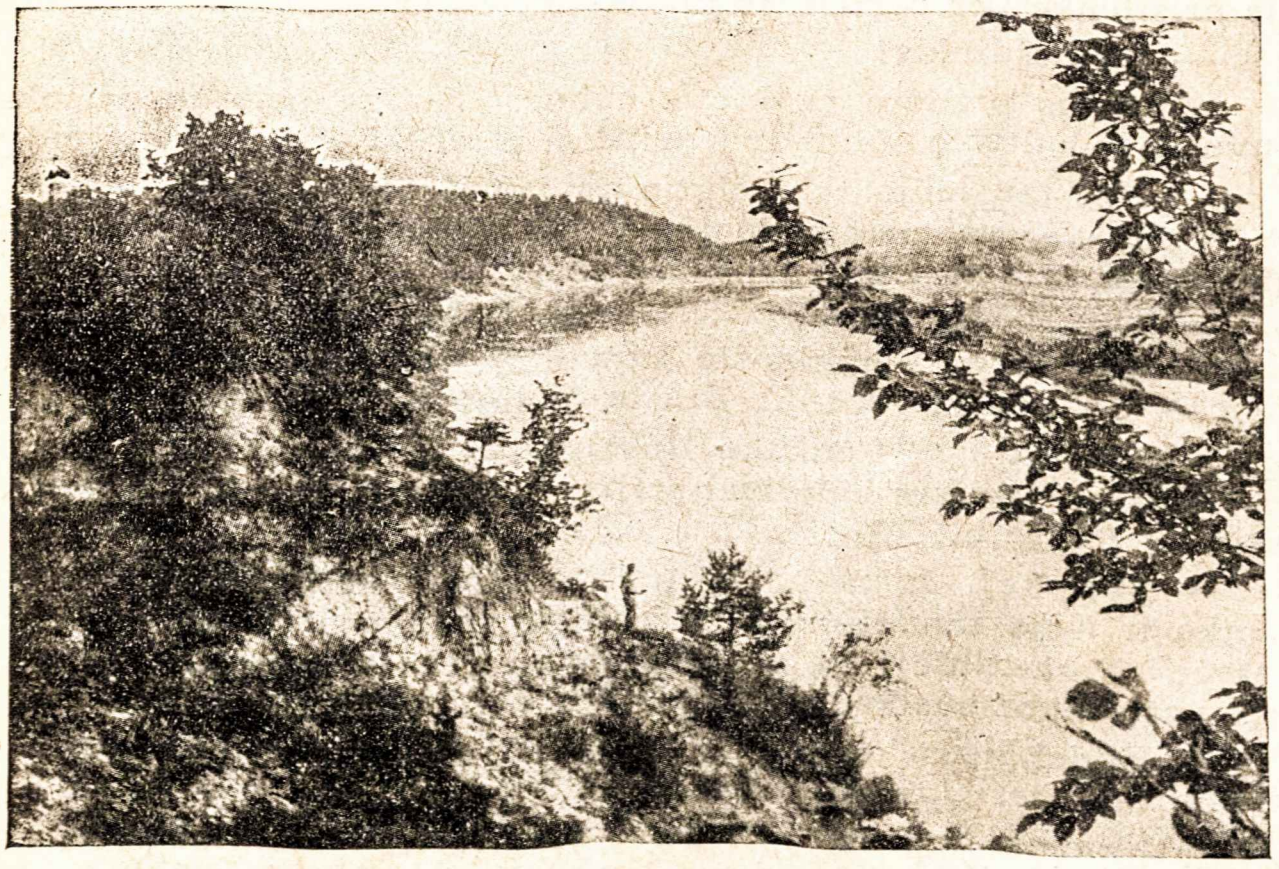

Ruduo. Nuruduos ir kalnai ir pakalnės

Prof. S. Kolupaila

vo ponia. Vidun įėjo juodviejų vaikai. Pas stalą pasikalbėjimas nutruko.

— Eikite, vaikeliai, kieman žaisti. Tau, dukryte, ypatingai reikalinga oro. O aš su ponu baigsiu sąskaitas.

Vaikai išeina. Už krosnies, t. y. priebuty, girdisi žingsniai.

— Jis grįžta! Slėpkis! Slėpkis! — Buhalteris palenda po stalu.

Bet įeina tiktai tarnaitė.

— Ko čia landžioji? — sucipo ponia.

— Aš tik dėl pietų?

— Virk ką išmanai. Iškepk tą žąsį.

Tarnaitė, lyg prasikaltusi, išslenka pro duris.

— Eik, ponas buhalteri, prie darbo. Aš bijau...

— Juk čia netoli, spėsiu, — jis nutveria ponią ir pradeda bučiuoti. Ji spiriasi, atkakliai daužo mažais kumščiukais jo veidą ir šaukia:

— Aš sakiau, kad ne viską kaip buvo! — Salėj trypė, plojo. Galiorkoj pasigirdo šiurkštus balsas.

— Vaikai!

Karštas veiksmas nutruko. Visų akys pasikėlė į galiorką. O ten stovėjo juodviejų tėvai. — ponai su baltom krakmolytom krūtinėm ir juodais švarkais. Akys sustingę aktoriuos. Pamažu p. Babelis atsisuko į buhalterį. Salėj tyla. Buhalteris prisilenkė per barjerą ir piktai šūktelėjo.

— Išsinešdinkit!

Aktorius pradėjo rankiotis rūbus. Staiga prie jo prišoko buvusio buhalterio sūnus ir skaudžiai pliekė į išsigandusį veidą.

— Kas tau leido taip elgtis su ja? Kas? — šaukė jis.

Galiorkoj vėl pasigirdo įsakymas. Margaspalvė teatro minia stūmė prie jo Stepą šnabždėdama:

— Išmesk jį, išmesk! — Bet mušeiva stovėjo įsirėmęs ir laukė savo aukos menkiausio krustelėjimo, kuris būtų reiškęs visa tai tik pradžia esant. Stepas jį nutvėrė už apykaklės.

— Paleisk jį! — sušuko Babelytė.

Skriaudžiamasis išdidžiai atsitiesė, padarė trijų pirštų kombinaciją ir dar pridėjo:

— Še! Še! Ir tu gal netrukus sausainių nepirksi, — apsisuko ir išėjo sandėlin. Persirito per žibalo statines ir dingo gatvėj. Paskutinieji išėjo Babelytė su savo partneriu. Jis nešėsi ant rankos susikrovęs sujauktus tėvo rūbus ir kalbėjo:

— Kodėl jis sakė, kad ir aš nevalgysiu sausainių. Juk jo tėvelis taip nesielgė su tavo mama.

— Žinoma, kad ne. Jis buvo storžievis, — rimtai patvirtino mergaitė ir ištiesė jau lengviau atsikvėpusiam berniukui mažą truputį murziną rankutę.

EUG MATUZĖVIČIUS

ARIMŲ SKAUSMAS

Kas išsakys juodų arimų skausmą kartų,
Kas besupras, ko Margis loja mėnesienoj?!..
Balti beržai pavargo bežaliuodami prie vartų,
Kaip mūs gyvenimas, kaip mūsų dienos..

Keliais nutysta metų eilės
Su verkiančia širdim, su ašara.
Ir gal paliks tik šitos pilkos eilės
Apie dainuojančią ir žalią vasarą...

Turėjai sklypą ir namus turėjai, —
Gelsvai žydėjo tavo žemė.
Laukais nušvilpdavo vasariai vėjai,
Ir tu jutai, kaip viskas laime šlama...

Ir buvo gražios tau arimų juostos
Ir saulė ta paskendusi galulaukėj...
Dabar iš kažin kur atklydę vėjai
Liūdnon padangėn varnas sušaukė...

Atėjo anstolis... išvaržė sklypą...
Ir vieškeliu nuūžė taksi.
— Paliekam lovą, kėdę, stalą
Ir manom, kad užteks to.

Ir gal nupirko sklypą koks amerikonas —
Moderniškai atrodys tavo pirkia... —
Ir bus vėl vakaras toks juodbruvis, raudonas
Ir topoliai liūdnai pravirkę...

Gal vėl pas kudrą šūkaus antys,
Žilvičiai palinguos tyliai prie vartų...
Bet kas supras, ko Margis loja mėnesienoj,
Kas išsakys juodų arimų skausmą kartų?!.

RYŽTINGŲJŲ DARBAI

Vyriausias Ateitininkijos Vadas prof. K. Pakštas

Be abejo, pakankamai gyvai sunku pavaizduoti tokios šventės nuotaiką, kurią šventė jaunuomenė jau 25 metai dirbanti intensyvų religiniai tautinį darbą. Tuo labiau, kad to darbo pradžia buvo dar toli gražu prieš tautos Nepriklausomybę, ir svetimieji, kurie engė mūsų kraštą, atrodė per daug galingi. Tačiau jaunuomenės pasitikėjimas, ištvermė ir idealizmas viską pralaužė. Užgrūdinti pečiai nepavargo nuo sunkios naštos, o jauna dvasia jau ne iš vienos kartos dar skaidriau pasiryžo ateitin žiūrėti ir padaryti Lietuvai darbų, kurie nemenkesni būtų kaip tas 25-metis — mėginimų, kovų ir reto ryžtingumo parodymų laikotarpis. Tokia nuotaika, tokiuo ryžtingumu ir tokia jaunatvės jėga vedini šitą vasarą, liepos 20—21 d. susirinko į ketvirtąjį ateitininkų jubiliejinį kongresą visos trilypės organizacijos atstovai, kurių susidarė net 1.500. Ir, kaip laikraščiai pastebėjo, žaviausiai atrodė ateitininkijos plienas — jauniausieji, kurie daug ką lig pačios sielos gelmių jaudino savo didžiuliu ir skaidriu idealizmu.

Be pačių ateitininkų kongrese buvo daug svečių, tarp jų net mūsų brolių amerikiečių studentų katalikų ir profesijonalų delegacija iš 15 atstovų, ateitininkams drauginga latvių studentų tautinė sąjunga V i e n o t n u V i e n k o p a ir k. Čia kartu matei Ekscelencijas Vyskupus, profesorius, studentus, gimnazijų mokytojus ir gimnazistus. Visi buvo vienodai linksmai, gyvai nusiteikę, visi vienodu entuzijazmu kalbėjo, dainavo. Kongresu gėrėjosi ir didžiulės žemaičių minios, kurios, sužinojusios čia tiek jaunuomenės suvažiavus, susirinko net iš kelintos parapijos. Ir didžiausias džiaugsmas buvo jiems, anot jų pačių, matyti tiek rinktinių žmonių ir jaunimo, kurs būriais su dainomis ir muzika trauktų į bažnyčią, o ne į gegužinę. Džiaugsmo ašaros senųjų veiduose reiškė nuoširdžiausią pagarbą kongresantams.

Kongresui ruošti komiteto pirmininku buvo dr. Pr. Dielininkaitis. Kongresą atidarė Vyriausias ateitininkijos Vadas prof. K. Pakštas, kartu iškeldamas ir ateitininkų darbo aplinky-

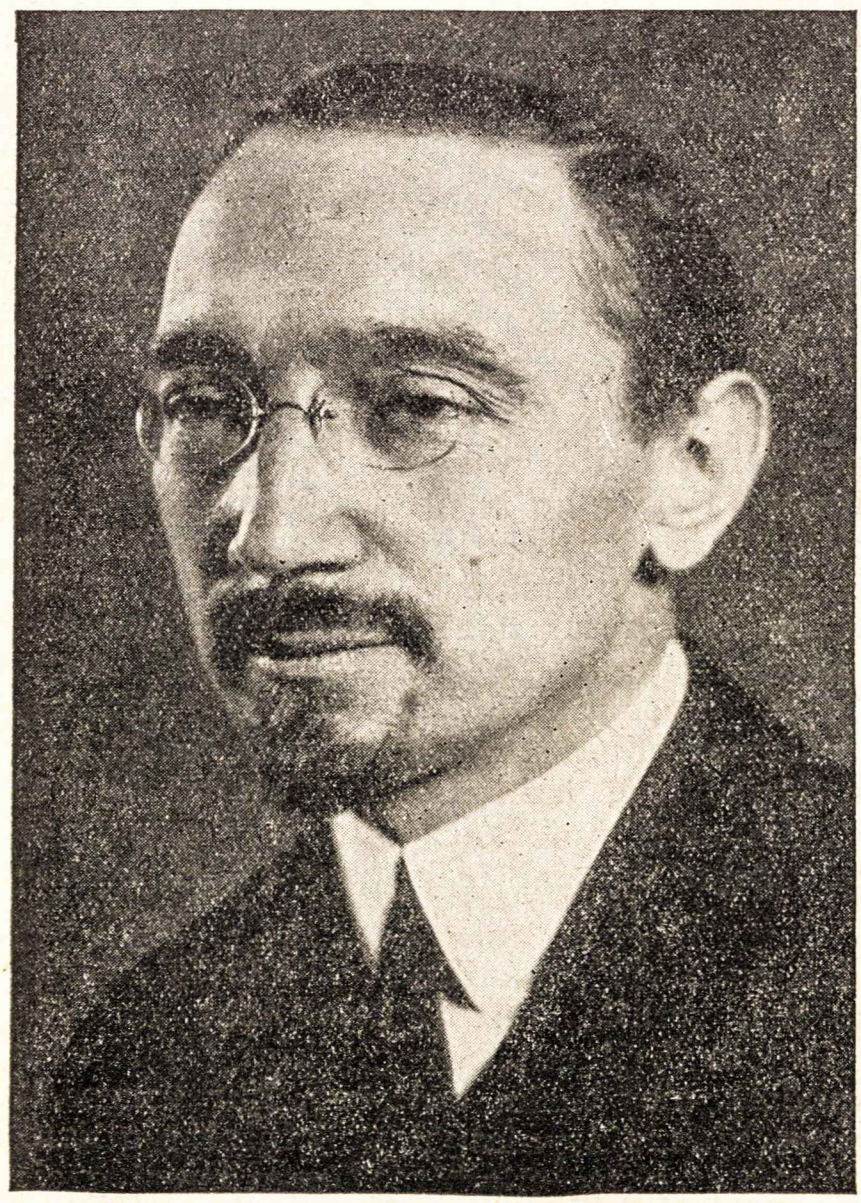

Ateitininkų ideologijos kūrėjas prof. St. Šaulkauskis

bes. Šis kogresas, anot profesoriaus, pažymėjęs Ateitininkų Federacijos subrendimą, yra simbolingas jau tuo, kad jis yra suruoštas Žemaičių žemės širdy, tos žemės, kurios sūnūs pasidarė kovos su besibraunančiais kryžiuočiais už Baltijos jūrą simbolis. Antra, ateitininkai, ruošdami šią savo didžią šventę čia, o ne kur laikinojoj sostinėj, parodė savo nepalaužiamą norą pasilikti ir dirbti su mūsų varginga, bet tauria ir anksaširde liaudimi, neišsemiamu mūsų tautinio gyvastingumo šaltiniu. Vado kalba, kuri gyvai atitiko kongreso dalyvių nuotaiką, buvo palydėta triukšmingomis ovacijomis.

Dar daugiau reikšmės ir didelio pritarimo turėjo ir antroji jo kalba, kurią pasakė kaipo naujai išrinktasis Vadas. Kalbos nuoširdumas, karštumas, kūrybinė jėga ir inicijatyva rodyte rodė tą dvasią, kurioje ateitininkija turės gyventi ateityje. Visus jis ragino į darbą, į savitarpę paramą, ypač pabrėždamas, kad sendraugiai ateitininkai itin susirūpintų jaunaisiais, juos ant rankų nešiotų, gi visas šis judėjimas turės siekti vieno tikslo:

pasukti atsilikusios Lietuvos gyvenimo
laikrodį šimtu metų į priekį!

Ateitininkai nelinksta į kažkokias išsiskirtines tendencijas. Jie užsibrėžtajam darbui atsiekti mielai bendradarbiaus su visais, kurie tik panors su jais bendradarbiauti. Lenktynių ir konkurencijos ateitininkai nebijo, nes jos tiek žmogų, tiek organizaciją stiprina, grūdina, lavina dideliems žygiams, kuriems mes ypač turime ruoštis. Tokios buvo svarbiausios prof. K. Pakšto kalbos mintys.

Didelio reikšmingumo ir didžios svarbos buvo ir J. E. Panevėžio vyskupo Kazimiero Paltaroko ir dr. D. Jasaičio kalbos. Pasirodžius Ekscelencijai, kurs visu tėviškumu visada gina ateitininkų reikalus ir jais rūpinasi, nebodamas jokių blogos valios žmonių reiškiamų jausmų, kongresas ūžte suūžė, bent tuo pareikšdamas Vyskupui savo dėkingumą ir ištikimybę. Ekscelencija nurodė ateitininkijos gyvenime pasireiškiančias klaidas, kad ateityje jos būtų pataisytos. Mažiausiai, beveik nieko blogo Ekscelencija nerado pačiuose jauniausiuose ateitininkuose — moksleiviuose, pavadindamas juos karžygiais; jiems buvo skirti gražiausi Ekscelencijos žodžiai ir nuoširdžiausios kongreso ovacijos.

Dr. D. Jasaitis savo gražioje paskaitoje iškėlė kūrybinės veiklos sritis, į kurias turi veržtis ateitininkija, nebodama jokių kliūčių... „Mes išėjom iš liaudies ir grįžkim į ją. Mes turim būti ten, kur kančios, mes turim būti ten, kur vargas... Akivaizdoje mūsų tautos vidaus trynimųsi ateitininkų giliausias noras, kad mūsų krašte vykstą tikybiniai trynimaisi greičiau baigtųs, ir kad būtų atstatytas religinis tautos vieningu-

mas, iš kurio išplauktų sintetinė konsolidacija visų krašto pajėgų, kurias būtų galima paaukoti tautos prisikėlimui ir išvedimui į krikščioniškosios kultūros viršūnes..."

Paskaita klausytojuose sukėlė tokį entuzijazmą, kad buvo pertraukta ovacijomis, o pareikštosios mintys patvirtintos ateitininkų himnu.

Pasižymėjęs turiningumu ir tvarkingumu, šis kongresas gražus ir įdomus buvo ir savo susitvarkymu. Kongresą lydėjo gražios vėliavos, gražios rimtos dainos, naktinė fakelų eisena per miestą; kongresantai gėrėjosi gražiu ir įdomiu literatūros ir dainos vakaru, kuriame dalyvavo rašytojai: Bern. Brazdžionis, Kazys Zupka, Alf. Keliuotis, K. Grigaitytė, operos solistai: Ant. Sodeika, Babravičius ir Kaupelytė ir Stud. Ateitininkų S-gos choras. Parinktieji skaitytieji kūriniai ir dainos klausytojams, kurių buvo visa minia, paliko geriausių atsiminimų, nors dėl publikos gausumo ne visiems viską teko beišgirsti.

Ateitininkų choras ir solistai dar pasirodė ir Telšių katedroje, išpildydami Dubois oratoriją S e p t y n i K r i s t a u s ž o d ž i a i.

Kongreso garbės prezidijumą sudarė: Ekscelencijos vyskupai, prof. Pr. Dovydaitis, prof. St. Šalkauskis, kan. Dogelis, kan. Kuraitis, prel. Borisevičius, Amerikos R.-Katalikų atstovas prel. Krušas, Amerikos lietuvių studentų ir profesijonalų pirm. J. Čelkys-Morkūnas, „Vyčių" atstovė Sinkevičiūtė, latvių stud. Vienotnu Vienkopa pirm. stud. J. Kiškis ir Telšių burmistras Slabšys. Darbo prezidijume: dr. D. Jasaitis, dr. J. Urmanas, gyd. Balzarytė, stud. J. Butkus ir G. Kaupelytė. Sekretorijate: studentai: D. Urbas, G. Blynas ir P. Žitkutė.

Tarp šimtų sveikinimų kongresui telegramą atsiuntė ir Jo Šventėnybė Pop. Pijus XI per valstybės sekretorių kard. Pacelli. Pasveikino ir arkivyskupas Arata.

Federacijos vadovybėn išrenkami: Vyr. Vadas — prof. K. Pakštas, generaliniu sekretorium — J. Senauskas, buv. Moksleivių Ateitininkų S-gos pirmininkas. Vyr. Tarybą sudarė: ministeris K. Bizauskas, J. E. vysk. M. Reinys, dr. Bielskus, dr. Ruginis, dr. Pr. V. Raulinaitis, doc. Vitkus, dr. Leimonas, prof. Malakauskas, dr. Ig. Skrupskelis. Revizijos komisija: U. Starkienė, Ruginienė, dr. Karvelis, prof. F. Kemėšis, dr. D. Jasaitis. Vyr. Garbės Teismas: adv. Dulskis, dir. Grajauskas, adv. Katilius.

Pamaldas laikė J. E. vysk. Reinys, (tada buvo ir bendroji Šv. Komunija), J. E. vysk. Kukta (už mirusiuosius ir sekmadienio iškilmingąsias); pamokslus pasakė J. E. vysk. Staugaitis ir J. E. vysk. P. Būčys.

Kongresas baigtas ateitininkų ir tautos himnais.

Dr. Račkus, kurio lituanistikos muziejus yra didelis mūsų kultūros atvaizdas

Baigiant priimta pasiųsti sveikinimą kariuomenei ir savanoriams ir paskelbtos šios reikšmingos nustatančios Ateitininkų Federacijos pobūdį rezoliucijos:

1. Ateitininkų Federacija susidaro iš trijų sąjungų: ateitininkų moksleivių, ateitininkų studentų ir ateitininkų sendraugių, ir yra visų pirma ugdymosi organizacija, kurioje ateitininkai sendraugiai eina ypač šelpimo, vadovavimo ir ateitininkų idealų realizavimo visuomenėje pareigas.

2. Ateitininkų Federacija yra ne politinė, bet pasaulėžiūrinė — tautinė — kultūrinė organizacija, kuri į savo veikimo pagrindą deda katalikiškąją pasaulėžiūrą ir stengiasi šitos pasaulėžiūros dvasioje išlavinti ir išauklėti savo narius.

3. Ateitininkų Federacija yra sudedamoji dalis to organizuoto katalikų darbo, kuris turi savo uždaviniu ugdyti lietuvių katalikų jaunuomenę katalikiškųjų idealų dvasioje, ir kurį

dirbti katalikai turi ne tik prigimtąją teisę, bet ir pareigą, kanoniškai Katalikų Bažnyčios katalikams uždedamą.

4. Ateitininkų Federacija nėra politinė organizacija, bet vis dėlto yra giliai visuomeniška ir, būtent, todėl, kad ji remiasi katalikiškąja pasaulėžiūra, kuri sugeba organiškai suderinti asmens ir visuomenės reikalus ir pakelti visuomeninius nusiteikimus į dorybių rangą ir tuo pačiu suteikti jiems didžiausį vertingumą.

5. Ateitininkų Federacija yra tikriausioje prasmėje tautinė organizacija. Tėvynės meilė, tėvynės rūpesčiai, tėvynei dirbti ir pasiaukoti pareigos krikščionių religijos idėjų šviesoje ir šilumoje įgyja daug kilnesnį ir vertingesnį turinį. Ateitininkų Federacija, besirūpindama krikščioniškų idėjų ir dorybių mūsų krašte gaivinimu ir stiprinimu, tuo būdu labiausiai stiprina tautos dvasią, tautos svarbiausias išgales, būtent, religines bei dorines, ant kurio tik pagrindo veda kelias į tikrą tautos gerovę ir laimę. Kai Ateitininkų Federacija rūpinasi savo trilypės organizacijos stiprėjimu, tai ji tuo pačiu rūpinasi, kad mūsų visuomenė, kurios juk didžiausią daugumą sudaro katalikai, būtų pajėgesnė savo tautiniams uždaviniams vykdyti.

6. Tėvynės meilė, tautos reikalų branginimas, tautos gerų savybių išlaikymas ir tobulinimas, valstybiškumo, politinės tautos nepriklausomybės reikalai, visuomenės labu susirūpinimas, nepartiškas, bet objektyvus teisingumas, tikras tautinis solidarumas, tautos medžiaginė ir kultūrinė gerovė — tai labai plati visų geros valios bendradarbiavimui platforma, kurią Ateitininkų Federacija nepaprastai vertina tautos vienybės, gerovės ir laisvės reikalui.

7. Ateitininkų Federacija iš jaunuomenės pusės yra ugdymosi organizacija, kuri remiasi pedagoginiu principu, reikalaujančiu ugdymą papildyti ugdymusi, ir yra pašaukta, be kita ko, išvystyti savo nariuose katalikiškąjį susipratimą, veiklumą ir kūrybiškumą ir tuo pačiu pašalinti tuos trūkumus, kurių šiuo atžvilgiu turi mokyklinė ugdymo sistema.

8. Ateitininkų Federacija veikia tiesioginėje Lietuvos vyskupų priežiūroje ir yra organiškoji Katalikų Veikimo dalis; kaip tokia, ji nueina religinio atgimimo ir visuomenės krikščioninimo linkme.

9. Ateitininkų Federacija, kaip nepolitinė organizacija, savo nariams moksleiviams griežtai draudžia bet kurią politinę akciją; ogi kitiems savo nariams palieka šituo klausimu laisvę. Tačiau, neprisiimdama jokiu atveju atsakomybės už politinę bet kurio savo nario akciją, ji reikalauja, kad tokia jo akcija, asmenine atsakomybe vedama, neprieštarautų katalikiškosios pasaulėžiūros principams ir jo nekompromituotų, kaip Federacijos nario.

K. AUGAS

Ruduo ežeruose — Prof. S. Kolupaila

JON. PILIPAUSKAS,
Marianopolis, Thompson, Conn., U. S. A.

KELETAS BENDRŲJŲ AMERIKIEČIO CHARAKTERIO BRUOŽŲ

Apie Ameriką ir amerikiečius buvau daug girdėjęs. Ypač nuostabių pasakojimų tekdavo išgirsti apie milžiniškąjį New Yorką. Tai kažkokių stebuklų ir netikėtumų miestas, kurio namų stogai dangų remia, o tuneliai žemės vidurius rausia.

Kartą, saulėtą birželio dieną, teko būvoti tame nepaprastajame New Yorke. Stovėjau prie Fifth Avenue kampo ir stebėjau be pertraukos kažkur skubančius praeivius...

Taip, yra skirtumo tarp New Yorko ir bet kurio Europos didmiesčio, tarp Long Island vilų gyventojų ir, pavyzdžiui, Palangos ar Birštono vasarotojų, tarp Fifth Avenue ir Kauno Laisvės Alėjos praeivių veidų.

Jaunųjų tarnautojų ir stenografisčių, ryte beskubančių požeminiais traukiniais ir tramvajais į darbą, veiduose spindi ta pati jaunatvė ir skaistumas, kurį galima rasti ir Lietuvos jaunuomenės veiduose. Bet skirtumo yra. Ir tas skirtumas svarbus ir aiškiai pastebimas. New Yorkiečio veide pastebėsi įtempimą, kietumą ir griežtumą, kurio nerasi Laisvės Alėjos praeivyje. Amerikos ir ūkininko veido bruožai daug kietesni negu Lietuvos kaimiečio.

Ir čia nėra nieko nuostabaus, nes amerikietis iš tikrųjų gyvena įtemptą gyvenimą beieškodamas turtų ir besivaikydamas nors ir menkiausį tų turtų gandą. Tai teisinga ne tik kalbant apie Wall Street (gatvė, kurioje randasi didžiausi biržos namai) nuolatinius lankytojus. Toks pat laisvo, nenaudojamo

laiko nepakentimas persunkia ir paprastą darbininką ir krautuvės pardavėja. Visi jie vienodai tikisi kada nors pasieksią turtų.

Kartu daug įtakos daro amerikiečio būdui ir sumechanintas Amerikos gyvenimas. Menkai suklysiu pasakęs, jog mašinerija yra šių dienų moderniojo amerikiečio stabukas. Be jos jis tiesiog nemokėtų gyventi. Daugiausia jis gėriasi tomis mašinomis, kurios sutaupo jam laiką. Iš čia ir kyla tas, pasakysiu, automobilių garbinimas. Automobilių vien Detroite į dieną pagaminama į 700—800. Jais jis greitai persikelia iš vienos vietos į kitą. Pagaliau juose jis praleidžia ir didžiąją savo laisvojo laiko dalį.

Šalia didžiųjų mašinų amerikietis pasigamina ir įvairiausių mažmožių, kurie jam taip pat sutaupo laiką ir sumažina darbą ir rūpestį. Pavyzdžiui, nusiperki paišelį, kartu įtaisyta ir automatinis cigaretų degtukas, atsisėdi lošti bridžą — prie staliuko pritaisytas mechanizmas išdalina kortas, įsėdai į taxi ir bevažiuodamas klausais jazz'o muzikos, kurią perduoda vežime įtaisytas radio priimtuvas. Kodėl? Kuriam tikslui? Cigareto degtukas padarytas kartu su paišeliu tam, kad nereiktų dviejų daiktų paskirai nešiotis, kortų dalintojas — kad pačiam nereiktų dalinti ir tuo laiku galėtum ką nors kita veikti, radio priimtuvas taxi — numanant, jog važiuotojas mėgsta muziką ir kartu tiek laiko teturi, jog negali praleisti nė valandėlės jos besiklausydamas.

Bet čia nelauktai kyla klausymas, kuriam gi galui tas tikslus laiko taupymas?

Atsakymas neaiškus.

Tam, kad liktų daugiau laiko galvojimui?

Atrodo, jog ne, nes mažiausiai laiko turi kaip tik tie, kurie jį taupo.

Bet amerikietis skuba ir skuba. Jis nė valandėlei nesustoja. Niekas taip neskuba kaip jis. Paklausk jo, kur jis skuba — galimas daiktas, jog jis tau negalės aiškiai atsakyti. Kuriam tikslui tą laiką taip brangina, jį taip taupo? Dvasinėms jėgoms išauginti, tiesai ar grožiui surasti? Neatrodo. Vienas anglų profesorius (C. E. M. Joad) pasakė, jog „Amerika nėra žymi savo dvasios pajėgomis. Ji davė maža meno veikalų ir maža tiesos tesurado".

Vadinas, mašinos daromos sutaupyti laikui, kad būtų galima daugiau tų mašinų pasigaminti, kuriomis būtų galima dar daugiau laiko sutaupyti ieškojimui... ko? Nežinia.

Pagaliau, amerikiečiui šis klausymas nė nekyla. Jis jam tiesiog nesuprantamas. Užtenka, jog mašina geras daiktas, nes ji jam apčiuopiamos naudos neša. Jis ne filosofas ir ne karys. Ne, jis mechanikas — materialistas. Jo istorija — ekonomikos ir išradimų istorija. Karų nerasi kaip, pavyzdžiui, Prancūzijos, Vokietijos ar Lietuvos istorijoj. Tiesa, jų yra, bet jie sudaro tik labai menką istorijos dalį. Amerikos didžiųjų vyrų tarpe

ALEKSANDRUI DAMBRAUSKUI-JAKŠTUI

„ATEITIES“ PIRMAJAM REDAKTORIUI

trumpas atviras laiškas

jo 75 metų amžiaus sukaktuvių proga
(1860.VII.27/IX.8 — 1935.IX.8)

BRANGUSIS, DIDŽIAI GERBTINAS JUBILATE!

Pro Tavo šias $^3/_4$ šimtmečio amžiaus sukaktuves, kurių proga Tave sveikino pirmoj eilėj Lietuvos katalikiškos visuomenės atstovai, ir „Ateitis“ negali tylomis praeiti, nes Tu juk buvai jos pirmasis atsakomasis redaktorius ir jai nurodei jos artimiausius uždavinius (Ateitis 1911 m. 1 Nr., 3—5 pusl.). Tai pravartu žinoti ir šių dienų jau 25-sius savo amžiaus metus bebaigiančios „Ateities“ skaitytojams.

Tavo gražaus, nepaprastai darbingo, visokeriopo pasiaukojimo ir vargų kupino gyvenimo eigos čia „Ateities“ skaitytojams neketinu pasakoti; jie, kaip moksleiviai, apie tai žino, o kurie dar nežino, tai turės žinot ir mokydamiesi lietuvių literatūros istoriją, kurioj Tavo „Draugijai“ ir Tau visai nupelnytai skirta,

---

rasi labai mažą skaičių karo vyrų. Daugiausia ekonomikų ir išradėjų.

Tas nepaliaujamas mechaninis įtempimas, ieškojimas kažko nepaprasto, nežinomo ir nepasiekiamo, tas nesustabdomas, žaibu skriejąs gyvenimo polėkis davė amerikiečiui ir daug teigiamų ypatumų. Jis drąsus, energingas ir optimistas. Tikras amerikietis, užsibrėžęs kokį nors tikslą pasiekti, niekados nesustos kelio viduryj. Jis drąsiai ir energingai veržias pirmyn. Šaltuose ir įtemptuose Amerikos miestų praeivių veiduose aiškiai galima pastebėti Benjamino Franklino ir Tomo A. Edisono įpėdinystės žymių. Kad ir šiandie, po kelių ekonominio krizio metų, amerikietis vis dar optimistiškai ir drąsiai žiūri į ateitį. Jis tiki, jog „prosperity is just around the corner“ — geresni laikai visai netolimoj ateityj. Žmogus gali būti bedarbis ar net alkti, bet jis retai kada kels riaušes. Iš aštuonių ar dešimts milijonų bedarbių sunku bus rasti kelios dešimtys tūkstančių komunistų ar socialistų. Jie negali gi ruoštis kelti revoliuciją ar keisti socialinę santvarką, kai tvirtai tiki, jog po metų kitų ekonominė būklė pagėrės ir kiekvienas jų „will make good“ — vadinas, materialiai pakils.

Bendrai sentimento amerikietis nepakenčia. Jis, sakoma, ir įsimylėti skuba. Amerikiečiui tiesiog gėda būtų dainuoti. ispanų papročiu, corridos (dainas akompanuojant gitara) savo gražuolei. Tiesa, jis juokiasi daug, bet tas jo juokas kažkaip aštrus, greičiau nerviško įtempimo palengvėjimo išreiškimas negu laisvas džiaugsmo pasireiškimas.

kad ir, palyginant su kitais, neperdaugiausia vietos (Z. Kuzmickis, Lietuvių literatūra V d. 1934, 41—65 p.). Be to, iš kitur, jie sužinos ir Tavo platesnę biografiją.

Aš čia tariuos paminėt tik vieną kitą mano atsiminimų mažmožį iš tų laikų, kai „Ateitis“ kūrėsi ir vieną kitą iš Tavo visiems žinotinųjų pažiūrų bei nusistatymų žmogaus inteligento pareigų ir uždavinių atžvilgiu.

Mano, šimtmečio ketvirtį su viršum paskiau Tavęs ant gyvenimo filmos beslenkančio amžinybės kryptimi, prote ir vaizduotėj Tavo paveikslas iškilo palyginti labai vėlai, būtent, jau dvejetui dešimčių mano amžiaus metų prabėgus, kai rengiausi įsigyt subrendimo atestatą. Tuomet aš jau žinojau Tave kaip „Draugijos“ redaktorių ir norėdavau taip pat ir tą žurnalą turėt. Bet kadangi kaimo berneliui tuomet rublis ne dažniau atsirasdavo kaip šiandien litas, o vargas visa ko išmokina, tai, atmenu, ieškodavau būdu išsiderėt „Draugiją“ papigintą. Kai kuomet man tatai ir pasisekdavo. Bet vieną tokį kartą buvus atsimenu, kada man „Draugija“ kokiam pusmečiui pavyko rodos visai nemokamai iškaulyt. O tatai atsiekiau šiuo būdu. Rengdamasis subrendimo egzaminams kaime, turėjau vadovėlių, tarp jų ir lotynų autorių tekstus. Iš vieno tokių autorių, rodos iš Ovidijaus pririnkau įvairių sentencijų ir išmarginau jomis savo laišką „Draugijos“ redaktoriui, kuriame prašiau man, kaip skurdžiam kandidatui laikyt abiturą, nemokamai siųsti kuriam laikui „Draugiją“. Tikslo pasiekiau: „Draugijos“ redaktoriui tur būt „užimponavau“ savo lotynų kalbos „mokėjimu“ ir jis mano prašymą patenkino. Visa tai buvo mudviem dar nesusitikus ir nesusipažinus.

Pirmasis mudviejų susitikimas bus įvykęs ar tik ne 1909 m. pavasarį, kai po pirmųjų universitetinių moksle metų grįždamas iš Maksvos sustojau Kaune ir užėjau pas Tamstą į buv. Fišerio namus prie Rotušės aikštės (dabar Rotušės aikštė 10). Iš prieš tai kaž kokia proga matyto Tavo atvaizdo buvau susidaręs įspūdį Tave esant „čempionišką“ figūrą. Tikrovėje radau visai kitokį, taip jog, įžengęs per slenkstį į Tavo darbo kambarį, vargiai betikėjau savo akims: prieš mane stovėjo daug menkesnė figura, nekaip mano įsivaizduotoji. Bet įspūdis veikiai atsitaisė ir jau po valandėlės kalbėjovos kaip seni pažįstami. Aš dabar jau gerėjausi Tavo dvasiniu čempioniškumu.

1909 metų atostogomis ir rudenį paknibinėjęs darvinistinės ir antidarvinistinės literatūros, 1910 metų pradžioj ryžausi patsai prisistatyti „Draugijai“ kaip plunksnos bendradarbis ir pasiunčiau iš Maksvos savo pirmąjį neva mokslinį dalykėlį — „Šis tas apie darvinizmą“. Atsimenu, kad netrukus gavau džiaugsmingą pagiriamą Tavo laišką, kuriame, betgi buvo ir pasakyta, kad mano to straipsnio kalbos taisymas Tau buvo atėmęs keletą dienų. Paskiau pasirodė, kad dar ir vertingų pastabų buvai prie to straipsnio pridėliojęs. Deja, nedovanotina mano

tuomet buvo negligencija Tavųjų ir kitų gaunamų laiškų atžvilgiu: aš jų nesaugodavau ir jų dabar nebeturiu.

Kai po kurio laiko pamačiau „Draugijoje“ (1910 m. kovo mėn. 209—230 pusl.) mano tą pirmąjį straipsnį su visomis „prašmatnybėmis“ (tabelėmis ir citatomis graikų kalba, išspausdintą, tai buvau kupinas tų pačių jausmų, kokių turi ir kiekvienas, pamatęs išspausdintą savo pirmąjį darbelį. O kai, be to, dar netrukus gavau ir honoraro — rodos apie „tridesėtkį“ rublių, tai oi oi kaip gerai pasijutau ir tuoj kūriau į vieną Maksvos knygyną (Petrovskose Linijose) užsisakyti naujų (vokiškų) knygų.

1910 metų pavasarį grįždamas iš Maksvos vėl sustojau Kaune ir šį kartą jau, net išėję pasivaikščiot į dabartinę Viesulavą, kalbėjovos įvairiomis temomis kaip seni bendradarbiai. Nevienas mano tuomet (ar metais anksčiau) Tau duodamų atsakyt klausimų buvo dar labai naivūs. Pav., atsimenu kartą Tavęs visai rimtai paklausiau: „Prašau man pasakyt, kuo yra įžymūs jėzuitai?“. Iš Tavęs gavau maždaug tokį atsakymą: „Pirmiausia savo gera organizacija“. Atsakymas buvo man gerokai netikėtas.

Paminėsiu dar vieną susitikimą, tai 1911 metų vasaros pradžioj. Tuomet pas Tave buvau užėjęs jau ne aš vienas, bet Tavo darbo kambary susirinko keliolika jaunuolių — studentų, studenčių, klerikų ir gimnazijos moksleivių — tai buvo pirmasis, žinoma, kuogriežčiausiai slaptas, ateitininkų susirinkimas. Ten mes ilgai kalbėjomės, debatavome, svarstėme, ginčijomės. Tu taip pat dalyvavai; bet kai kalbos užtruko ilgokai, tai Tu pareiškei susirinkimo vadovams, kad gana jau jums žmones kankint, paleiskite juos bent pietų pavalgyt. Ir mes slapčiomis pro įvairias duris ir per daržus skirstėmės.

Taigi, tada kūrėsi ateitininkija, kurią Tu rūpestingai globei po savo sparnu ir ją šildei. Atsimenu, kad Tavo man atsiųstasis į Maksvą laiškas — atvirukas — gavus „Ateičiai“ kaip ir programinį straipsnį, prasidėjo džiaugsmo žodžiais: „Bravo bravissimo!“. (Ir šio laiško, deja, aš nesu pasilaikęs!).

Ateitininkija kalbamu laiku buvo tik pradėjusi kurtis, o Tu jau tuomet visą pusšimtį metų buvai išgyvenęs ir iškovojęs, daug nudirbęs ir daug prisikentęs. Iš Tavo gyvenimo per tuos 50 metų aš čia iškelsiu tik dvejetą epizodų, kurie parodo Tave buvus labai susipratusį studentą kataliką ir pavyzdingą jaunimo auklėtoją — kapelioną.

Kun. J. Tumas Tavo biografijoj, parašytoj Tavo 70 metų amžiaus sukakties proga*, mini iš Tavo gyvenimo šį visiems moksleiviams ir studentams įsidėmėtiną įvykį:

Studentaudamas Petrapilio universitete buvai mielai prisidėjęs prie lietuvių studentų ratelio, kuris ryžosi tautybę gai-

---

* Užgesę žiburiai. Kaunas 1930, V—XVI p.

vinti, lietuvių literatūrą kurti, lietuvių kalbos mokintis ir ją dailinti, ekonominius santykius Lietuvoje tirti, bet kai patyrei kraštutiniųjų tendencijų pakirsti Bažnyčios ir katalikų kunigų įtaka Lietuvos liaudžiai, gilinti luomų kovą, — kriste atkritai nuo jų į priešingą lagerį. Aišku Tau pasidarė: reikia išnešti sveikos religinės savo tradicijos, prisirinkti kuodaugiausia moksliškai nesugriaunamų argumentų už Kristaus Religiją, už jos dogmatus, už jos rolę kasdieniame privačiame ir viešame gyvenime... Ir kadangi anais laikais Rusijos universitetuose nebuvo katalikiškos studentų organizacijos — ateitininkų, — tai, metęs ir savo mėgiamąją matematiką, tumiškai kalbant — iš universiteto pabėgai į dvasininkų mokslo įstaigas ir ten visu atsidėjimu rinkai žinių, reikalingų būsimajai kovai su priešingomis Katalikų Bažnyčiai srovėmis pačioje Lietuvoje.

Vadinasi, studentaudamas nesidavei nuvedamas tuomet Rusijoj labai madiško socializmo šunkeliais ir dėl to šiuo atžvilgiu buvai studentas ateitininkas, trejetą dešimčių metų anksčiau, kaip „Ateitis“ pasirodė.

Antrasis Tavo gyvenimo žygis tebešviečia visiems ir šių dienų gimnazijų kapelionams.

Būdamas Panevėžio realinės mokyklos kapelionu, tik po pusės metų kapelionavimo, griežtai užprotestavai prieš vertimą, kad katalikai melstųs už carą rusų cerkvėj ir nusivedei savo mokinius katalikus į bažnyčią; už tai pelnei ištrėmimą į Kretingos vienuolyną ir penkeriems metams į Rusiją (1889 VI — 1894 V). Tavo herojišką ano meto (1889 m.) žygį Panevėžys dar ir šiandien neužmiršęs, dar ir šiandien girdėjau pasakojant apie tai linksmų ir liūdnų dalykų: kaip Tavo žygiu buvo sukeltas triukšmas Panevėžio realinės mokyklos moksleivijoj, kaip vieni moksleiviai nuėjo drąsiai paskui Tave į bažnyčią, kaip kiti, neturėję pakankamai drąsos, norėjo pabėgt, šokinėjo per tvoras, susidraskė kelinaites ir grįžę namon gavo iš savo mamų į kailį; nestigo ir visiškų bailių, kurie nėjo su savo kapelionu į bažnyčią, bet, kaip asilėliai, nuėjo į cerkvę (tų ano meto asilėlių nevienas šiandien vis dėlto sėdi labai aukštose nepriklausomos Lietuvos valstybės vietose). Pagaliau šių dienų Panevėžys atsimena ir Tavo trėmimą...

Šiuo savo žygiu, brangusis Jubilate, įamžinai save kaip ideališkas kapelionas, nes Tau pavesto auklėt katalikiško Lietuvos jaunimo nedavei nutraukt į šunkelius. Šiuo atžvilgiu Tu esi puikus pavyzdys ir šių dienų mūsų gimnazijų kapelionams, kurių vis dar ne visi stovi savo pasiimtų pareigų tinkamoj aukštumoj, ne visi taip aiškiai supranta savo uždavinius, ne visi taip griežtai pasipriešina jiems pavesto auklėt katalikiško jaunimo traukimui į naujoviškus nukatalikinimo šunkelius...

Tavo kalbamas žygis kainavo Tau penkerius metus ištrėmimo Rusijon. Kaip tas įvykis vertinti šviesoj to mokslo, kuriam

Tu visą savo amžių atstovavai ir kurį gynei — teistinės pasaulėžiūros šviesoj?

Viename savo pirmųjų laiškų man į Maksvą, gerai atsimenu, esi rašęs, kad kadangi niekas nevyksta be Dievo valios, tai ir „Draugijos" redaktorium esi tapęs Dievo valia. Šiuo principu aiškinant ir Tau tekusią anuomet bausmę, reikia tvirtinti: ir ištremtas Rusijon buvai ne be Dievo valios. Ir Tavo biografui, nabašninkui kun. Tumui ši mintis buvo galvon atėjusi: ištrėmime (Naugardo Ustiužnoje) pavaidinai tiesiog providencialinę (= Apvaizdos skirtą) rolę — D-rą Vincą Pietarį laimėjai lietuvių literatūrai: Savasis (Pietario slapyvardė) davė mums „Algimantą" ir keletą tomų kitų raštų. O Ustiužnoje Tau neatsidūrus, jau ir pats Pietaris būtų be žymės žuvęs rusiškoj jūroj, kaip kad šiandien yra žuvę jo vaikai.

Kas dar būtų apie Tave „Ateities" skaitytojams žinotina? Nagi, kad buvai atsakomuoju jos redaktorium bei leidėju nuo jos I-jo N-rio (1911 m.) iki 1914 m., vasaros, kuomet, kilus karui, iš Kauno buvai ištremtas į Vilnių ir turėjai „Ateities" leidimą nutraukt. Bet kai vokiečiams Kauną okupavus galėjai vėl grįžti savo gyvenimo vieton, tai išsirūpinai iš vokiečių okupacinės valdžios leidimą ir vėl pradėjai ją leisti. Tokiu būdu „Ateitis", neišėjusi nuo 1915 IV iki 1916 VI, nuo 1916 VII vėl pradėjo eiti vien grynai Tavomis pastangomis, nes šiuo metu buvai ne tik jos atsakomasis, bet faktinasis redaktorius-leidėjas iki 1919 II. Iš čia matyt, kad „Ateitis" Tau buvo brangus dalykas.

Kas dar būtų šių dienų jaunimui — „Ateities" skaitytojams — apie Tave žinotina? Manau, kad būtina yra jiems žinoti Tavo formuluoti kiekvienam žmogui jo gyvenimo uždaviniai, kuriuos patsai išreiškei kun. Tumo (tuomet dar gyvo) biografiją pradėdamas. Tenai rašei:

„Leistas į Dievo Kūrėjo paveikslą ir panašumą kiekvienas žmogus turėtų pasižymėti savo kūrybos gaminiais, būti mažas kūrėjėlis, papildytojas Dievo kūrybos žemėje. Bet, deja, tikrumoje taip nėra. Žymus žmonių daugumas beveik jokios kūrybos neparodo, o nemaža yra ir tokių, kurie ne tik nieko nauja nesukuria, bet dar, kas kitų sukurta, griauna, ardo, naikina, parodydami tuo vien savo *neigiamąjį bei velniškąjį* sugebėjimą destrukcijos darbą varyti. Kaikas vadina tai *neigiamaja kūryba,* nes ji yra *teigiamosios* bei *tikrosios* kūrybos priešingybė, panašiai, kaip velnias, *amžinas griovėjas,* yra Dievo Kūrėjo priešingybė. O kadangi griauti yra daug lengviau, negu statyti, o dar lengviau nieko neveikti, tai ir nenuostabu, kad nieko neveikėjų turim be galo daug, griovėjų — daugiau, kaip reikia, o tikrų kūrėjų vos mažytę saujelę. Būdami reti, kaip auksas, jie ir brangesni, neg auksas. Dėliai to kultūringos tautos juos brangina ir gerbia, jais didžiuojas ir gėris. Nestinga jų ir Lie-

tuva. Jų vardai mūsų visuomenei gerai žinomi... Savo laiku jie bus tinkamai įvertinti ir pagerbti".*

Šitai rašydamas pirmiausiai turėjei galvoj kun. Tumą–Vaižgantą, tuomet dar neužgesusį žiburį ir parašei jo biografiją jo 60 metų amžiaus sukakties proga. Bet ir patsai esi ne menkesnis už Tumą kūrėjas; dėl to tas pats Tumas gerai padarė ir Tave toj pačioj knygoj platesnei visuomenei pristatydamas 70 metų amžiaus sukaktuvių proga. Dėl to kai kas galės pamanyt, kad Tu ir Tumas sudarėte kokią, anot lenkiško posakio, „savitarpio adoracijos draugiją" ir vienas antrą išgyrėta, kaip tas Krylovo pasakėčios gaidys ir gegutė („Gegutė giria gaidį dėl to, kad gaidys giria gegutę"). Tačiau kas taip manytų, labai apsiriktų, nes Tu visuomet laikeisi principo: Amicus Plato, sed magis amica veritas. Tatai paaiškėjo, kai devyneriais metais už Tave jaunesnį kun. Tumą Leidėjas anksčiau už Tave pasišaukė pas save, ir kai netrukus išėjo kun. Tumo plati, bet vienašališka (A. Merkelio parašyta) biografija. Tuomet tai Tu ir parodei, kad Tumas buvo Tavo amicus, bet didesnė Tavo amica yra veritas. Kadangi ta Tumo liuksusiškai išleista biografija yra vienašališka (apie tai aš girdėjau ne iš vieno, a. a. Tumą gerai pažinojusio asmens), tai Tu netrukdamas atkreipei į tai platesnės visuomenės dėmesį ir padarei keletą pastabų**. Tos Tavo pastabos yra kaip reikiant „druskiškos", kad ir čia nepasirašei „Druskius".

Kai kam atrodys, kad aš čia pertoli nutarškėjau į šalį. Bet ši digresija tiks Tavo, gerbiamasis jubilate Aleksandrai Jakšte–Dambrauske–Druskiau, charakteristikai: kad Tu visą savo amžių buvai *kūrėjas tiesos tarnyboje,* bet *ne* jos *ardyboje* (taip norėčiau pasakyti!). Dėl to tat, kada kas iš „moderniškųjų" „kurėjų" ir „kurėjėlių" „nukurdavo", anot suvalkiečių pasakymo, „kaip prūsas nuo tilto", tai Tu ant tų dvasinių ir dorinių nešvankumų tuojaus užpildavai gerą žiupsnį druskos, nes druska kaip tik yra tokia priemonė, kuri apsaugoja nuo puvimo. Dėl to tat ir Tavo pasirinkoji „Druskiaus" slapyvardė tapo Tavo kūrybai simbolinga, nors aš visai nežinau, kokiais motivais ji tokia buvo pasirinkta.

Kiekoj daugelio sričių Tu dirbai plunksna kurdamas kaip Dievo bendradarbis, Jo kūrybos mintis atsekdamas ir jas atkurdamas, išskaičiavo tas pats Tumas: „Keliolika krypčių, keliolika pozicijų ir viską dirbai pats, niekur kitais nepasivaduodamas, nors troško susilaukti padėdėjų. Jis pats vienas — hagiografas, asketas, apologetas, teologas, filosofas, matematikas, tautinin–

---

* Užgesę žiburiai 288—289 p.

** Kelios pastabos dėl Vaišganto biografijos. Židinys 1934, 20 t., 20—27 p. Šiuo savo straipsniu autorius dar kartą viršaus parėmė savo kitados gintą tezę, kad taisyklė *De mortuis aut nihil aut bene* turi būt pakeista taisykle: *De omnibus nihil nisi veritas.*

kas*, publicistas, poetas, menininkas, moralizatorius, satirikas, bibliografas, kritikas, redaktorius, leidėjas, organizatorius".

Iš tikrųjų, formulavęs žmogaus, kaip Dievo Kūrėjo paveikslo, gyvenimo uždavinį, nepalikai tik tuščiažodis: save pavyzdžiu patsai parodei, kiek yra galima padaryt Dievo garbei ir Tėvynės gerovei, kad ir labai sunkiomis sąlygomis, kokiose Tau teko gyventi iki susilaukei nepriklausomos Lietuvos, kuriai kelius jau nuo pirmųjų „Aušros" laikų skynei tautiečių sąmonėj savąja visokeriopa kūryba. Tačiau neabejoju, kad ir nepriklausomos Lietuvos susilaukęs esi turėjęs ir turi daug nusivylimų.

Pasakei, kad reti kaip auksas ir brangesnį už auksą tautai žmonės „savo laiku bus tinkamai įvertinti ir pagerbti". Pasakymas „savo laiku" gali atrodyt ir visai paprastas, šabloniškas, bet jis turi ir labai gilios prasmės; iš tikrųjų, niekas nesidaro neatėjus savo laikui, arba trumpiau: be savo laiko. Kaikam iš didelių žmonių tenka ir gerokai palaukti, iki jo darbai ir nuopelnai toj ar kitoj gyvenimo ir darbo srity esti tinkamai įvertinami. Vieni laukė to „savo laiko" dešimtis metų (pav. kun. Bolzano, kun. Mendelis), kiti net šimtus (pav. Joana d'Arc, Tomas Morus, Savonarola).

Ar jau yra atėjęs laikas ir Tavo, jubilate, darbus Dievo garbei ir nuopelnus Lietuvos gerovei tinkamai įvertint? Aš drąsiai tvirtinu, kad dar ne! Ar jis, tas laikas dar toli — nežinau. Bet šiuo momentu mes dar *per arti* prie Tavęs stovime lyg prie kokio mūro, lyg prie kokios kolonos ir dėl to nesugebame pamatyt viso to didingo vaizdo, kurį sudaro Tavo kūryba. (Man atrodo, kad ir kun. Tumas ar tik nebus pasiskubinęs formuluoti Tavo poziciją, kaip trečiojo — šalia Kudirkos ir Basanavičiaus).

Prieš baigdamas, norėčiau iš gerbiamojo pasiteirauti dar vieno dalyko. Tavo biografas kun. Tumas, išskaičiuodamas Tavo darbo sričių ilgą litaniją, pasakė, kad troškai susilaukti padėjėjų. Tat aš manau atspėsiąs visų pusamžių (tokių kaip aš) ir visų jaunesniųjų Tavo vienminčių norą paklausti Tavęs, ar Tu jauti bent kiek tų padėjėjų susilaukęs ar ne, ir kiek Tu jais iš viso esi patenkintas. Visi labai laukiame Tavęs pamokomi ir pabarami, nes mums brangus yra kiekvienas Tavo žodis.

Dėliai to mes, visi „Ateities" skaitytojai, prašome Aukščiausiąjį gyvybės ir mirties Viešpatį, kad Jis dar ilgai laikytų Tave mūsų tarpe sveiką ir budrų, kaip nenuilstamo darbštumo, nepaperkamo tesiingumo bei tiesmukumo, už didelius darbus jokio atlyginimo neprašančio, nekompromisingo tiesos kovotojo gyvą pavyzdį.

Plurimos annos!

Tavo nekartą išbartas mažas bendradarbis
Pr. Dovydaitis,
„Ateities" redagavimo papėdininkas

Kaunas,
1935. IX.7.

---

* Berods, ne „tumiška" ir ne dabar bendrai įsigyvenusia šio žodžio prasme. *Pr. D.*

BELGIJOS ŽESISTŲ KONGRESAS BRIUSELYJE

Šiais metais gegužės 19 d. Briuselyje įvyko belgų katalikiškosios moksleivijos, vad. žesistų, kongresas. Dr. J. Leimono artimas bičiulis p. *Georges Heuben'as* atsiuntė to kongreso aprašymą „Ateities" skaitytojams. Nuoširdžiai dėkodami p. G. Houben'ui už malonų mūsų žurnalo prisiminimą, nors suglaustai paduodame mūsų idėjos brolių žesistų gražiai praleistą džiaugsmo ir triumfo dieną.

Atvykimas

Gražią saulėtą gegužės 19 dieną 3.000 jaunų žydria uniforma apsirengusių žesistų (J. E. C.) jau nuo ankstaus ryto užpildė visas Belgijos sostinės gatves. Nežiūrint ir labai gerai sutvarkytų Belgijos susisiekimo priemonių tą pačią dieną suvežti 3.000 kongreso dalyvių su svečiais į Briuselį nebuvo taip lengva. Artimųjų Briuselio provincijų žesistai, kurie galėjo iš savo vietos išvykti 7 ar 8 val. ryto, kėlėsi 3 arba 4 val. ryto ir važiavo patys pirmieji, kad vėliau nesudarytų apsunkinimo kitiems savo draugams, kurie turėjo vykti tais pačiais keliais iš tolimesniųjų vietų. Visur buvo parodyta pasiaukojimo ir atjautimo vieni kitų. Kurie nespėjo ar dėl lėšų stokos negalėjo įsigyti žesistų uniformos (žydriaspalvių marškinių) tiems skolino jų draugai, nes visų buvo vienas ir tas pats troškimas — pasirodyti gražiai ir vieningai.

Apie 9 val. 30 min. Parodos aikštėje prie Katalikų rūmų 40 baltų ir mėlynų (žesistų spalvos) vėliavų, pasiskirsčiusių grupėmis pagal diocezijas, užėmė joms paskirtas vietas. Kongresantai buvo sutikti varpų garsais, kurie paskambino specialiai p. Ruivert parašytą ir St. Nees sukomponuotą kongresui giesmę:

„Petys į petį drąsieji žesistai
Pirmyn į kovą pakelta galva
Su šypsančiu veidu, dainuojančia širdžia
Jūs Kristaus Karaliaus jaunieji atletai".

Šv. Mišios

Šv. Mišias celebravo vyriausias žesistų dvasios vadas kun. Mignolet. Visos vietos presbiterijoje buvo užimtos vyskupų, dvasios vadų ir kitų aukštųjų svečių. Altoriaus dešinėje išsirikiavo vėliavos. Kongreso vadove (kongreso proga išleistoje knygutėje) buvo suredaguoti ir atspausdinti visi šv. Mišių atsakymai, todėl žesistai, vadovaujami kongreso vado, galėjo visi koru atsakinėdami dalyvauti bendroje šv. Mišių aukoje. „Vienas balsas, vienas choras, viena malda... viena auka". Po Evangelijos prabilo vyriausias dvasios vadas šiais trumpais žodžiais:

„Ekscelencijos, leiskite man jūsų vardu pasakyti žesistams, ko jie šiandien čia susirinko. Bažnyčios spinduliai turi prasiskverbti pro visus žmogaus darbus. Žesistai, jūs savo širdyse nešiojate džiaugsmą, kurį Dievas yra jums suteikęs ir jūs esate

Jo liudininkais. Taigi junkite šią nekruviną auką su Amžinuoju Kristumi, kad Jo malonė pripildytų jūsų širdis, ir jūs būtumėt tais virpančio entuziazmo spinduliais per visas dienas". Šv. Mišių metu buvo meldžiamasi už Kristaus Karalystę ir katalikiškąją akciją. Po Mišių buvo choru perskaityta malda prie šv. Panos Marijos Karalienės Išminties, kuri yra žesistų globėja.

Paradas ir koncertas

Tuojau po pamaldų įvyko eisena ir paradas, kuri priėmė vyskupai, aukštieji Bažnyčios dvasiškiai ir valdžios atstovai. Parade dalyvavo taip pat atskiromis diocezijomis sudarydami grupes po 100 asmenų iš įvairių mokyklų ir kolegijų, kaip vienuolių vedamų, taip ir valdžios mokyklų, kurios yra vadinamos neitralinės. „Lai gyvuoja Kristus Karalius!" aidėjo garsai visomis miesto gatvėmis.

Didžiausioje Parodos aikštės salėje įvyko religinės muzikos ir giesmių koncertas. Programą išpildė įvairių mokyklų auklėtiniai žesistai kartu su savo mokytojais ir įžymiaisiais muzikos profesoriais.

Vyskupo Rasneur kalba

Po koncerto Tournai vyskupas Rasneur pasakė gražią ir turiningą kalbą, kurios svarbesniąsias mintis čia trumpai paduodame:

— Nors daug blogo sakoma apie dabartinius laikus, bet ar seniau kas galėjo pasidžiaugti tokiu gražiu reginiu, kokį dabar man tenka matyti 3.000. Šie jaunieji yra Aukščiausiojo mums siųsti kaip patys mylimiausieji ir narsiausieji iš visų Jo vaikų. Todėl iš visų praeities epochų man geriausiai patinka dabartinė.

Aš reiškiu jums visišką pasitikėjimą ir prielankumą, kurį pareiškė Kristus anų laikų jaunuomenei. Šv. Tėvo ir Belgijos episkopato vardu aš laikau šį jūsų kongresą kaip apaštalavimą moksleivijos tarpe. Nuo šiol jūsų klasės, jūsų kolegijos bus jūsų kovos ir nugalėjimo laukas, jei jūs visuomet sąžiningai prisiminsite tą didžiąją atsakomybę. Garbės didumui atitinka ir naštos sunkumas — kurią priimkite drąsiai, be baimės. Ir Kristus klausė Zebediejaus sūnaus: „Ar gali išgerti mano taurę?" Taip, jums teks nugalėti tik įtemptu darbu ir pasiaukojimu. Jūsų devizas turi būti: *Pailsėsime vėliau!* Jūs susidursite su tais, kurie niekins jūsų patarimus, juoksis iš jūsų idealų ir gal kartais su savo gerais norais teks pasilikti vienumoje be draugų, be paguodos. Nenustokite vilties! Tik persekiojimas parengia nugalėjimą. Gražiausias to pavyzdys yra Prisikėlimas. Kur yra Kristus, ten meilė nugali neapykantą; taigi be triukšmo, be šauksmo, neaikvodami bereikalingai jėgų, stiprinkite savo organizacijos eiles ir nuoširdžiai tikiu, kad su meilės pagalba atvesite visą Belgijos tautą prie Kristaus Karaliaus kojų. —

A. MARGEVIČIUS. S. S.,
Migazaki

ŽODIS IŠ JAPONIJOS

Redakcijos prierašas: Čia dedame mūsų skaitytojo ir bendradarbio saleziečio misijonoriaus Japonijoj keletą pastabų apie šiandienę Japoniją.

Japonų tauta savo gyvibingumu, energija, savo kultūra ir papročiais daug ką domina. Vieniems labiau rūpi vieni jų ypatumai, kitiems — kiti. Lietuviams ji, žinoma, savitai įdomi. Kaikas teiraujasi, ar daug lietuvių Japonijoj esą. Iš tiesų atsakyti nėra sunku, esant tik dviese. Klausinėjome vienur ir kitur, ar nebūta kada lietuvių šiose tolimose žemėse. Tačiau į klausimą tesulauki atsakymo: kur toji Lietuva? Mat, senieji žemėlapiai Lietuvos plotus įskaito Rusijai. Taigi, nėra ko stebėtis.

Daugelis paklaus, kodėl šičia atvykome — gal kokių išrokavimų vedini, ar beekskursuodami.

Tačiau mūsų atvykimo tikslas truputį kitoks. Prasidėjus visiškam Lietuvos savarankiškumui, ji, kaip ir visos kitos valstybės, nori paskleisti savo vardą ir duoti pasauliui savo sūnų, kad jie eitų dirbti garbingo evangelizacijos darbo, kurio laukia milijonai ir milijonai sielų.

Jaunutė Lietuva, bet savo siela drąsuolė, nes ji nebijo išleisti savo sūnų į kitus kraštus kilniems tikslams!

Lietuvos ateitininkija misijose taip pat turi savo žmonių. Štai, kad ir aš, nors ir nevertas to vardo, tačiau noriu širdimi pasilikti ir toliau, nes ateitininkų šūkis „Visa Atnaujinti Kristumi“ yra tikras misijonorių šūkis. Ko gi veržiasi jauna ir pilna drąsaus misijonieriaus širdis į dar neišdirbtus ir neištirtus dirvonus pagonių kraštuose, jei ne atnaujinti tų dirvonų Kristumi, kurie yra apžėlę budizmo, šhiutoizmo ir panašiomis žolėmis.

O jei visi mūsų broliai žinotų, kaip malonu dirbti Vynuogyno darbą! Gal ne vienas panorėtų to darbo.

Tačiau aš per daug nuo Japonijos nutolau. Mėginsiu vėl į ją grįžti. Istorijos faktai rodo, jog po krikščionybės persekiojimo, kuris vyko tris šimtus metų atgal, japonai buvo taip užsidarę, kad į savo kraštą neįsileido nė vieno svetimšalio, išskiriant olandų pirklius, kurie tegalėdavo įplaukti savo laivais į Nagasakio (Kyūshū saloje) uostą, su sąlyga, kad, prieš išlipdami į krantą, sumindžiotų kryžių, prisipažindami nesą krikščiominis — Japonijos priešais.

Septyniasdešimt metų atgal, Japonija priversta turėjo atidaryti savo vartus ir įsileisti svetimšalį. Tuomet tik pasijuto esą atsilikę, todėl, metę į šali lankus, vilyčias ir saidokus, pradėjo visu smarkumu civilizacijos darbą.

(B. d.)

Mokytojo ir mokinių susidomėjimas

FAUSTO

Jaunuoliui, mylinčiam literatūrą ir trokštančiam gyvenimo problemų pažinimo, sudreba rankos pirmą kartą „Faustą“ imant, lyg darant šventvagišką nusikaltimą — atskleidžiant uždraustą knygą. Ir eilinis šviesuolis domisi juo, tačiau daugiau iš reikalo, negu iš įdomumo, nes pretenduojantis į inteligentus jaučia tokį pat reikalą susipažinti su „Faustu“, kaip turėti baltą apikaklę ir juodą švarką. O susipažinimo reikalas ne abejotinas. Goethe čia sudėjo ilgo ir turtingo savo gyvenimo pažinimą, o idėjos įkūnijimui sutelkė didelę kūrybinę galią. Todėl veik iš kiekvienos eilutės trykšta gili mintis, atskiri sakiniai ir posmai duoda naujų problemų bei idėjų, kurios panaudotos vienai pagrindinei

Pertraukos metu „į golą“

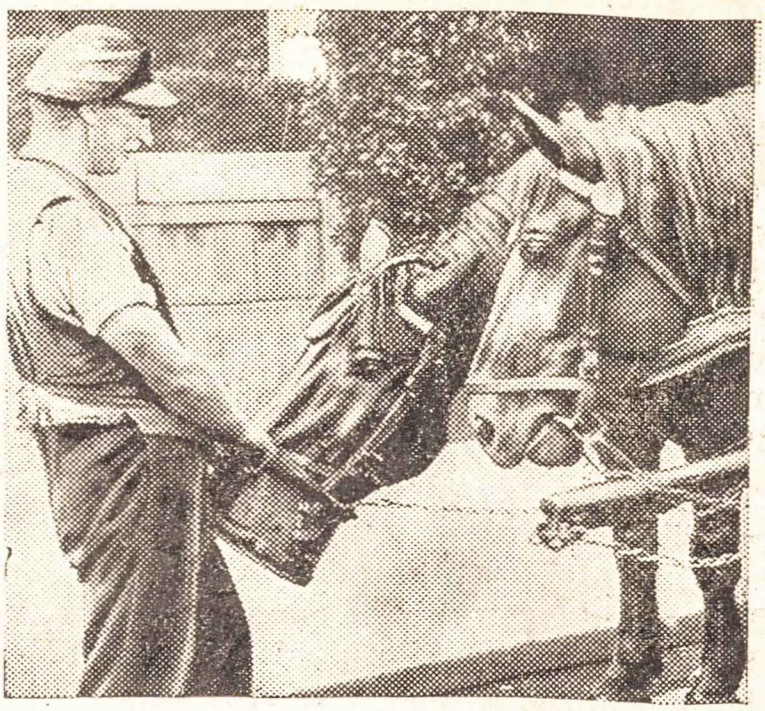

Skanus šaltinio vandenėlis

AGIZMAS

idėjai reikšti. „Fauste“ kiekvienas atras didelę dalį savo troškimų, nusivylimo ir kančių. Kultūringiems kraštams faustizmas yra universali idėja laiko ir vietos atžvilgiu. Čia mes ir parodysime tuos pagrindinius bruožus.

Goethės vaizduojamas daktaras Faustas, ilgą laiką ieškojęs pasaulio ir gyvenimo esmės pažinimo moksle, teologijoj ir magijoj, pamato, jog nė viena tų sričių negali duoti jam norimo atsakymo. Jį apima skaudus nusivylimas, sielą prislėgia baisios kančios. Aiškiai supranta, kad žmogaus protas nėra visagalis — jis turi tam tikras ribas, kurių peržengti neįstengia. Kaip beplėstume jo apimties ribas, vistiek jos, palyginus su gyvenimo

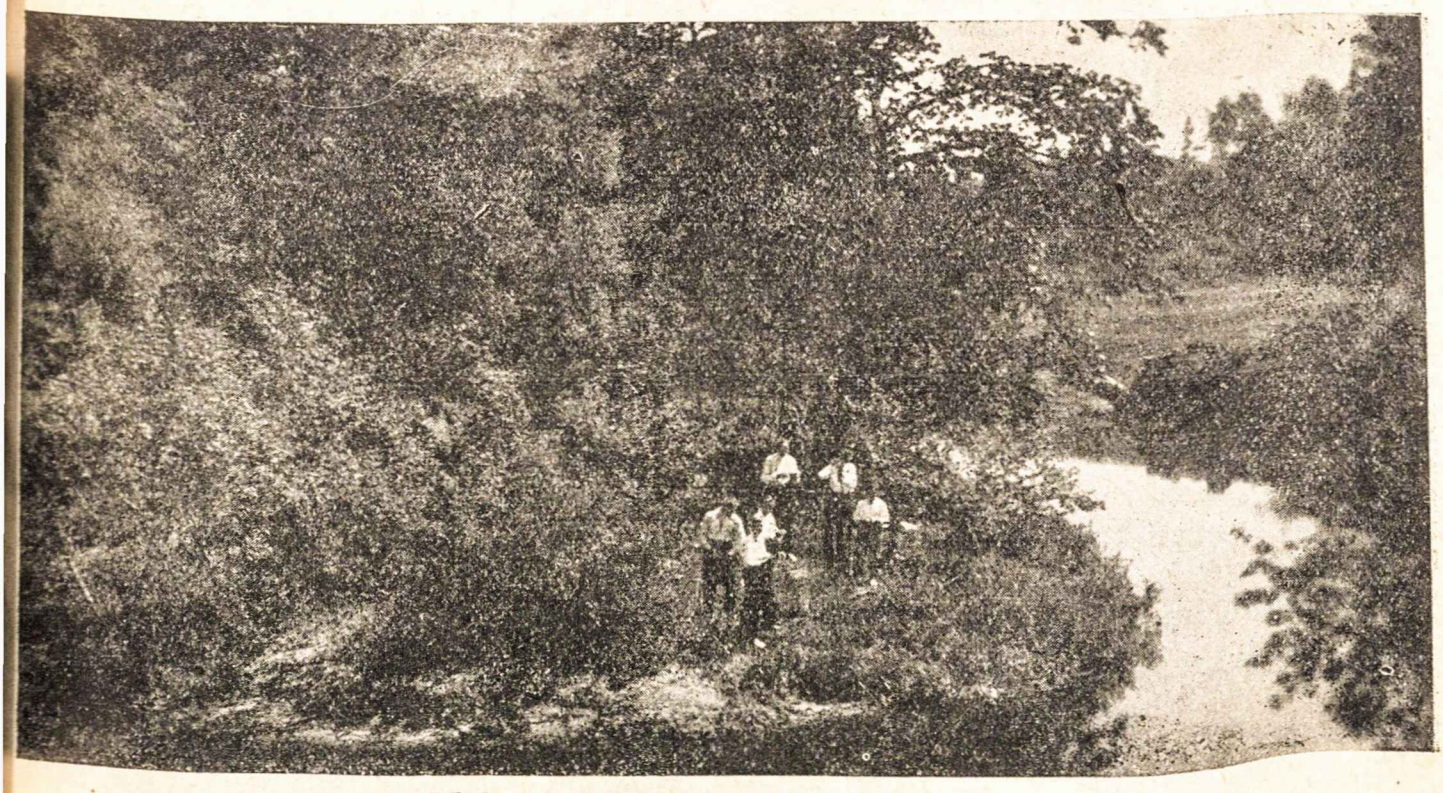

Malonu atostogų laisvę prisiminti

ir pasaulio esmės pažinimu, yra siauros. Ir juo jis daugiau atsidavė pažinimui, juo aštriau jautė jo trūkumą. Matydamas gyvenimo prasmę pažinime ir viską tam aukodamas, priėjęs proto galios galą, nebemato tikslo toliau gyventi ir, būdamas nuoseklus, pasiryžta apleisti šį pasaulį. Nenumaldomų kančių slėgiamas, prisimena ilgų metų mokslą, savo pavardę papuoštą daktaro ir magistro titulais, kitų mokymą, kai apie save tegalįs pasakyti: „Ir stoviu aš, aš vargšas kvailys ir esu tiek pat protingas, kiek ir anksčiau“. Prieš akis atsistoja vienintėlė kančių nuramintoja nuodų taurė. Proto valdoma ranka jau artino ją prie suspaustų nuo kančių lūpų...

Bet gyvybės instinktas galingas. Kai išsiveržęs iš po proto valdžios ima šėlti, trumpu laiku paverčia griuvėsiais jam nepalankius planus, atskleisdamas akims gražų ir viliojantį pasaulį. Tą valandą gyvenimas pasirodo toks meilus, siela taip nori juo džiaugtis, kaip džiaugiasi visi krikščionys Velykų rytą skleisdami brangią žinią: „Kristus atsikėlė“. Tas pats gyvybės instinktas, pažadintas Velykų varpų, nugalėjo protą ir privertė ranką su nuodų taure bejėgiškai nusvirti“. Tai tokia lyg pirmoji tragizmo dalis.

Toliau protas (Mefistofelis) siūlo ieškoti pasitenkinimo jausmų pasaulyje. Faustas daugiau nebesigilina į mokslo tiesas, bet ieško malonumo ir pasitenkinimo. Jis nori pasiekti tokio momento, kada su džiaugsmu galėtų sušukti nepermaldaujančiai bėgančiam laikui: „Sustok, tu esi taip gražus“. Tada jau galėtų be gailesčio palikti šį pasaulį, nes jo noras būtų išsipildęs. Jis lyg pajaunėja, įgauna daugiau energijos, nes vėl prieš akis pasirodo naujas tikslas — gyvenimo gelmių pažinimas. Juk jam, buvusiam mokslo vyrui, toji sritis svetima, nepažįstama, todėl su jaunuolišku nepatyrimu ir entuziazmu leidžiasi į jos labirintus. Taip bent gali būti suprantamas jo atsijauninimas. Pirma tokio gyvenimo išdava yra Margaritos kūdikio, jos motinos ir brolio mirtis. Ją pačią atskiria nuo pasaulio negailestingos kalėjimo durys. Bet kas jam Margarita ir kelių jos artimųjų mirtis! Tai tik menkas epizodas jo didžiojo pergyvenimų veikalo.

Antroji tragizmo dalis — pasitenkinimas, yra žymiai platesnė už pirmąją — pažinimą. Į ją tarp kitko įeina garbė, gamtos grožis ir menas. Faustas visa tai pažino. Jis sėdėjo šalia karaliaus ir davinėjo rimtus patarimus. Pažino gamtos grožį keliaudamas į Graikiją, kur kely gamta, undinių asmenyse, viliojo ją pamilti. Pagaliau gilinosi ir į klasiškąjį meną, kas atvaizduojama jo jungtuvėmis su legendarine Graikų Elena. Bet niekur nerado pasitenkinimo, niekas nesužavėjo ir ilgesnį laiką nepavergė jo sielos. Todėl neišspruko iš jo lūpų su velniu sutarti žodžiai: „Sustok, laike, tu esi toks gražus“.

Eidamas tuo keliu, Faustas suprato, jog yra gyvenimo pras-

mė, jog ji yra šalia mūsų, mumyse pačiuose, tik reikia ją atrasti, reikia savo sieloje laimę sukurti. Juk pasaulis pilnas džiaugsmo ir skausmo, pilnas heroizmo ir niekšybių. Vieni miršta iš džiaugsmo — širdis negali jo sutalpinti, kiti miršta iš skausmo — nepakeliamos jiems gyvenimo kančios. Bet daugiau nelaimingųjų, kaip laimingųjų; daugiau skausmo, kaip džiaugsmo. Sielvartą girdime iš poetų lūpų eilių forma, taip pat jis veržiasi iš prasto žmogaus krūtinės dejonių garsais. Jis dažnas žmogaus palydovas nuo lopšio iki karsto. Ir kyla tada klausimas: ar Kūrėjas leisdamas pasaulį to norėjo, ar tai tokia Jo valia. Atsakymas trumpas: ne.

Pagaliau ir Faustas po ilgo klaidžiojimo atranda tikrąjį kelią — atsiduoda visuomeniniam darbui. Žmonių gerovę pasistato sau tikslu. Sausina pelkes, kerta miškus, verčia kelmus, nori tuo padidinti žemės naudojamus plotus. Jis įneša į jų gyvenimą džiaugsmo ir vilties kibirkštėlę, prablaivina apsiniaukusius veidus, pagerina sunkią materialinę būklę. Pats nepasijunta, kaip pamėgsta darbą, pamilsta žmones. Faustas tuo atspėja ilgai nesuprastą mįslę, atmezga Gordijaus mazgą, nes pamato gyvenimo prasmę. Džiaugsmo ir vilties kupina širdimi, nežinodamas, kad paskutinį kartą žiūri į savo vedamus darbus, su malonumu sušunka: „Jau žymė mano žemės dienų nebegali į Eoną (kitą pasaulį P. K.) nueiti“. Tai buvo paskutinieji jo žodžiai. Tą akimirką siela atsiskiria nuo kūno. Angelų choro lydima ji kyla į dangų. Pasigirsta aiškūs choro žodžiai: „Kas daug kentėjo, tam daug bus atleista“. Tuo išrišamas Fausto tragizmas. Faustas rado laimę kitų laimėje, tariant Vaižganto žodžiais.

Goethė, vaizduodamas Fausto asmeniu daugiausia savo pergyvenimus, aiškiai parodo, kad pasitikėjimas vien protu (racionalizmas) arba ieškojimas gyvenime malonumo (epikūrizmas) negali žmogaus patenkinti; jis atranda laimę tik pasiaukojime kitiems, kas vadinasi idealizmu.

Pagaliau gali slėptis ir kita mintis, kad žmogus, nenorėdamas pažinti kančių ir nusivylimų, tenestato sau klausimo: kodėl taip yra, bet kaip tai atsitinka. Jis gali stebėti tik Kūrėjo nustatytus dėsnius, nesigilindamas į jų priežastis. Jam uždraustas tos rūšies pažinimas, kaip ir Adomui buvo uždraustas Pažinimo medžio vaisius. Tai ir paliks mums klausimu, į kurį tik pats Goethė galėtų atsakyti.

PR. KUPRYS

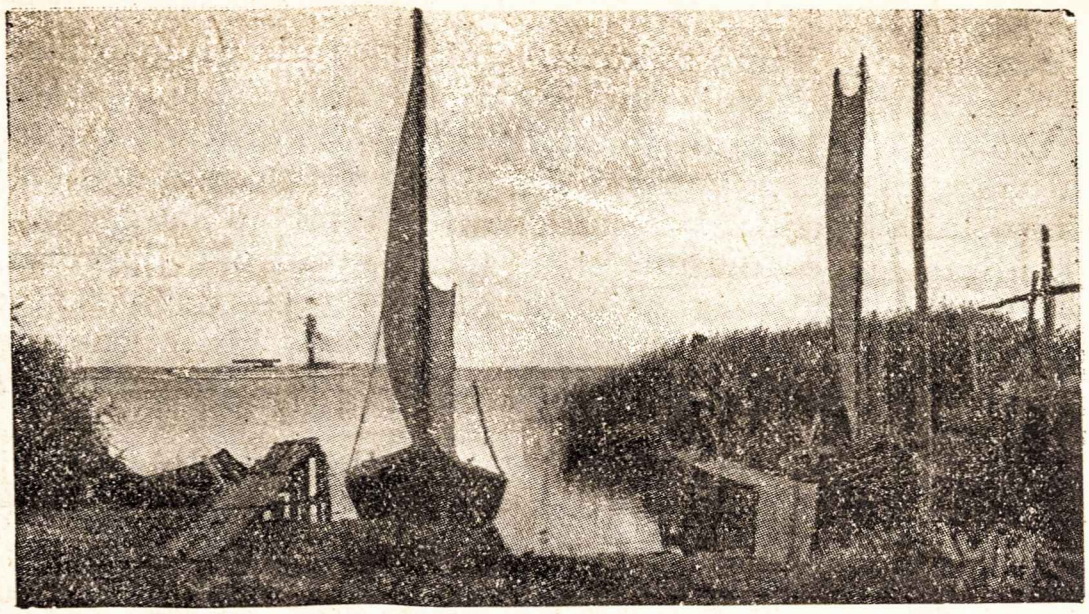

Laivai grįžta

J. GOBIS

TOMAS MORUS — MODERNUSIS ŠVENTASIS

Kas yra išėjęs platesnį pasaulinės istorijos kursą, tas bus girdėjęs, kad Tomas Morus (angliškai More) buvo žymiausias anglų humanistas, kad jis buvo valstybės vyras [buvo parlamento nariu ir lord-kancleriu (ministeriu pirmininku)], kad jis yra parašęs įdomų ir garsų socialinį romaną vardu „Utopia", už kurį socialistai jį laiko savo doktrinos pionierium, ir pagaliau iš Bažnyčios istorijos žinome, kad tas vyras buvo apkaltintas „valstybės išdavimu' ir nužudytas už tai, kad atsisakė prisiekti karaliui Henrikui VIII, kaipo parlamento paskelbtam Anglų „bažnyčios galvai". Tą vyrą savinasi socialistai už jo simpatijas socialistinei (tik ne marksistinei) visuomenės santvarkai, kuri atvaizduojama „Utopijoj", ir liberalai, kurie nori save ir kitus įtikinti, kad tas žmogus gynęs ne Popiežiaus primatą, bet liberalines žmogaus asmens teises. Bet štai laikraščiai praneša, kad Gegužės mė. 19 d. tas pats Tomas Morus yra Katalikų Bažnyčios paskelbtas šventuoju. Tas faktas rood, kad simpatizuojant socialistinei visuomenės santvarkai, būnant žymiu humanistų ir ginant konstitucinės žmogaus asmens teisės galima būti ne vien geru kataliku, bet ir šventuoju.

Dėl vietos stokos aš negaliu „Ateities" skaitytojams patiekti išsamesnės to didvyrio biografijos, kuri dėl savo turiningumo ir įdomumo verta atskiros knygos, lietuvių kalba parašytos; šįkart aš tenoriu atkreipti savo skaitytojų dėmesį į tai, už ką humanistas, tariamasis „socialistas" ir „liberalas", Bažnyčios iškeliamas ant altoriaus.

Tomas Morus buvo tikras humanistas ir dar ne betkoks, o tiesiog humanistų kunigaikštis, didžiausios tos švietimo srovės

autoritetas, o humanizmas anais laikais buvo Katalikų Bažnyčiai daug blogo padaręs. E. Bösninghaus'as S. J. sako: „Savo blizgėjimu ir gyvenimo pomėgių ieškojimu (Lebenslust) jis Bažnyčią užnuodijo ir susilpnino. Jo pagoniškai pasaulietiška dvasia turėjo būt iš Bažnyčios išvaryta".[1] Humanizmas padarė Vakarų Europos visuomenę palaidesnę, negu ji viduramžiais buvo, ir tuo būdu parengė dirvą vadinamajai reformacijai, kurios tikras vardas yra ne kitoks, kaip bažnytinė revoliucija. Rusų filosofas N. Berdiajevas humanizmą laiko visų dabartinių krizių ir revoliucijų motina. Garsus lenkų rašytojas kun. K. Niedzialko-skis humanizmą kaltina pagoniško nudizmo įvedimu į meną ir į moterų madas, o nuogybės kultas pagonizuoja mūsų laikų visuomenę. Ir štai Bažnyčia skelbia humanistą Tomą Morų šventuoju ir tuo būdu sako, kad humanizmas en bloc nėra smerktinas. T. Morus mėgo antikinę graikų ir romėnų kultūrą, ieškojo naujesnių gyvenimo formų, tačiau per tai neprarado savo sielos grožio, buvo doras, religingas ir pamaldus vyras. Jis mėgo gamtą, mėgo meną, muziką, pats buvo grožinės literatūros kūrėjas, valstybės vyras, juristas, prisirišęs prie savo šeimos, iš kurios narių — labiausiai prie dukters Margaritos, ir prie draugų, bet tai visa mokėjo suderinti su krikščioniška morale. Be to, penktadieniais nesinaudojo žmoniško gyvenimo džiaugsmais, o gilindavosi į Kristaus kančias, dažnai eidavo į bažnyčią išpažinties ir Komunijos, ypač prieš važiuodamas į karaliaus rūmus ar į parlamentą.

Jo „Utopia" — tai atvaizdas jo svajonių apie žemiškąjį rojų. Nuo jo „Utopijos" vardo iki šiol vadinami utopistais tie, kurie daro gražius, bet neįvykdomus projektus žemiškam rojui įkurti. Jo privatiškas gyvenimas rodo, kad tas žmogus brangino žemiškąją laimę ir buvo jos suradęs tiek, kiek tik jos galima surasti šioje „ašarų pakalnėje"; betgi jis savo laimės nestatė ant kitų kančios, buvo gailestingas, jautrus savo artimų nelaimėms ir, naudodamasis žemiškais malonumais, bent svarbesniuosiuose dalykuose neprasilenkė su Kristaus etikos reikalavimais. Šiuo atžvilgiu, pasak Bösninghauso, turime du priešingumus: iš vienos pusės humanistas, taigi, istoriškai žiūrint, žmogus, kuris antikinės senovės šviesoje ir jos lydimas atranda džiaugsmo plikame žmogiškume ir leidžiasi įtraukiamas į turtingo gyvenimo tolybės (Westen) ir nepaprastybės (Wunder), jomis naudodamasis, jas tyrinėdamas, formuodamas, o iš antros pusės šventasis, kurio branduolys ir jėga yra iš žemiškumo išlaisvintoje ir Dievuje panertoje sieloje, kuriam akys užmerktos prieš visą pasaulį, nes jis yra amžinosios Meilės ir Grožio pagautas. Argi tai ne priešingumai! Bažnyčia atsako: Ne, nes Ji mums rodo, kad Tomas Morus yra ir humanistas ir

---

[1]) Plg. jo str. „Humanist und Martyr Thomas Morus", žurnale „Stimmen der Zeit" 1935 m. 8 sąs. 73 pusl.

šventasis (ibid. 74 p.). Bažnyčia neklysta: tas humanistas. tas žemiškojo grožio ir žemiškosios laimės, neišeinančios iš krikščioniškos doros ribų, mylėtojas savo sielos gilumoj ilgisi amžinosios laimės šaltinio, ir kai iš jo pareikalaujama eiti prieš Dievo įkurtos Bažnyčios mokslą ir prieš savo sąžinę — savo autoritetu pridengt karaliaus divarsą, konkubinatą laikyt teisėta moteryste, nepripažint Popiežiaus primato Anglijos bažnyčioje, kuriai vyriausiu vadu vergiškas parlamentas paskyrė karalių Henriką VIII, — Tomas Morus išsižada viso to, ką jis žemėje brangino, ir griežtai pasako „ne". Dėl to „ne" jis ir turi mirti nuo valstybinio budelio kirvio. Šiuo žygiu jis parodo aukščiausią savo dvasios didybę ir grožį ir užsitarnauja nemirtingą švento kankinio vainiką. Šis jo gyvenimo momentas yra svarbiausias ir jį stato mums Bažnyčia pavyzdžiu, kurs per amžius turi katalikiškijai rodyti, kaip reikia Dievo ir Jo balso savo sąžinėje labiau klausyti, negu žmonių, kad ir valstybės vardu veikiančių ir kalbančių.

Prieš teismą kalėjime įvyko toks Tomo Moraus pasikalbėjimas su generalprokuroru:

— „Jeigu parlamentas paskelbtų aktą, kad visa valstybė turi mane laikyti karalium, tai ar tamsta, ponas Morau, laikytum mane karalium?" — klausia prokuroras.

— „Žinoma", — atsako Tomas Morus.

— „Na, o jeigu parlamentas paskelbtų aktą, kad visa valstybė turi laikyti mane popiežium, ar tamsta pripažintum mane popiežium?"

Į šį klausimą T. Morus atsako kitu klausimu:

— „Sakysime, kad parlamentas išleido įstatymą, kad Dievas nėra Dievas, tai ar tamsta, ponas prokurore, galėtum sakyt, kad Dievas nėra Dievas?"

— „Ne", — atsako prokuroras, — „tokio įstatymo parlamentas negali išleist."

Aną laiką prokurorui atrodė, kad valstybė negali tokio absurdiško įstatymo išleisti, bet mūsų gyvenamieji laikai parodė, kad valstybė ne tik savo vadą gali paskelbti popiežium, kaip tai įvyko Anglijoj Tomo Moraus laikais ir vėliau Rusijoj, kur carai nuo Petro I laikų virto pravoslavų bažnyčios popiežiais, bet ir skelbt, kad Dievas nėra Dievas, kaip tai daro carų įpėdiniai, bolševikai Rusijoj ir kaip panašia kryptimi eina rasistai Vokietijoj. Tomas Morus savo dvasios akimi numatė, kad valstybinė omnipotencija gali prieiti dar didesnių nesąmonių, negu valstybės galvos paskelbimas „bažnyčios galva". Jis žinojo, kad Romos imperatorius Kaligula privertė suvergėjusį senatą paskelbt jo arklį konsulu ir kad Neronas įsakė savo statulą garbinti kaip Dievą. Tad, gindamas Bažnyčią ir savo katalikiškąją sąžinę nuo valstybinės omnipotencijos atstovo, karaliaus Henriko VIII, pasižymėjusio seksualiniu palaidumu ir sadizmu, Tomas Morus didvyriškiai padėjo galvą po valstybės budelio kirviu. Savo mirtimi jis visam pasauliui dar kartą pa-

rodė, kokia beisi ir nežmoniška yra pozityvinė teisė; o mūsų laikai kaip tik ir pasižymi juridinio pozityvizmo kultu su jo šūkiu: „Kur jėga, ten ir teisė".

Viename užsienių muziejuje teko matyt paveikslą su įrašu apačioj „Capri prie Tiberijaus", kuriame atvaizduota tokia scena: Girtas cezaris vos pasivelka iš pasakos bachančių, šokančių pasiutišką šokį pajūryje čia pat prie šviežių lavonų. Ten matomos pagrindinės pagonybės nuodėmės — girtas Tiberijus, girtos paleistuvės, du lavonai, o tai ir yra valstybinės omnipotencijos, pagoniško žiaurumo, pilvo dievinimo ir pagoniškos paleistuvystės personifikacija. Kaip tik tokia dvasia ir buvo įsigalėjusi Anglų valstybėje prie Henriko VIII, kai jis tapo Anglų „bažnyčios galva". Jo vardu buvo iššudyta apie 72 tūkstančius žmonių, daugiausia katalikų ,nesutikusių pripažinti valstybės Bažnyčios teisių. Tomas Morus pateko į pirmąsias kankinių eiles ir juo, kaipo autoritetu, pasekė daugybė kitų kankinių.

Per paskutinį tardymą jis pareiškė savo teisėjams (buvusiems jo draugams): „Aš negaliu, mano ponai, lenkti savo sąžinės pagal valstybės įstatymus, jei tie įstatymai prieštarauja visai krikščionybei. Prieš vieną vyskupą (jis turėjo galvoje karaliaus meilužės kreatūrą Kranmerį, kurs „legalizavo" Henriko VIII konkubinatą), kuris yra su jumis, turiu daugiau kaip šimtą šventųjų, kurie galvoja taip, kaip aš; prieš jūsų parlamentą aš turiu visų koncilijų pritarimą per tūkstantį metų." Apeigų Kongregacijos Istorinė Komisija yra paskelbusi Tomo Moraus pasmerkimo teismo aktus, kurie aiškiai rodo, kad lemiamuoju motyvu jam nužudyt buvo Popiežiaus primato teigimas ir nepripažinimas karaliaus Anglų „bažnyčios galva". Doc. V. Stankevičius, matyt, šito fakto nežinodamas ar nenorėdamas žinoti savo „Pasaulinės istorijos dinamikoje" (1934 m. 164 pusl.) rašo: „Popiežius tokį tvirtą Tomo Moraus nusistatymą palaikė ištikimybe Katalikų Bažnyčiai ir jį kanonizavo. Žinoma, tai yra istorinis kuriozas. Tomas Morus nuo valstybės absoliutizmo užsimojimų gynė ne popiežiaus sostą, bet žmogaus asmens teises." Toks teigimas yra iš piršto išlaužtas, nes autentiški dokumentai kalba ką kita: jie rodo, kad Tomas Morus buvo nuteistas nužudyti tik už tai, kad gynė Popiežiaus primatą ,gynė Kristaus Bažnyčios uolą, bet kas gina tą uolą, tas tuo pačiu gina ir žmogaus sąžinės laisvę, kurią Bažnyčia brangina, jei tik sąžinės laisvės vardu nedengiamos klaidos ir nedorybės.

Norint Tomo Moraus didvyriškumą suprasti, reikia dar atsiminti ir tą faktą, kad jo laikais buvo atsiradę daug neaiškumų dėl Popiežiaus primato: kiek jis buvo paaiškėjęs viduramžių viduryje, tiek buvo aptemęs nuo vadinamosios „popiežių Babilono verguvės". Avignon'e Bösninghaus'o teigimu (ibid. 79 p.), per viduramžius. Atsirado, jei taip galima sakyt, „onus Ecclesiae" („Bažnyčios našta") šios epochos pabaigoj. Ji (Bažny-

čia) ir tada buvo Dievo sužadėtinė, bet galima buvo apie Ją pasakyt Senekos žodžiais: „Nil humanum a me alienum puto“ („nieko žmoniško man nėra svetima“). Ir ne tik žmoniško, bet kiek ir to žemesnio žmoniškumo. Joje buvo atsiradę! Tomas Morus matė daug korupcijos ir dvasios sunykimo katalikų kunigų adresu — nuo „Pagyrimo kvailybei“, kurį parašė jo draugas, Vokiečių humanizmo šulas, Erasmus Rotterdamietis. Buvo sunku tais laikais, ypač humanistui, orientuotis į Popiežiaus primatą; bet Tomas Morus visą laiką turėjo orientaciją ir ją jis įgijo ne iš kunigų praktikos, o iš savo studijų: jis gerai pažino Šv. Raštą. Bažnyčios istoriją, koncilijų nutarimus. Popiežiaus primato klausimą studijavęs net septynerius metus; tos studijos padarė jį giliau įsitikinusiu kataliku, negu daugelis kunigų ir net vyskupų; už tai atiteko jam amžina garbė patekti į pirmąsias Anglijos kankinių eiles, kai tuo tarpu daug vyskupų ir kunigų iš nesusipratimo ir iš bailumo nulenkė savo galvas Henriko VIII diktatūrai ir tapo Kristaus ir Jo Bažnyčios išdavikais.

Šiuo atžvilgiu Tomas Morus, šis naujausias ir moderniškiausias Katalikų Bažnyčios šventasis, yra ypačiai svarbus ir jo ideologija ypatingai aktuali mums pasauliečiams inteligentams, nes jis mus moko ir žodžiais ir savo herojišku pavyzdžiu, kad ne iš kunigų praktikos reikia mokytis katalikiškumo, bet iš pačios Bažnyčios mokslo, ir vadovautis taip savo sąžine, kaip ja vadovavosi jis, šventasis Tomas Morus. Kai prieš pat mirtį jo mylimiausia duktė jį gundė nusileist karaliaus valiai ir pripažint jį Anglų „bažnyčios galva“, jis griežtai atsakė: „Aš nieko nesmerkiu, bet mano sąžinė šitame punkte (= Popiežiaus primato pripažinimo atžvilgiu) yra tokia, jog nuo to pareina jo išgelbėjimas. Tuo aš esu taip įsitikinęs, kaip Dievo buvimu.“ Turime šia proga atsiminti, kad išsižadėt šūkio „Omnia restaurare in Christo“ yra taip pat didelis nusikaltimas Kristui, nes kas to šūkio išsižada, tas parodo, kad jis Kristaus nemyli ir nenori Jo mokslo dvasia tobulinti savo ir kitų gyvenimo. Šūkis „Viską atnaujinti Kristumi“ yra toks pat senas, kaip ir Popiežiaus primatas Bažnyčioje, nes pirmas tą šūkį iškėlė didysis Apaštalas Šv. Povilas.

Eilėraščių konkurso dalyviams

atsakymus ir paaiškinimus įdėsime „Ateities“ 10 nr, kad autoriai maždaug numanytų savo darbų gerąsias ir blogąsias savybes.

Pratęsiamas feljetonų konkurso terminas

Kadangi daugumas moksleivių skundžiasi nespėję per atostogas parašyti feljetonų, tai konkurso terminą pratęsiame iki spalių 15 d.

Apžvalga

Veda V. Valentinas

PIRMASIS PASAULIO LIETUVIŲ KONGRESAS

Draugija Užsienio Lietuviams Remti (DULR) sumanė gražų nors ir sunkų darbą — sušaukti viso pasaulio lietuvius, jų išklausyti, pasitarti bendrais tautos reikalais. Tas pirmasis lietuvių suvažiavimas įvyko š. m. rugpjūčio 11—17 d. Kaune. Į jį atvyko iš 17 kraštų daugiau kaip 3000 dalyvių. Daugiausia jų atvyko iš Jungtinių Amerikos Valstybių, nemaža iš Latvijos ir Pietų Amerikos. Iš kitų kraštų mažiau. Tarp atvažiavusių buvo kunigų, menininkų, mokytojų. studentų, laikraštininkų, sportininkų ir kitų profesijų žmonių. Buvo tokių, kurie po karo nėra buvę Lietuvoj. Tokie ištolo išvydo laisvosios Lietuvos bokštus, apsipylė dšiaugsmo ašaromis, o peržengę Lietuvos sieną, nesijausdami ką darą, bučiavo juodą Lietuvos žemę...

Kongreso darbai ėjo Valstybės Teatre. Kongresą atidarė ir kalbą pasakė Respublikos Prezidentas p. A. Smetona. Kongresą sveikino buvę valstybės prezidentai, visos lietuviškos organizacijos, įstaigos, laikraščiai, pavieniai asmenys ir kt. Viso gauta keli šimtai sveikinimų. Šalia tiesioginių Kongreso darbų, užsienių lietuviams pagerbti buvo surengta nemaža visokių koncertų, sporto rungtynių tarp užsienio ir vietinių lietuvių, rautų, priėmimų, ekskursijų po Lietuvą, parodų ir kitokių iškilmių. Viso Kongreso metu Kaunas buvo pasipuošęs tautinėm vėliavom. Vėl nemaža ašarų išspaudė užsieniečiams pirmą kartą pamačiusiems mūsų karių sugebėjimus laike specialaus kariuomenės pasirodymo.

Labai gražų įspūdį padarė Amerikos lietuviai studentai ir sportininkai laike pamaldų organizuotai eidami šv. Komunijos. Neužmirštamas momentas ir gražus pavyzdys mūsų „inteligentams".

Kongresas nutarė įkurti Pasaulio Lietuvių Sąjungą ir išrinko komitetą Sąjungos Statutui parengti. Į komitetą išrinkti: DULR pirm. R. Skipitis, „Draugo" red. L. Šimutis. Bulaitis (Anglija), kan. Steponaitis, prof. K. Pakštas, prof. K. Sleževičius. „Tėvynės" red. Vitaitis, „Trimito" red. J. Kalnėnas, dr. J. Leimonas ir prof. kan. F. Kemėšis. Dar priimta nutarimų švietimo ir kultūros reikalais, ekonominio bendradarbiavimo, laivyno steigimo reikalu, lietuvių kolonizacijos tyrinėjimo reikalais, turistinio santykiavimo ir kitais reikalais.

Pasibaigus kongreso darbams, kongreso dalyviai su palydovais, kuriais buvo daugiausia studentai, specijaliu traukiniu nuvyko į Klaipėdą, pasigėrėjo Lietuvos Sachara, aplankė sklandymo mokyklą Nidoje ir stebėjosi, kad mūsų visuomenei nėra žinoma, kokį Lietuva turi pasakiškai gražų pajūrį. Pakely iš Kauno į Klaipėdą visose didesnėse stotyse brolius užsieniečius pasitiko didžiulės žmonių minios su gėlėmis, ilgiausiais vainikais, chorais, orkestrais, plakatais ir karščiausiom ovacijom. Užsieniečiai, matydami nepaprastą mūsiškių meilę, nuoširdumą ir vėl verkė... Verkė ir pasilikusieji nuo gražių „Draugo" redaktoriaus L. Šimučio žodžių. Ir taip buvo kiekvienoj stoty.

Kongreso metu be įsteigtos Pasaulinės Lietuvių Sąjungos buvo dar įsteigtos šios sąjungos: pasaulio lietuvių studentų, pasaulio lietuvių mokytojų ir pasaulio lietuvių žurnalistų.

Užsienio lietuviai išsiskirstė. Vieni sugrįžo į tą kraštą kur jų namai, kiti dar pasisvečiuos Lietuvoj, aplankys savo gimines ir pažįstamus.

Būkite laimingi, broliai užsienio lietuviai, savo antrojoj tėvynėj!

Naujienos švietimo srity. Nuo šių metų rudens bus pradėta vykdyti paruoštoji švietimo reforma. Pradžios mokyklose mokslas tęsis šešius metus, o gimnazijose tik septynius. Mokytojų seminarijų nebebus. Pradžios mokyklų mokytojams rengti bus įsteigti du pedagoginiai institutai — Klaipėdoj ir Kaune. Klaipėdos institutas pradės veikti jau šį rudenį. Institutan priimami tik baigę gimnaziją arba mokytojų seminariją. Institute mokslas bus nemokamas. Gimnazijose vokiečių kalba pirmos vietos neturės. Mišriose ir berniukų gimnazijose bus anglų kalba, o mergaičių — prancūzų k. Visų gimnazijų programa bus suvienodinta, bus visur įvesta lotynų kalba. Progamos suvienodinimas nesudarys sunkumų pereinant iš vienos gimnazijos į kitą.

Nebus užmiršta ir Meno mokykla. Ją numatoma sujungti su moterų Dailės Darbų mokykla ir pavadinti Dailės mokykla arba Meno Akademija. Į tą Akademiją bus priimami baigę gimnaziją. Šalia bendrųjų meno ir mokslo dalykų bus septynios studijos: tapybos, skulptūros, grafikos, dekoracijų, audinių, medžio ir keramikos. Mokslas joje tęsis penkis metus.

Išrinko 10 literatūros gražuolių. „Literatūros Naujienos" paskelbė įdomų konkursą — išrinkti 10 geriausių originalių literatūros veikalų. Tik gaila, kad mūsų visuomenė per maža tuo domėjosi. Iš 9500 paskelbtų anketų atsakė tik 425. Daugiausia gavo taškų ir laimėjo pirmąją vietą V. Mykolaičio-Putino „Altorių šešėly"; 2-ją P. Cvirkos „Frank Kruk"; 3. — A. Vienuolio „Viešnia iš šiaurės"; 4. — J. Grušo „Karjeristai"; 5. — Ig. Šeiniaus „Siegfrid Immerselbe atsijaunina"; 6. — L. Dovydėno „Ieškau gyvenimo draugo"; 7. — Ig. Šeiniaus „Kuprelis"; 8. — M. Šalčiaus „Svečiuose pas 40 tautų"; 9. — V. Krėvės „Dainavos šalies padavimai"; 10. — J. Kossu-Aleksandravičiaus „Imago Mortis".

Kaip matyti, daugiausia laimėjo neseniai išėję leidiniai, kurių skaitytojai dar nespėjo pamiršti. Kai kurių laimėjusių knygų literatūrine verte reikėtų paabejoti. Iš dešimties „laimingųjų" tik viena lyrikos knyga ir ta paskutinėj vietoj. Kur dėjos Putinas kaip lyrikas arba Sal. Nėries ankstybesni leidiniai? Dramatiniai veikalai visai, atrodo, užmiršti. Kur V. Krėvė arba B. Sruoga?

Pirmasis lietuvių spaudos muziejus. Mok. P. Kirlio iniciatyva Žagarėj buvo atidarytas pirmasis lietuvių spaudos muziejus, kuriame randame apie 3000 įvairių lietuviškų leidinių, pradedant pirmuoju lietuvišku laikraščiu ir baigiant šių dienų spauda.

Lietuvių liaudies meno paroda Vilniuje. Šią vasarą Vilniuj buvo didžiulė ir verta susidomėjimo lietuvių liaudies meno paroda. Eksponatai buvo užėmę kelias lietuvių gimnazijos sales. Eksponatų buvo labai vertingų. Čia buvo matoma įvairiausiais raštais austų audinių, visokių mezginių, drožinių, rūpintojėlių ir kitokių brangių dalykų. Įdomiausiu eksponatu, reikia pažymėti, buvo vienas rankšluostis, kuriame labai kruopščiai ir simetriškai buvo išaustas visas Lietuvos himnas. Reikia pasidžiaugti ir meniškų parodos sutvarkymu, kurį atliko dail. V. Drėma su Vilniaus moksleiviais ir studentais lietuviais. Ši paroda įrodė lietuvių liaudies kultūringumą ir meniškus sugebėjimus.

Mūsų liaudies šokiai aukštai vertinami. Praėjusią vasarą Londone įvyko tarptautinė liaudies šokių šventė. Šioje šventėje galėjo dalyvauti tik mėgėjai, bet jokiu būdu ne profesionalai šokėjai. Iš Lietuvos buvo nuvykę 16 žmonių — šokių mėgėjų. Pasibaigus šventei buvo parinktos geriausiai pasirodžiusios šokėjų grupės. Prie geriausių buvo priskirti — *lietuviai,* lenkai, rusai, rumunai ir norvegai. Anglų spauda aprašinėdama šokius pripažino, kad lietuvių šokiai pasižymėjo savotiška gracija, nepaprastai švelniu žavėsiu ir puikia muzika.

Lietuvių meno apžvalginė paroda. Rugpiūčio 12 d. Vytauto Did. muziejaus patalpose atidaryta didžiulė Lietuvos menininkų apžvalginė paroda. Paroda tęsis iki rugsėjo mėnesio galo. Parodoj dalyvauja rekordinis skaičius dailininkų — net 52. Eksponatų išstatyta 212: 128 tapybos darbai, 34 skulptūros ir 50 grafikos. Paroda užima penkias sales, du kambarius ir vieną koridorių.

Kilimų paroda. Pasaulio Lietuvių Kongreso proga Vytauto Did. muziejuj buvo surengta kilimų paroda. Parodoj buvo išstatyta 118 kilimų ir 30 kilimų projektų — piešinių. Didžiausias kilimas buvo 3x4 m. Šį kilimą reikėjo austi pusę metų dirbant kasdien po 8 valandas. Paroda turėjo tikslą išstumti užsieninius kilimus ir pakelti lietuvių ornamentiką.

Spaudos ir kultūros paroda. Pasaulio Lietuvių Kongreso metu V. D. Universiteto patalpose buvo surengta pasaulio lietuvių spaudos ir kultūros paroda ir iš Amerikos atvežtas dr. A. M. Račkaus muziejus. Ši paroda pirmą kartą plačiai atvaizdavo mūsų išeivių gyvenimą, jų kovas dėl Lietuvos, jų karines organizacijas. Parodos ir muziejaus eksponatai parodo ką užsienio lietuviai, ypač amerikiečiai, davė Lietuvai, Lietuva jiems ir ką nuveikė kartu. Specijalus skyrius nuodugniai vaizduoja Dariaus ir Girėno žygį, „Lituanicos“ dalis, lakūnų relikvijas ir kt. Spaudos parodoj surinkti viso pasaulio lietuvių laikraščiai ir šiaip visokie leidiniai. Apskritai, ši paroda nepaprastai įdomi ir didelė. Nors tik trečdalis atvežtų eksponatų buvo galima sutalpinti, bet parodą nuodugniai apžiūrėti reikia visos dienos.

Kiek yra pasauly lietuvių? Nepriklausomoj Lietuvoj gyvena 2.300.000 lietuvių, Okupuotoj Liet. apie 1.000.000, Jungt. Amerikos Valstybėse — 650.000, Sovietų Rusijoj — 40.000, Vokietijoj — 40.000, Brazilijoj — 35.000. Latvijoj — 30.000, Argentinoj — 30.000, D. Britanijoj — 20.000, Kanadoj — 10.000, Uragvajuj — 10.000, Lenkijoj — 2.000, kitose Europos vietose — 3.000, Australijoj — 1.000, Pietų Afrikoj — 400, Vidurinėj Amerikoj — 400 ir tolimuose Rytuose — 200. Viso pasauly yra apie 4.172.000 lietuvių.

Pasaulinė katalikų spaudos paroda. 1936 m. pavasarį Vatikane įvyks pasaulinė katalikų spaudos paroda, kurioj dalyvaus ir Lietuva. „Ateitis“ tenai taip pat bus matoma.

Kiek yra dainų pasauly? Anglų muzikos laikraščio apskaičiavimu visam pasauly yra 400.000 dainų. Į tą skaičių įeina be liaudies dainų ir operos melodijų įvairūs šlageriai ir dainuškos. Įdomu, kad dainingiausia šalis yra Kinija, kuri turi apie 20.000 liaudies dainų.

Svetimtaučių spauda Amerikoj. Jungtinėse Amerikos Valstybėse svetimtaučiai turi iš viso 1073 laikraščius ir žurnalus. Daugiausia laikraščių turi vokiečiai — 201. Iš jų 18 dienraščių. Antroj vietoj italai — 130 laikraščiai (6 dienraščiai); toliau lenkai 74 laikr. (14 dienr.); ispanai — 71, vengrai — 59, čekai — 57, švedai — 42, prancūzai — 40, slovakai — 39, norvegai — 36, žydai — 36, *lietuviai — 31* (4 dienr., 3 dukartsavait., 12 savaitr., 2 dvisavait., 7 mėnes., 2 bertaininiai ir 1 metinis); suomiai — 29, portugalai — 24, graikai — 23, armenai — 21, rusai — 20, japonai — 19, kroatai — 17, danai — 16, ukrainiečiai — 16, olandai — 14, slovėnai — 13, kiniečiai — 10, serbai — 8, bulgarai — 5, arabai — 7, rumunai — 4, estai — 2, flamandai — 2, albanai, korėjiečiai ir latviai — po 1 laikraštį.

„ATEITIS“ 10 NR.

išeis spalių 10 d. Raštus siųsti iki rugsėjo 26 d. Tame nr. bus: Prof. F. Kemėšio straipsnis apie kooperaciją, Fiedlerio vertimas, įdomios dailiosios literatūros, feljetonų ir k. 8—9 nr. pavėluotas išėjo dėl susidėjusių aplinkybių. Kadangi jis dvigubas, tai visi kiti jau bus pavieniui.

— *Sveikiname mūsų draugus abiturijentus palikusius mus gimnazijų sienose ir išėjusius į gyvenimą ir kartu linkime jiems broliško pasisekimo.*

— Praėjusieji mokslo metai baigėsi kaip ir visada: visose mokyklose buvo daug džiaugsmo, bet ir nusiminimo nemažai — palikimai, pataisos.

— Šią vasarą Lietuvos moksleiviai smarkiai ekskursavo. Ypatingai didelė buvo „Gamtos draugo" ekskursija, plaukusi Nemunu ir marėmis į žemaičių žemę. Taip pat be galo daug moksleivių iš visų gimnazijų ir mokyklų aplankė Telšius, Klaipėdos kraštą. Daug gyveno stovyklose, kurių šiais metais buvo po visą Lietuvą. Jose buvo daug „Ateities" skaitytojų ir bendradarbių, kurie stovyklose visą įdomumą sukeldavo.

Priedai pernykštiems korespondencijų konkurso laimėtojams. „Ateities" Redakcija, įvertindama savo korespondentų pastangas, nutarė visiems tiems, kurie laimėjo penkias pirmąsias premijas, visus šiuos mokslo metus nemokamai siųsti „Ateitį". Kartu, žinoma, tikimės, kad jie ir toliau liks nuoširdūs mūsų bendradarbiai.

Korespondencijų konkursas 1935-6 mokslo metams. Korespondentų džiaugsmui galima paskelbti, kad šįmet jų lenktyniavimas turės didesnės prasmės, nes Redakcija konkursui parinko jau kurkas vertingesnių dovanų.

I premija — moderniškas su automatiška tolumo matuokle foto aparatas. II. — „N. Romuvos" metinė prenumerata. III — „N. Romuvos" metinė prenumerata. IV — „Literatūros Naujienų" metinė prenumerata. V — J. Keliuočio „Visuomeninis Idealas". VI — Dr. P. Slavėno „Vokiečių kultūra" ir t. t. Naujai išėjusiomis knygomis bus apdalinti visi korespondentai, kurie per mokslo metus parašys nemažiau keturių korespondencijų... ... .

ALYTUS

— Šiemet baigė Alytaus gimnaziją uolus „Ateities" platintojas *Vald. Tamulionis,* kuris dvejus metus rūpestingai nešė šią naštą. Visi „Ateities" skaitytojai už vargą ir pasišventimą širdingai dėkoja. Senesnieji ir šių metų neatsilyginusieji šia proga pasiryžę jau gerb. mūsų platintojo nepykinti ir sąžiningai atsilyginti.

— Mokslo metų pabaigoje įvyko įdomi gimnazijos sporto šventė. Sporte alytiškiai yra pasiekę gan gerų rezultatų. Tiek bendros mankštos, tiek pavienių pasirodymas labai gerai pavyko. Tenka pabrėžti, kad Alytuje jau antri metai sportuojama su visai padoriais sporto kostiumais. O tikrai sveika ir gražu!

— Prisiderindamas prie sporto šventės, gimnazijos mok. dailininkas ir keramikas Vyt. Braždžius suruošė moksleivių meno parodą. Parodoje buvo išstatyta visų klasių darbai (paišyba, braižyba, lipdymas, pjaustymas, siuvimas, mezgimas etc.). Visų lankytojų dėmesį labiausiai atkreipė paišyba. Piešinių daugumą sudarė akvarėlė, nemaža aliejinių ir k. Geriausiai vykę, ypač originalūs piešiniai buvo Judicko V „a" kl. Tai bus bene talentingiausias gimnazijos menininkas, kuris stebina netik mokytoją, bet ir parodos lankytojus. Tikrai meniški piešiniai buvo F. Ivanasko V „b" kl. ir Alf. Vinkevičiaus VII kl., tik šių darbuose matosi mūsų dailininkais (Žmuidzinavičium ir kt.) sekimas, kartais kopijavimas, o I-mojo ir aiškus paišyboje regresavimas. Eksponatai netilpo trijose didžiausiose klasėse ir ilgame koridoriuje. Paroda tęsėsi savaitę laiko ir susilaukė virš 1000 lankytojų. Alytiškių meną, kurio paskutinėmis dienomis daug iš klasių „išgaravo", buvo žadama ir Kaune parodyti.

— VI-15 į Alytų užsuko Klaipėdos Vytauto Didž. gimnazijos moksleivių dviratininkų-ių ekskursija,

kuri prie gimnazijos mūsų moksleivių buvo sutikta skardžiu šūkiu: „Sveiki, sveiki, sveiki!“ Klaipėdiečiams buvo aprodyta visas kurortiškasis Alytus su savo įžymenybėmis. Alytiškiai stebėjosi dideliu klaipėdiečių, ypač mažųjų ir mergaičių, pasiryžimu ir ištvermingumu. Broliškai pasikalbėję išlydėjom ekskursantus,es tolyn pasigrožėti žavinčiu Dzūkijos kraštu ir gamta.

— Dabar šiek tiek apie alytiškių atostogas. Vos tik spėjo mūsiškiai užversti mokslo vadovėlius, išskraidė po visą Dzūkiją: į dobilu kvepiančius kaimus, miestelius, bažnytkaimius. Daugumas ten savo baltąsias rankeles mankštė su skambančiais dalgiais kvepiančiose pievose, pageltusiuose rugiuose. Mergaitės neatsiliko nuo vyrų, ir jos savo švelniomis rankomis glamonėjo grėblius, stipriai spaudė ryšiais rugių pėdus, apskritai, visad ir visur padėjo savo mamoms, sesėms. Gimnazijos mieščionija ir aristokratija visą vasarą šlipavo dzūkų sostinės šaligatvius, savo nerimą dažnai vežiodavo baidare, skandindavo Nemune ar kepindavo pliaže ir paėmė rekordą romanų skaityme. Keletas prakaitavo prie futbolo, daužė golus į žydelių vartus ir vėliau patys netikėjo savo pasisekimu. Jų taip pat buvo neužmirštas ir tenisas.

Kasmatė

BIRŽAI

Atsiliepimas „Moksleivio“ korespondentui iš Biržų

...duok pakajų — tai jau niekniekiai ar ką jau?

Alijošius

Tavęs, nepažįstamas korespondente, asmeniškai nepažįstu. Nes yra net įtarimų, kad esi „negimnazistiško stono“. Antras dalykas — čia pažinimas ir ne tiek svarbu. Svarbu tiesa. Išsiaiškinsim kad ir „Moksleivio“ 5 nr. korespondenciją apie Biržų moksleivių gyvenimo menkėjimą, neaktyvumą ir t. t.

Jei tikrai esi Biržų gimnazijos mokinys, o ne koks nors „pilkakepuris studiozas“, baigęs gimnaziją prieš 3—4 metus, tai labai gaila, kad sveiko, gerbiamasis korespondente, korespondkntiški akulioriai aptraukti dulkėmis. Ir sveikas (nors tai baisiausia!..)... išdėstei „Moksleivio“ skaitytojams prieš akis melagingai aprašytą biržiečių gyvenimą.

Gaila, kad, korespondente, nepastebėjote, jog po „Saulėlydžio“ (kuris ėjo maždaug 1925—1926 m.) ėjo šie šafirografuoti laikraštėliai: *„Inkarėlis“*, *„Sutemų Liepsnos“*, *„Smūgis Granitan“*, *„Jaunatvės Lapai“* (ir dabar tebkina), *„Literatas“* (taip pat dabar eina). Taigi — prašau! — visa eilė leidinėlių, kurių išėjo ne vienas numeris, bet net 25 nr. (pav. „Inkarėlio“). O tuo tarpu gerbiamasis „Moksleivio“ korespondentas akiplėšiškai išdrįsta pareikšti, kad, girdi, prieš keletą metų Biržų gimnazistai leido šafirogpafuotą „Saulėlydį“, o šiandieną, girdi, netik neleidžia jokio laikraštėlio, bet ir skaito nedaug. Tokie šmeižtai žemina pačių moksleivių garbę ir visos gimnazijos su jos vadovais garbę. Tai neleistinas ir smerktinas reiškinys. Į tai turėtų atkreipti dėmesį „Moksleivio“ Redakcija, nes, iš viso, matyti, kad „Moksleivis“ stengiasi gyvenime rasti ir viešai skelbti nesamus dalykus arba iš musės padirbti dramblį.

A. Vilaitis

Literatūros vakaras

Literatų būrelio atstovas jau tarėsi su Kauno poetais – rašytojais dėl literatūros vakaro Biržuose. Kol kas dar ne visai aišku, kas jame dalyvaus.

Pėsčiomis 400 km.

Per vasaros atostogas 10 Biržų gimnazijos moksleivių padarė kolektyvinę kelionę po Lietuvą. Apkeliavo visą Aukštaitiją, padarydami 400 km. Šią kelionę atliko pėsčiomis (vadinas, nuosavom kojom).

Kelionės tikslas — krašto pažinimas ir užsirekomendavimas džentelmenais. Savo misiją atliko labai gerai.

Chap.

DUSETOS

LITERATŪROS VAKARAS

Rugpjūčio mėn. 11 dieną įvyko literatūros vakaras, kurį surengė atostogaują Dusetų moksle-

viai. Į vakarą skaityti kūrinių pakvietė jaun. literatus: Bronių Kondratą — Audronytį, Balį Raugą, Bronių Kulį, Praną Rimšą, Paulių Legą ir Rameikį. Buvo kviesti bei laukiami ir poetai: Kazys Zupka, Antanas Miškinis ir Alfonsas Keliuotis. Bet šie, gal būt, nepatogaus susisiekimo „dėka", — neatvyko.

Vakarą atidarė dusetiškis Cezaris Šeikus, džiaugdamasis svečių literatų atvykimu, ir paprašė svečius pradėti programą. Scenoje pasirodo Balys Raugas ir Bronius Kondratas su poezijos pluoštais. Paskui Bronius Kulys skaito noveles. O po šitų lipa scenon Paulius Legas, Rameikis ir paskaito savo eilėraščius. Į galą klausytojai išgirsta Prano Rimšos rašomojo romano fragmentą. Po literatūrinės dalies rengėjų vardu C. Šeikus dėkoja svečiams literatams, o literatų vardu atsidėkoja Bronius Kulys. Dar dusetiškiai moksleiviai suvaidina 2 v. komediją. „Jaunikis iš Kauno"... ir jau šokiai plus žaidimai.

Vakaras praėjo entuziastiškai ir gražiai. Visuomenė kūrėjams bėrė gausius aplodismentus ir kėlė ovacijas. Apskritai, šitokis vakaras šioje „Lietuvos Šveivarijos" apylinkėje yra pirmas ir gerai pavykęs.

Romantikas

KAIŠIADORYS

Pajutę atostogų laisvę veik visi moksleiviai konkuruodami pradėjo auginti, kas ilgesnius plaukus užaugins per atostogas. Po atostogų kai kurie mokiniai pasidarė visai negrais. Žiūri, žiūri ir nežinai ką matai. Sakytum, abisinietis, tik galva ir lūpos šiek tiek kitokios. Mažesnieji labiau pamėgo sportą su botagu ir grėbliu, o keletas vyresniųjų jau ir dalgį turėjo laimės turėti. Nuo pirmo darbo jų neprate rankos pasipuošė puslėmis. Daugelis moksleivių mokslo metų pradžią sutinka su didesniu energingumu. Kiekvienas jų vis turi kokių nors naujų minčių ir sumanymų. Kai kas gal kokį ir išradimą pradės demonstruoti.

— Pabaigoje mokslo metų iš Aukštadvario vietoj p-lės Šilinaitės atkeltas mokytojas p. Nastopka.

— Literatūros ir lietuvių kalbos mokytojas A. P. Jasas, pernai išleidęs eilių rinkinį „Širdis Žody", ruošia spaudai eilėraščių knygą „Po mėlynu dangumi".

— Pabaigoje mokslo metų literatai išsirnko valdybą. Į valdybą išrinkta: K. Sidaras, J. Navickas, St. Lekavičius, A. Paulauskas ir A. Matusevičius.

— Šiemet dėl mokyklų reformos ir patalpų trūkumų Kaišiadoryse nebus septintos klasės.

— Šeštą klasą baigė ir gavo pažymėjimus 9, liko antriems 2, gavo pataisas 4. Baigusieji šešias klases nutarė suvažiuoti 1940–VI–15 d.

— Šiais mokslo metais daugelis vidurinės mokyklos mokinių stoja į technikos mokyklą Kaune.

— Pereitais mokslo metais mokiniai skaitė „Ateitį", „At. Sp." ir „Skautų Aidą". Pasisekimą moksleiviuose turėjo pirmieji du.

KAUNAS

Pasibaigus mokslo metams daugumas moksleivių išvažiuoja į savo gimtuosius kaimus, pas mieluosius tėvelius. Jie atitolsta nuo miesto triukšmo, o daugiau įsigilina į tylųjį miškų ošimą ir skambias paukščių dainas arba padeda namiškiams ūkio darbuose. Bet nevisiems tos laimės tenka patirti. Daug yra ir tokių moksleivių, kruie ir vasaros atostogų metu gyvena miesto dūmuose ir dideliame triukšme. To kaimiško džiaugsmo negalėjo patirti ir mūsų beveik šimtinė katalikų mokleivių. Bet gi jie ieškojo kitokiu išeičių, kad vasaros atostogas kiek galima praleisti linksmiau.

Paskutinėmis dienomis jie susirinkę diskutuodavo įvairius klausimus, deklamuodavo, arba skaitydavo savo kūrybos, o šventadieniais ekskursuodavo į įdomesnes Kauno apylinkes. Taip pat gražus būrelis atsilankė Raudondvario pavasarininkų metinėje šventėje. Jų skambios dainos nemaža džiaugsmo teikė jau sulinkusiems seneliams, kurie dažnai rymodavo ant tvoros praeinant jaunų moksleivių būriui.

Net 24 moksleiviai kauniečiai važiavo su „Gamtos Draugo“ ekskursija į Lietuvos pajūrį. Tai tikrai įdomi ir pilna įvairiausių nuotykių ekskursija. Ekskursantams teko ne tik jūrą pamatyti ir pergyventi daug malonių įspūdžių, bet sutikti ir iš už Atlanto didelį būrį mūsų brolių amerikiečių, kurie atvažiavo tėvynės pamatyti ir susipažinti su katalikiškąja moksleivija bei studentija. Jie kartu su visais ekskursantais lankėsi gražiausiose Lietuvos pajūrio vietose ir kartu džiaugėsi.

Visi ekskursijos dalyviai, susipažinę su istorinėmis Lietuvos vietomis ir aplankę savo pajūrį, nuvyko į Žemaitijos sostinę — Telšius, kur buvo švenčiama Ateitininkų Federacijos 25 m. jubiliejus. Į šią didelę šventę atvyko dar daug tiesiog iš Kauno moksleivių katalikų, kurie vėliau grįžę į Kauną ilgai dalinosi įspūdžiais ir ilgai džiaugėsi, kad turėjo progos tiek daug džiaugsmo patirti.

Po visų tų pergyvenimų kauniečiams dar teko susitikti ir su įvairiausių pasaulio kraštų lietuviais, kurie atvyko į Pasaulio Lietuvių kongresą. Kauniečiams teko daug džiaugsmo patirti, kai kartu su plataus pasaulio lietuviais ėjo bendros Šv. Komunijos. Kai kuriems teko pasikalbėti apie kitų kraštų lietuvių moksleivių katalikų gyvenimą. Kaip džiaugiasi anieji lietuviai moksleiviai katalikai, kad svetimuose kraštuose būdami turi laisvą iniciatyvą pareikšti savo religiniam įsitikinimui dalyvauti katalikiškose organizacijose ir laisvai ugdyti savo asmenybes. Mums, tėvynės žemėje gyvenantiems, jiems tenka tik pavydėti. Pasaulio lietuviai, eidami Šv. Komunijos, parodė pavyzdį visai Lietuvai, kad jie dar tebėra giliai įsitikinę katalikai ir nuo tikrojo kelio dar nėra nuklydę. O dabar Lietuvos moksleivija turi jų pavyzdžiu pasekti ir parodyti visam pasauliui, kad Lietuva tikrai gali pasukti savo laikrodį šimtą metų pirmyn, ir išlaikyti Šventosios Lietuvos vardą.

Alb. Stanėlis

LAZDIJAI

Seinų „Žiburio“ gimnazija su birželio 15 d. baigė 15 savo darbo metus Lazdijuose. Šiai didelio darbo sukakčiai atminti gimnazijos direktorius dr. kun. J. Starkus išleido sukaktuvių leidinį, kuriame sužymėtos visos gimnazijos vystymasis ir kultūrinis veikimas.

— VI. 19 d. gimnazija išleido dešimtą abiturijentų laidą. Vienas baigė giriamai, nors daugelis kalba, kad ne visai užtarnautai.

— VII. 1 d. Į Lazdijus suvažiavo I-oji gimnazijos abiturijentų laida, išleista 1925 m. 10 .val buvo gėdulingos pamaldos už a. a. kun. dr. M. Gustaitį, kuris ilgą laiką buvo šios gimnazijos direktoriumi. Iš bažnyčios buvo eisena į kapus, kurioje dalyvavo gimnazijos pedagogai, I-oji laida, X-ji laida, like mieste atostogauti moksleiviai ir daug šiaip žmonių.

Prie a. a. kun. dr. M. Gustaičio kapo kalbėjo gimnazijos direktorius dr. kun. J. Starkus, nušviesdamas poeto nuopelnus Dzūkijai ir reikšmę žodžių, iškaltų paminkle, kuriuos jis pats parašė. **Melsvutis**

P. S. V. Dzūko korespondencija dingo. Korespondento pastangas vistiek į konkursą įskaitysime.

LINKUVA

Dar prieš atostogas minėjome muz. komp. St. Šimkaus 30 metų darbuotės sukaktį. Gimnazijos direktorius šia proga gražiai nušvietė Jubilijato gyvenimą ir darbus tų 30 metų bėgyje. Mokinių choras išpildė keletą paties muz. S. Šimkaus sustatytų liaudies dainelių, k. a. „Kas subatos vakarėlį“, „Tekėjo saulutė“, „Beaušt anti dienelė“ ir kit.

Po atostogų tikimės, kad galėsime persikelti į naujuosius gimnazijos rūmus, nes darbai jau visai baigiasi. Tiesa, dėl kaikurių priežasčių norėta mūsų gimnaziją visai panaikinti. Tai patyręs Tėvų Komitetas ir visa apylinkė, deda pastangų, kad gimnaziją pasiliktų, nes ji šioje apylinkėje yra labai reikalinga. Reikia tikėtis, kad Linkuvos gimnazija dėka įtakingų žmonių pasiliks nepanaikinta ir toliau išugdys Lietuvai dorų, religingų, mylinčių tėvynę ir susipratusių žmonių.

Atostogu metu sužinojome liūdną žinią, kad mūsų gerb. kapel. kun. J. Nagulevičius atleistas nuo kapeliono pareigų. Reikia pažymėti, kad gerb. Kapelionas nukentėjo dėl to, kad visur kiek galėdamas ginė mokinių reikalus. Todėl nenuostabu, kad taip buvo mokinių mylimas. Linkime mes savo gerajam Kapelionui Dievo palaimos visuose jo darbuose. **Šiluvis**

MAŽEIKIAI

Mažeikiai susirgo! Ir, žinote, rimtai! Gal netikėsite ir klausite, kokia baisi liga būtų juos užklupusi. O gi štai! Mažeikiai susirgo ekskursavimo manija. Štai vienas su savo širdies dama baidare ekskursuoja į Ventos gojus, kitas ekskursuoja paliai geležinkelio stotį ir paskui toliau link Mitavskos arba kiek tolumoje matomo semaforo ir ten žvalgosi, be nenukris iš dangaus koks meteoras su Amūro strėlių kolekcija, trečias su pilnu vadovėlių portfeliu ekskursuoja į Ventos paupius ir ten pasiguldęs greta amžinai įkyrėjusį vadovėlių sandėlį, žiūri, ar neatlėks iš už kokio medžio Amūro pasiųsta strėlė ir nesužeis jo romanų pasiilgusios širdies, ketvirtas vėl ekskursuoja visur kur tik žalia ir, laikydamas suspaustą bloknotą, ieško įkvėpimo, kad galėtų apdainuoti linksmą ir „dvoikėmis" kvepiantį gyvenimą. Bet tai vis pavieniai individai, nežiūrint, kad jie kartais ir poruoti. Bet yra ir kolektyvų. Štai! gegužės 23—26 d. septintokai aplankė Kauną. Gegužės 25—26 d. žemesniosios klasės aplankė Šatriją.

Ekskursija į Lietuvos pajūrį

Liepos 2—5 d. būrelis Mažeikių gimnazijos mokinių (apie 20 asmenybių) su gimnazijos direktorium J. Rainiu ir mokytojais J. Baranausku ir J. Svetlausku darė ekskursiją į Lietuvos pajūrį. Iki Kretingos nuvažiavę traukiniu, ten apžiūrėjo pranciškonų gimnaziją, bažnyčią, palmes, oranžėriją, o iš ten autobusu į Palangą. Palangoje apžiūrėjo parką, Birutės kalną, nusimaudė, pamatė stebėtinąjį saulės nuskendimą jūroje (p. direktorius apgailestavo, kad poeto F. D. nebuvę tenai tikrai auksinės — poetiškos plunksnos vertame momente!), išmiegoję „puikiame" šiaudų guolyje, rytmetį autobusu nudrožė į Klaipėdą. Ten apžiūrėję „Ryto" spaustuvę, tekstilės fabriką ir kapines, kitą rytą garlaiviu išplaukė į Nidą. Nidoje, nusiavę batus ir užsidėję geltonus „akuliorius", ekskursantai leidosi į kopas, nė nežiūrėdami, kad jų šefas vos vos beįtempė foto aparatą į milžiniškos smėlio pusnies viršūnę. Apžiūrėję sklandymo mokyklą ir atsargos karininkų stovyklą, nusimaudę siuntančioje jūroje, vakare tuo pačiu garlaiviu grįžo Klaipėdon. Bet grįždami jau kitaip jautėsi, ir net pilname vokiškos publikos garlaivyje jau išgverusiais balsais dainavo lietuviškas dainas. Kitą dieną ekskursantai toje pat nuotaikoje traukiniu per Latviją sugrįžo į savo „vaterlandą".

Atskirų asmenybių ekskursijos

Kada mokslo metai baigėsi ir dvoikės ar penketai papuošė paskutinius pažymių knygelės puslapius, jau nebebuvo reikalo ekskursuoti su vadovėlių prikimštu portfeliu į pavenčius, nes vadovėliai jau pasuoly, tada kai kurie užsimojo padaryti didesnio masto ekskursijas. Štai septintokas J. Boguslauskas su dviem draugais trečiokais pėsčiom išsirengė į Lietuvos pajūrį. Kai juos teko sutikti penktą ekskursijos dieną, jie dar visai gerai atrodė ir gyrėsi turį baklages ne vandens, bet alučio pilnus. Tikiuos, ir toliau juos pasisekimas lydėjo. Kitas ekskursantas taip pat septintokas išsirengė vos grįžęs iš pajūrio į kelionę dviračiu apie Žemaitiją, Jis, Bronius Petrauskas, apkeliavo visas įžymesnes Žemaitijos vietas ir visur ypač domėjosi gražiosiomis Žemaitijos vietovėmis ir mokinių gyvenimu. Jis išbuvo kelionėje dvi savaites ir per tą laiką, nors ir palengva važiuodamas, padarė apie 700 km.

Paskutinė ekskursavimo scena

Štai tie patys didvyriai — ekskursantai po mažesnio ar didesnio masto ekskursijų, ekskursuoja su dalgiais ar grėbliais po margas pievas, kur, anot poeto Tilvyčio, vaikšto geras, geras Dievas. Bet ekskursantai jau nebeturi noro po pievas, po rugių laukus ekskursuoti, nes ir dalgiai bei grėbliai rengiasi išekskursuoti iš nuvargintų rankų, tik tėtė ar mama iš paskos vaikščiodama ragina: „Dirbk, Jonuk, Broniuk, Onyte..."

Bet atostogų ekskursijos baigėsi, ir štai tie patys ekskursantai daro naują ekskursiją... į mokyklą, kur laukia tos pačios dvoikės, penketukai ir visa serija kitų užmirštų subjektų ir objektų...

Aretino

RAMYGALA

Šiąvasar mūsų atostogos pasižymėjo dideliu įvairumu: ekskursavome, važinėjome po Lietuvą. Birželio gale nemažu būriu aplankėme ir „Ateities" redaktorių K. Zupką jo tėviškėje Vadokliuose. Pažaidėme palei Juodžio ežerą, padainavom, pašokom.

Sulaukę naujųjų mokslo metų džiaugiamės, kad mūsų mylimasis kapelionas kun. Alf. Sušinskas ir toliau pasilieka dirbti mūsų tarpe. Tikimės, kad nusilpnėjusi jo sveikata greitai pasitaisys.

Banga

SKUODAS

— Kaip praneša Kauno laikraščiai, skuodiškių švpiet. ministerijoje padaryti žygiai dėl pilnos gimnazijos Skuode įsteigimo neliko be vaisių.

Kelios nuotrupos iš pereitų m–lo metų

— Birželio 15 d. didelis būrys Skuodo gimnazijos moksleivių nuvyko atsisveikinti savo kapelioną *kun. Petrą Patlabą.* Moksleivių atstovai — *St. Pipiraitė* ir *Ig. Šilgalis* įteikė mylimajam Dvasios Vadui gyvų gėlių. Buvo pasakyta nuoširdžių kalbų.

— Birželio 15 d. mokslo metų pabaigtuvėms penktokų iniciatyva, buvo surengtas m–los literatūrinis vakarėlis. Programa buvo gana įdomi ir įvairi: *Ad. Vaitkutė* padeklamavo eilėraštį „Gimnazisto laiškas motinai", *St. Razmus* perskaitė „nežinomojo autoriaus" referatą „Leiskit į Tėvynę, leiskit pas savus...", *Ol. Sakalauskaitė* ir *St. Pipiraitė* padainavo Vienužio „Ilgu ilgu man ant svieto...", *Pipiraitė* paskambino pianinu ir kęstutiečiai skudutininkai pagrojo trejetą dainelių. Tik gaila, kad vakarėlio nuotaiką bent kiek sudrumstė netaktiškas šokių vedėjo išsišokimas, kuriuo visi dalyvavusieji labai pasipiktino.

— M–lo metų pabaigtuvių „robaksas" skuodiškiams moksleiviams (o ypatingai — ...ėms...) ne tik savo laiku buvo, bet ir dabar tebėra didelė „naujiena" ir įvairių „tamsių" kalbų tema. Mat, tuomet visiems netikėtą siupryzą padarė vienas iš žymiausių m–loje „činų" — kolega „Profesorius", didžiausias šokių bei pasilinksminimų priešas, išėjęs pirmą savo gyvenime suktinį su p–le „Aristokrate". Todėl ta nelaukta „katastrofa" ir buvo gyvai bei įvairiai aiškinama.

Bartuvos banga

ŠAKIAI

— Baigiantis mokslo metams, Šakių gimnazijoj įsikūrę literatai VI. 15 suruošė priešatostoginį susirinkimą su gausia pavasario ir vasaros pobūdžio kūryba. Paveikti švelnaus pietų vėjelio po pažastimis susikišę pundus rankarščių in corpore nutraukė į žavingą gimnazijos parką ir grynoje gamtos atmosferoje, dalyvaujant muzikos mokytojui p. J. Kulikauskui, pradėjo savo paskutinį susirinkimą. Aktyvusis „Pavasario" ir „At. Spind." bendradarbis *Petras Gailiūnas* paskaitė vasarišką referatą apie ekskursijas. Mintys visus sužavėjo. Tuoj iškilo klausimas surengti literatų ekskursiją, ir po trumpo pasitarimo nutarta ekskursuoti į Rambyno Joninių iškilmes. (Bet „aktyvieji" literatai, pasiliko namie, o nuvyko į Rambyną tik... 3 būrelio nariai...). Po referato pasirodė originaliausias gimnazijoje žmogus — kūrėjas VII kl. (dabar VIII) moksleivis *Juozas Pavalkis.* Šis paskaitė smarkiai modernizmu dvelkiančią, (gal kiek ir Herbačiausko dvasia) novelę: „Apie poną X ir panelę Y." (Literatės kažkodėl nesuprato autoriaus ir prašė paaiškinimų, bet autorius šiuokart atsisakė duoti bet kokių paaiškinimų). *A. Liudžiūtė* (V kl) skaitė sentimentalią novelę „Vestuvinė rožė". Stilius, gilus jausmas novelei suteikė tai, ką vadiname g r o ž i u. *Vyšniauskaitė* pasirodė su paprastučiais kelionių įspūdžiais. *Maksvytytės* skaitytieji *Petro Gailiūno* eilėraščiai šį kartą nesuteikė to malonaus jausmo, kurį gavome klausydami kitus jo eilėraščius. Nei formos, nei turinio žvilgsniu — mūsų nesužavėjo. Matyti, kad tai buvo tik specialaus užsakymo ir rekordinės skubos dar–

bas, ko jaunam kūrėjui patartume vengti, nes greit galima patekti į perdidelį šabloniškumą ir sumenkėjimą, ko autoriui visai nelinkime. Be to, skaitymas. Na, jau gerbiamieji literatai, bent kartą išmokite žmoniškai paskaityti.

Susirinkimas baigtas pakilusia nuotaika ir, nusifotografavę su globėju mokyt. p. *A. Žirguliu,* skirstėmės į namučius, iš kur į žaliąjį jaunyste putojantį kaimą... Naujaisiais mokslo metais manoma veikti visomis jėgomis. *P. A.*

TELŠIAI

— 15. VI. Gimnazijos manevrai. Rytmety, 6 v., VII ir VIII klasei šaudymas kovos šoviniais. Paskui visi žygiavo vakarų geležinkelio pusėn.

—Mokslo metams baigiantis, buvo surengta daug ekskursijų. Per Šeštines visa gimnazija išsikėlė į Germonto ežerą ir pušyną. Per Sekminės gimnazijos ekskursija buvo Varniuose vysk. Valančiaus 60 metų mirties sukakty. Gimnazijos choras dalyvavo III-oj Žemaičių šaulių dainų šventėj. Atskiros klasės važiavo: V — į Platelius, VI — į Klaipėdą. Egzaminus pabaigę, abiturientai nebeištilpo į Rygą, bet pasuko į mūsų pajūrį: Klaipėdą, Juodkrantę, Nidą.

— Jau pilnu tempu statomi naujieji gimnazijos rūmai. Pirmasis aukštas jau baigtas. Varomas antrasis.

— Mokinių lūpose dr skamba įspūdingasis 25 metų kongresas.

Brolis Žemaitis

Žemaičių veiklos stovykla

Ten, kur Minija savo vandenis varo, kur milžinkapiai snaudžia, miškai iškaišo, kaip rūtom, margas pakrantes, ten tylų pavakarį, kada dangus buvo kaip miesto valkata purvinas, ten Gondingos šlaituose susirinko tylus žemaičių idealistų būrelis; susirinko kaip tie senovės milžinai savo dvasią sustiprinti, paruošti sunkiems ateities žygiams.

Stovyklos gyvenimas virė kaimo gilumoje. Mūsų vadai į mus kibirais pylė idealizmo, išminties. Buvo nepaprastai linksma, ėjo „gazieta" „Kučielas". Ach. ne vienam jis šonkaulius ar išsikišimą išlygino. Vakare žaidimai, dainos, „Kučielas", religinė valandėlė ir gulti.

Kiekvieną dieną buvo naujų svečių, kurie mūsų nuotaiką pakėlė.

Vieną saulėtą dieną mes buvom Gondingos piliakalny. Kiek gilumo, romantiškumo, senove kvepia visa aplinkuma.

Stovyklos gyvenimas mus daugiau suartino, ne kaip ištisi metai klasės darbe. Daug daug davė. Palengvėliais, gal, pasiseks įsiubuoti žemaičių dvasią, o tada mes visada būsim tvirti kaip plienas.

Krimpu Krampu

EILĖRAŠČIŲ KONKURSAS BAIGĖSI

Į mūsų paskelbtąjį konkursą buvo labai gyvai atsiliepta. Prisiųsta virš 80 eilėraščių iš visų mokyklų. Jury komisija, kurią sudarė *Liūdas Gira, Bern. Brazdžionis* ir redaktorius *Kazys Zupka,* nusprendė, jog geriausius vasariškos nuotaikos eilėraščius parašė: 1. *V. Paliepis.* 2. *Drugelis;* geriausią religinį — *A. Pabalys* ir geriausius visuomeniniais motyvais 1. *Smilga,* 2. *A. Verdenis.* Atplėšus vokelius paaiškėjo ir tikrosios laimėtojų pavardės:

V. Paliepis — Juozas Gražulis, vilkaviškietis.

Drugelis — Pr. Kozulis, Rokiškio gimn. VII kl.

A. Pabalys — Kazys Bradūnas, Vilkaviškio gimn. VII kl.

Smilga — Petras Gailiūnas, Šakių „Žiburio" VII kl.

A. Verdenis — Eug. Matuzevičius, biržietis.

Kaip matote, konkursas, kuriuo jury komisija yra gana patenkinta, atnešė ir siurpryzą, duodamas „Ateičiai" tris visai naujus autorius. Kadangi buvo skelbta, jog įvertintieji autoriai bus apdovanoti geriausiais šių metų lyrikos leidiniais, tai čia tą paskyrimą ir skelbiame:

J. Gražuliui — A. Miškirio „Varnos prie plento", Pr. Kozuliui — P. Vaičiūno „Saulės lobis", K. Bradūnui — Radausko „Fontanas", P. Gailiui — V. S. Giros „Mergaitė ir asonansai" ir Eug. Matuzevičiui — S. Neries „Per lūžtantį ledą".

Jei kas gaunamąją knygą jau turėtų, tepraneša mums, išsiųsime kitą.

Bronė Buivydaitė. LAPĖ — GUDRAGALVĖ. 2–jų veiksmų pasaka vaikų teatrui 1935. 32 psl. 50 cnt.

Mėlynojo drugelio ir stebuklingosios radastos autorė parašė ir tretįjį vaidinimą vaikams. Nors iš pavadinimo atrodo, kad daugiausia bus apsieinama su lape arba bent jau gyvuliais, tačiau pasakos siužetu paimtas žinomas ir mėgiamas motyvas — žiemą su malkų ryšulėliu miške sušalusi mergaitė. Tik Br. Buivydaitės plunksnoje jisai tuo naujas, kad mergaitę jau, gali sakyti, paskutinį gyvybės momentą gudriai išgelbsti lapė gudragalvė, duodamasi medžiojančiųjų vejama ir taip mergaitę atiduodama į gerų žmonių rankas.

Lengvą ir, pridėsime, plastinio pobūdžio veiksmą pasakai suteikia Sniegulių žaidimas miške, kol jos Šalčio įsakomos apdengia pavargusią mergaitę, kad jų tėvas įduotų ją, kaipo dovaną Šiauriui, kad šisai neleistų taip greit Piečiui į šitą kraštą sugrįžti. Jei dar pridėsime žvėrelių susirinkimą apie šalstančią mergaitę, Šalčio su Šiauriu susitikimą ir medžiotojus, tai ir turėsime visą gyvąjį pasakos gyvenimą.

Kaip matome ir turiniu ir veikimu, o iš savo pusės pridėsime ir stiliumi pasaka vaikų teatrui tikrai galės būti sava. Tuo būdu negausi vaikų drama bus susilaukusi geros dovanos. *K. Augas*

IDEALŲ KELIAIS. Kauno rajono moksleivių ateitininkų leidinys. 1935.

Gimnazijų leidiniuose kažin ar teko kada nors matyti taip vykusiai, rimtai ir padoriai išleistą laikraštėlį. Gana gerų savybių turi St. R-to, Vaivos eilėraščiai, o Al. Sakelio, J. Gr., A. Južintiškio, V–s ir Šančiškio Moksl. ideologiniai bei praktiniai straipsniai jau visai įsirašiusio stiliaus ir vaizdaus galvojimo vaisiai. Kiek silpnesnė beletristika.

V. Sidzikauskas. KLAIPĖDOS KRAŠTO ŪKIS SENIAU IR DABAR. Socialinių ir politinių mokslų institutas. Leidinys nr. 2. Kaunas, 1935. 20 psl.

Šisai leidinėlis Klaipėdos klausimu duoda truputį istorijos ir žinių, kaip Klaipėdos kraštas vėl grįžo Lietuvos valstybėn ir faktais bei skaičiais įrodo, kaip savoje žemėje tasai kraštas ir uostas iškultūrėjo, išaugo.

Pranas Daukšas. MEDŽIO TŪRIO SKAIČIAVIMAS. (Kubatūros lentelės). Lentoms, lotoms, sijoms (balkiams) ir kitiems apipiautiems medžiams ir apvaliems rąstams apskaičiuoti kubiniais metrais. 92 psl. Kaunas, 1935.

Benedikt Momme Nissen. KULTUR DER SEELE. Priester, Denker, Künstler in Kirche und Volk. Mit. 7 Tafeln. Freiburg im Breisgau 1935. Verlag Herder 200 psl. drobės apdarais 3.80 M. (neaptaisyta — 3.50 M.).

Tokio tipo knygą mums tenka matyti pirmąjį kartą. Autorius, jau ne jaunas vienuolis, įstabiu lankstumu, orientacija ir puikiu stilium įžvelgia įvairaus tipo kultūrinį asmenį ir ramiu kritiškumu perduoda jo vertingą veržimąsi kultūron, aukštumon, Dievop. Albertas Didysis, gilus mąstytojas, Tomas Akvinietis, kilnumo ir darbštumo pavyzdys, Tomas Kempietis, religinio įsisąmoninimo žadintojas, Düreris, žinomasis vokiečių dailininkas, Rembrandtas, aukštos kultūros menininkas, Goethe, Dievo ieškotojas ir Rembrandtdeutsche — autoriui yra pavyzdžiai, kuriais jis parodo skaidriuosius tikrojo žmogaus dvasios polėkius, kilnųjį žmogiškumą. Net stebies kartais, kaip autorius, ne rašytojas ir ne menininkas, taip kruopščiai įsigilina į Goethę ap Dürerį, į jų idėjas ir dvasią. Atrodo, kad autoriui lygiai savas ir pažįstamas yra rašytojas ar menininkas kaip ir toksai Tomas

Kempietis ar kas kitas, kurie yra tiesioginiai jo, kaipo vienuolio, mokytojai, kurių žodžių daugumą jisai, be abejo, mintinai mokąs. Dėl šių savybių, dėl idėjų originalumo ir naujumo mes ir norime šiai knygai „Kultur der Seele“ priduoti didesnės svarbos, o straipsnį apie Goethę, be abejo, saviškai pritaikę, tikimės vertimu patieksią ir „Ateities“ skaitytojams. *K. Augas*

Pr. Lemberis. SAULĖTEKIAI. Eilėraščiai. Biržai, 1935. 80 pusl. 2 lt.

F. H. Achermann. ARAM BELA. Romanas iš masonų gyvenimo. Iš originalo išvertė A. Kirtiklis. Akc. „Žaibo“ b–vės leid. Kaunas, 193ų, 146 psl. 1,50 lit.

Šis įdomiai ir iš slapto gyvenimo parašytas romanas moksleivijai galės būti tikrai įdomus. Tuo labiau, kad jis atidengia masonų tikrąjį veidą. Pagirtinas ir „Žaibo“ leidinių meniškumas, gražus išleidimas ir, palyginti, maža kaina.

F. G. Lebos. NEKALTŲJŲ KRAUJAS. Romanas. Iš prancūzų kalbos išvertė Petras Giniūnas. Akc. „Žaibo“ b–vės leid. Kaunas, 1935. 168 psl. 1,50 lit.

AMERBIURO INFORMACIJA LIETUVIAMS UŽSIENIEČIAMS. Redagavo A. Mačys. Amerbiuro leid. nr. 4. Kaunas, 1935. 64 psl.

Adomas Lastas - Adomas Juodasis. TIES KRUVINOM SPURGOM. Dabartiniame mūsų gyvenime, išskyrus, Putiną, Vaičiūną, Kiršą ir Lastą, galima pasakyti, vyrauja tik jaunosios kartos poetai, kurie palyginti per neilgą laiką suspėjo užimti svarbiausias pozicijas, iš jų išstumdami kai kuriuos senuosius. Visi prisimena 1920—25 metų laikus, kada pašėlusiai buvo populiarus poetas Liūdas Gira, kurio lyrika visoje Lietuvoje dainuote išdainuota buvo. O dabar?

Prieš Kalėdas „Sakalas“ išleido senosios kartos poeto Adomo Lasto - Juodojo II-rąją lyrikos knygą. „Ties kruvinom spurgom“, jo 25-rių metų literatūrinio darbo sukakčiai paminėti. Knyga išleista labai gražiai, net su autoriaus atvaizdu, bet deja, kad šito grožio kaip tik ten trūksta, kur jo labiausiai reikia. Pastebėta, kad poezija, geriau poetinė kūryba, yra kova. Bet ne banali kova dėl karjeros, o tik dėl nemarumo ir laurų. Lastas supranta, todėl ir šūkauna įžangos žody:

Ir išvien jau su audrom aš trauksiu smagiai,
kad prasmegt juodaburniai tai laisvės angiai!...
Vėjas lanksto šakas, tartum žaidžia piktai,
Na, ir aš, pats Juodasis, jau kaujuos rimtai.

Deja ši kova tik dėl poeto vardo! Bendrai pasakius, Lasto poezija — rašytinė, proto, bet ne jausmo, ne širdies poezija. Ir sakinių kanstrukcijoje ir rimuose ir ritmuose jaučiama šaltas dirbtinumas. O pasitaiko ir šitokių „perlų“.

Aš su akacija šiandien gaudžiau ..
jausdamas kančią pasauly skaudžiau.
Aš prisiglaudęs prie lapų arčiau ....
nuostabų slėpinį erdvėj mačiau.
(Akordas). (Pabrk. mano. P. A.)

Kiek čia poezijos, ir ar tai galime pavadinti poezija — tesprendžia patys skaitytojai. Juk pastebėta, kad nuogi gyvenimo faktai, įspūdžiai ir svajonės tik tada tampa poezija, kai poetas—kūrėjas perleidžia juos per kūrybiškumo prizmą, kaip jis visą pasirinktą medžiagą stilizuoja. Jau Herbačiauskas sakė, kad kūrinys yra dvasios vaikas, kurį kiekvienas kūrėjas didžiausiuose skausmuose gimdo, o gyveniman išleidžia stiprų. Su Lastu šiuo atžvilgiu kiek kitaip.

Bet visai tai dar pateisinama, nes Lasto „Ties kr. spurg.“ rašyta Didžiojo karo metu. Bet šiandien, kad ir iš to paties Lasto, laukiame kūrybos pilna to žodžio prasme.

Iš poezijos perlų pažymėtina „Mergelės Goda“, „Kai saulė bučiuoja“ ir dar keli. Šiaip Lasto poezija bus įdomi tik literatūros istorijai ir kritikui.

(Sakalo leid. Su Tarabildos pieštu portretu. Kaina 2 litu).

P. Arvydas

KŪNO KULTŪRA

P. Vaitonis

Kraštutiniųjų dvasinės kultūros atstovų labai dažnai esti puolami įvairūs sporto rekordai. Jų manymu, tai esąs kūno kultūros iškrypimas iš tinkamų jai vėžių, nukrypimas nuo teisingiausio ir vienintelio kūno kultūrai dėsnio — sportas tik sportui. Iš paviršiaus šis dalykas kiekvienam taip turėtų atrodyti, bet arčiau pažvelgus savo nuomonę tenka pakeisti.

Sporto rekordai pasiekiami tik ilgu ir įtemptu darbu ir lavinimu ir kaupimu nevien tik fizinių pajėgų, bet ir tųjų dvasinių, kaip valios tvirtumas, susikaupimas ir ryžtingumas. Jei kiekvieno sportininko progresas pareitų tik nuo fizinių pajėgų lavinimo, tai sportinis žmogaus progresas būtų labai mažas, nes fizinių pajėgų išlavinimo riba ypa palyginti nedidelė. Daug daugiau reikšmės progresui čia turi dvasinės pajėgos, kurių išlavinimo galimumai yra daug didesni. Sportininkai dažniau turi raumenų pertrūkimą arba pertempimą ne dėl to, kad jų raumenys yra silpnesni arba jautresni, bet kad jie sugebėdami labiau susikaupti į veiksmą moka įdėti nesulyginamai daugiau jėgos. Nei vienas netvirtos valios, nemokąs susikaupti, žemos moralės ir intelektualinių gabumų spoptininkas nebus pasaulinis rekordsmenas. Buvęs pasaulio bosko čempijonas Tuney savo titulą laimėjo ne fizinių jėgų persvara prieš kitus, bet savo intelektualinio išlavinimo ir susikaupimo dėka. Vokiečių vidutinių distancijų čempijonas dr. O. Pelceris savo jaunystėje buvo silpnos sveikatos ir gydytojų buvo pasmerktas džiovai, bet vėliau nenuilstamo sportinio darbo ir valios tvirtumo dėka tapo savo laiku geriausiu pasaulio vidutinių distancijų bėgiku. Sporto rekordai labai gerai patarnauja kūno kultūros propagandai, kas mūsų krašte net labai reikalinga yra. Taip pat jie yra kiekvienai tautai jos fizinio pajėgumo ir išsilavinimo rodyklė.

Visų šiųjų dalykų dėliai matome, kad sportiniai rekordai nuo įtakos žmogaus nevien tik fiziniam, bet ir dvasiniam lavinimui yra mūsų tautos kūno kultūros gyvenime vienas teigiamųjų veiksnių.

SPORTO KRONIKA

FUTBOLAS

Pirmasis fotbolo pirmenybių ratas pasibaigė ir jau prasidėjo antrasis. Pirmojo rato nugalėtoju išėjo Š. Š. Kovas, iš 5 rungtynių surinkęs 8 taškus. Š. Š. Kovas pirmenybes pradėjo labai sekmingai, tik į galą jau gerokai pailso. Vos laimėjo prieš Taurą ir paskutines rungtynes prieš MSK pralaimėjo.

Antrą vietą užėmė meisteris MSK, gavęs 7 taškus. Meisteriui pradžioje baisiai nesisekė. Pirmas rugtynes pralaimėjo, o antras baigė lygiomis, bet toliau MSK atgavo savo formą ir visas likusias rungtynes laimėjo užtikrintai. MSK jau žaidė vienas ir II-jo pato rungtynes, kurios baigėsi lygiomis — 2:2.

Trečią vietą gavo LGSF ir LFLS. LGSF pirmosios rungtynės buvo nesekmingos. Dvejas iš eilės rungtynes pralaimėjo gana aukštu rezultatu, tik vėliau atgavo seną formą ip pirmąjį ratą užbaigė su 5 taškais. Tiek pat taškų surinko ir LFLS.

Tauras pirmajam rate tegavo tik 3 taškus, o JSO 2.

Užsienio futbolo komandos Kaune

Šiais metais Kaune gastroliavo bent kelios užsienio komandos, daugiausiai iš Vakarų Europos — Vengrijos, Čekoslovakijos, Danijos ir tik viena iš Latvijos.

Visos užsienio komandos, neskai-

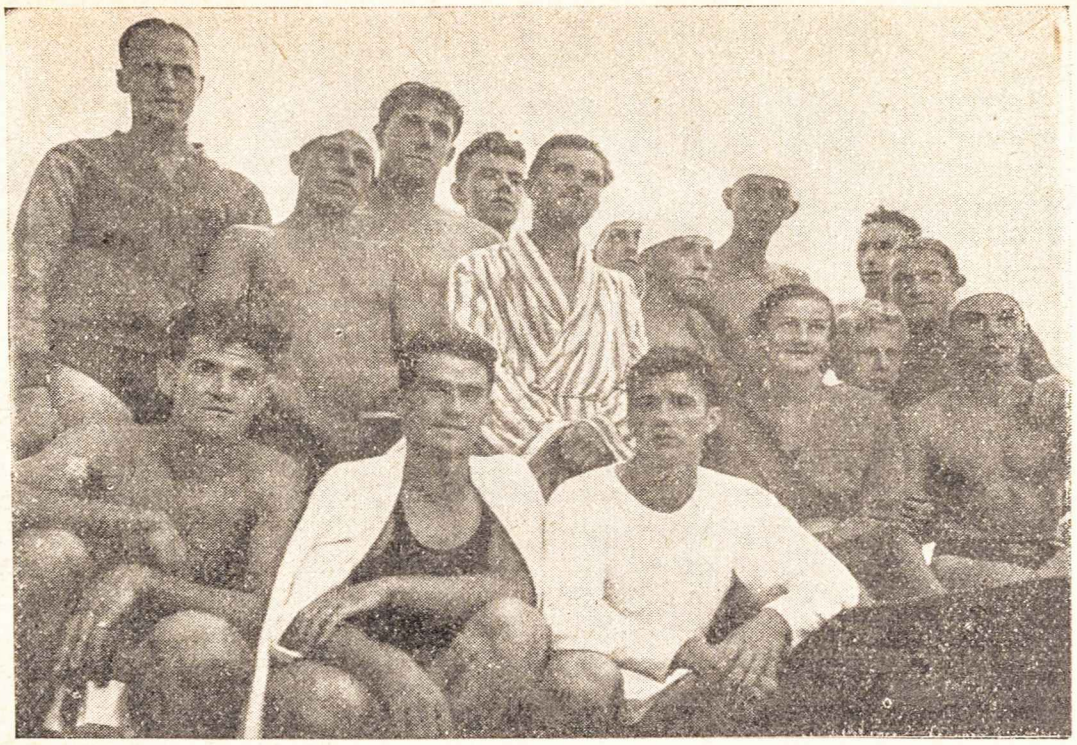

Vandens sporto dalyviai pasaulio lietuvių kongrese

tant Latvijos „Union", parodė gražų žaidimą, nors jos buvo tik iš antrosios lygos. Geriausiai kauniškiams patiko Danijos Baldklub, kurs mūsų rinktinę nugalėjo 2:0. Gerai pasirodė ir Vengrijos Hungaria — Bočkai rinktinė, su mūsų rinktine sužaidusi 2:2.

LENGVOJI ATLETIKA

Mūsų lengvaatletai gerokai pažengė pirmyn. Šiais metais buvo kelios lengvosios atletikos šventės, kurių pasiekti rezultatai labai džiugino. Per tarpmiestines lengvosios atletikos rungtynes Kaunas — Klaipėda — Liepojus, Kaunas be didelio vargo užėmė pirmąją vietą. Rugpjūčio pradžioj Kaune buvo visos Lietuvos lengvosios atletikos pirmenybės. Pirmenybėse dalyvavo per 200 lengvaatletų. Per šias pirmenybes pasiekta 16 naujų Lietuvos rekordų. Pirmąją vietą laimėjo Liet. Šaulių S-ga.

Rugpjūčio mėn. vidury Budapešte įvyko didelė studentų sporto olimpijada, kurioj dalyvavo ir mūsų lengvaatletai. Iš mūsiškių geriausiai pasirodė LGSF ilgų distanjijų bėgikas Vietrinas, užėmęs 4 vietą. Jis 5 kil. nubėgo per 15 m. 40 sek., toli pralenkdamas Vokietijos ir kitų kraštų garsius bėgikus, tuo pačiu ir gerokai pagerindamas Lietuvos rekordą.

UŽSIENIO LIETUVIAI SPORTININKAI

Per Pasaulio Lietuvių Kongresą Kaune įvyko 3 didelės sporto dienos, kuriose dalyvavo geriausi Lietuvos, Latvijos lietuvių ir Amerikos lietuvių sportininkai. Pirmoji diena buvo skirta vandens sportui. Čia geriausiai pasirodė garsi plaukikė Amerikos lietuvaitė p-lė Šemačiūtė.

Latvijos lietuviai neblogai pasirodė bokse ir orasvydy, nugalėdami net Kauno rinktinę.

Amerikos lietuviai parodė krepšiasvydžio meną, kuriame yra tikri meisteriai. Nenuostabu. Amerika — krepšiasvydžio tėvynė, tad ir Amerikos lietuviai krepšiasvydyje yra daug pasiekę. Atrodo, latviai, kurie yra Europos krepšiasvydžio meisteris, prieš Amerikos lietuvius neatsilaikytų.

Pažymėtina, kad visi dalyvavusieji Amerikos lietuviai spoptininkai yra uolūs katalikai. Kaune būdami visi organizuotai ėjo išpažinties. Tai gražus pavyzdys mūsų sportininkams. Rugpjūčio 12 d. Amerikos lietuvių sportininkų ir kitų kraštų išeivių katalikų vadų pagerbimui ateitininkai savo salėj suruošė vakarienę.

Kreivos Šypsenos

Veda *Eždžion-Tekš*

Kiza

PO ŠAUNIŲ ATOSTOGŲ

Kad jau rašyti, tai vis rašyti
Ir užkabinti kiekvieną sritį.
Vasara buvo, tiesa, ilsėjom,
Betgi ir šposų daugel prisėjom.
Ir jei peržvelgsi Lietuvos plotį
Rasi iš daug ko *kreivai šypsotis.*
Prof. Dovydaitis vis po senovei
„Draugus" link jūros vežtis vėl krovė
Ir į žemaičių žemę jau sukė,
Kol susilaukė dovanom ūkį.
O jei minėti čia poną Zupką,
Tai surašyti tektų alupką:
Šiąvasar metė jis visą raštą
Ir išvažiavo pažinti krašto...
Sakė link jūros važiuoti reikia
Deja, paglemžė širdį Mažeikiai...
Kaip mūs šeimynos gražiai gyventa,
Tars rimtą žodį korespondentai,
O jei dar šito jums neužteks,
Pasiklausykit Eždžionio — Tekš:
Prieš atostogas malonias
Dvejetukai pjovė žmones,
Bet į pabaigą birželio —
Rupkės, bėkite iš kelio.
Ir paliko klasių sienos
Tylumoj budėti vienos.
Tylumoje parymo stalas,
Nebespaudė jo žurnalas.
Ir lenta, keistai sužvilgus,
Užsimiršo brūkšnius ilgus.
Jokių alphų, jokių gammų
Nei mielosios monogramų.
Matematikai visoki
(Iš to džiaugsmo nors raudoki),
Užsupti rytinio vėjo,
Gegutės skaičiuot pradėjo.
Ką čia, sako, mums binomas!
Lai jį sprendžia Abraomas!
Mes konkrečią sritį radom:
Su gegutėm biznį vedam!
Literatai, vyrai bravo,
Gan gražiai atostogavo:
Iš gimnazijų ištrūkę,
Ekskursavo, kaip padūkę.
Galvas įspūdžių prikimšo
Ir Serevičius ir Rimša.
Tik Bradūnui paliai Preilą
Baisiai buvo kažko gaila.
Chapusčiukas pasiklydo,
Kai plungietę tik išvydo.
O Kiroklis, bra, su Kniaukliu
Kėlė dvikovą dėl „kauklių".
Net aš pats takais į jūrą
Nuslinkau paskui Amūrą.
Nors tai nieko ypatingo,
Bet širdis beveik sustingo.
Futbolistai ilgakojai
Ir kitoniški cowboy'ai
Gaudė varnas, spyrė golus
Ir prie šokių buvo uolūs.
Ilgą laiką buvom ponai,
Grojo valsus patefonai, —
O čia šmaukšt, žiūrėk, ir vėliai
Mes vargdieniai mokinėliai.
Klasė ūžia, klasė pyška
Ji užmiršo šiandie viską,
Vien atostogas tik mena,
Vien atostogom gyvena.

ROKIŠKĖNŲ ŠARŽAI

(Sulig pavasario išvaizdos)

Šeštokės — aštuntokų kaimynės ir įkvėpėjos. Štai kodėl prieš rašomuosius aštuntokai pas jas eina skolintis rašalo, plunksnų ar vėl ko nors, kad gavę nors vieną *charakteringą žvilgsnį* galėtų su entuzijazmu rutulioti bet kokią temą. Klasė šviesi. Jos taipogi netamsios... Mat, prieš veidodėlius mėgsta tualėtus sušiaušti ar suglostyti (žiūrint koks kurios skonis!). Čia jos ir veikėjos nemažos. Seniau ypač dažnai savo klasėj živiliečių štabas prie neuždarų durų pertraukų metu posėdžiaudavo. (Vertėtų šiuo atveju paminėti keletą „politinių" faktų, bet vardan sugyvenimo ir tolerantiškumo nutyliu.). Turi poetę „M", solistę „Gr". (kurios vardą tik ką pamiršau), baleriną „B". ir ypatingą „E". Tiesa, būčiau ir pamiršęs, kad pas jas Elenų, tai kaip Dan guj šventųjų. Tikra Elenų klasė!

Šeštokai — vyrai smagūs. Čia glūdi jaun. literatų štabas, iš kurio siaiškina, tai tuoj siunčia pas bendradarbį delegaciją ir kategoriškai reikalauja: „Na, *N.* (čia pasako bendradarbio vardą šauksmininko linksny) ką čia parašei?!" Nieko sau jie ir „ačko" mėgėjai ir *Nr. 5* pirkėjai. Yra toks ten „M." vyras

daug tikisi vyr. literatai. Mėgsta spaudą. Jei kurių daugtaškių neišstoras ir drūtas, kurs betgi ištęsi pagal savo storybę būti ir geras. Įdomiai jis kritikuoja ir drebina jaun. literatų susirinkime. O neseniai ir paaukštinimą iš *aukščiau* gavo! Norite gal žinoti, kaip jaučias vienas „Š", kurio pirmąją ir paskutiniąją novelę susirinkimas „sumovė". Bet, draugužiai, dovanokit, kad apie tai nepasakosiu . Mat, nenoriu netekti kailio, jei jo ambicija netilptų širdy ir veržtųsi lauk. Supraskite korespondento padėtį ir gerus norus...

Septintokai — vienu vardu iš karto charakterizuoti nesiduoda. Jiems formos netinka! Klasę, sakysim, jukdo visuomet „R", kur ir poezijoje, ir karikatūriškoje, ir šposuose lygiai visų žinomas, bet nevisada *vienodai mėgiamas*. Netoli jo yra dar „L." Jis taipgi mišrų ir ilgą titulą turi — balerina, deklamatorė, sportininkė ir... (ką čia viską išsakysi.). Garsus ir tipas „B." Mažaūgis, bet plačiai žengiąs vyras. Laiptais iš apatinio viršutinian koridoriun atžengia vienu šuoliu. Su mergelėm nedrąsiai, bet jau pradeda flirtuoti. Galiu dar pamiršti jų pramogas — baletus. Berniukai susitaiso ir šoka baletus. Šoka vaizdingai ir charakteringai. O tie šokių vaizdai ir charakteriai atsimuša šešėlių pavidalu ant stiklinių durų, iš kur koridoriaus publika gerai viską mato.

Aštuntokai — apie kuriuos nedrąsu ir pradėti. Mat, visko negi sutalpinsi į korespondencijos rėmus, o jie yra tokie, kad net ir gimnazijos rėmuose netilpsta garsumo atžvilgiu. Jie literatai—rašytojai, poetai, satyrininkai (A. G.), žurnalistai. Pas juos dažnai plaukia laiškai ir vis — arba iš redaktorių, arba iš bendradarbių, arba iš *beatričių!* Turi net kiekvienas savo žanrą pasirinkęs. Ir laiškus rašo novelistai novelės pobūdžio, lyrikai eilių, ir kur ten sugaudysi ligi kokio originalumo prieina. Na, bet ir išdidumo turi. Jie sako: „Ką, mūsų rankose spauda, mes bendros opinijos nustatytojai". O žinot, kaip jie praktiški. Visus pergyvenimus — dvejetuko gavimus, nesusipratimus „dėl politikos", koridoriaus publikos išsišokimus, *penktakių žvilgsnius* įamžina meniškoj plotmėj: novelėj, apysakoj, kupletuose etc. Prie literatų reikia priskirti ir jų klasės tris *beatričes,* kurių dėka literatai *produktingėja.* Dėkui joms, kad įkvėpdamos kūrėjus darbuojas literatūros ir kultūros (sic!!!) labui!

Greta literatų yra šachmatininkų, kurie sudaro gimnazijos šachmatininkų pagrindą. Tik daugelis neįsivaizduoja, kad jie gali vaikščiodami lošti šachmatais, kai neturi šachmatų, o tik popierėlį ir paišelį arba parkerį. Visuomenininkiškas elementas taipgi čia sveikintinas. Jie darbštūs, ryštingi ir stiprūs, intensyvūs tikslo siekėjai. Tačiau vienam darbui ir jie per silpni. Mat, viena žydutė „M." *nemėgsta reveranso* ir jo nedaro. (Tiesa, reikia ją suprasti: žmogus storas negali lankstytis, stengias kuogeriausia išlaikyti stačią figūrą...). Pedagogai bandė ją „priversti", bet nepriverte. Auklėtojas pavedė klasei,, klasė visuomenininkams, o jie ir vargsta vargšeliai dėl jos *atkaklumo*... .

ATRADIMAI MAŽEIKIUOS

Į klases pro ceisso „akuliorius"

Kadangi šių metų sąskaitos jau suvestos, tai bent pro išvalytus Ceisso „akuliorius" mėginsiu pažiūrėti, kas įvairiose klasėse kaip gyveno, kas žiūrėjo į savo fūrerišką kumštį. Pirmenybė aukštesniųjų klasių mokiniams!

VIII. Čia diktatorių daugiausia. Štai Paulius vaikšto su įvairiomis bylomis ir žvalgosi, kaip čia kur daugiau rekomendacijų Karo Mokyklai susirinkus ir, eidamas per koridorių, mirkteli lyg išrikiuotai trečiokių

Redaktorius — **Kazys Kecioris - Zupka**
Vyr., atsak. red. ir leid. — **Pr. Dovydaitis**

eilei. Štai Antanas savo milžinišku ūgiu praslenka paskui Paulių per koridorių ir besijuokiančiam reporriui rodo „aštuntokišką“ gestą, vadinas, „nebijau“. Čia pasirodo Bronė, su suveržta paauksuota geležim galva — tur būt, laiko, kad nuo girdėtų komplimentų nesprogtų. Čia vėl Stasė su melancholiška akių išraiška žvalgosi, ar tik neras kur ramesnę vietelę su vadovėliu pasėdėti. Štai Alfonsas, šypsodamasis žengia lyg Napoleonas po laimėto mūšio — jis tikrai laimės... Štai Ona švaistosi lyg vyras po salę — kas jai, su ja ne juokai, — ar bekibsi. Štai vėl Kostas žvilgčioja į praeinančias dulcinėjas ir berniukams siūlo išmėginti rankų raumenų jėgą. Ir slenka garbingi abiturientai, lyg filmoje...

VII. Štai žengia klasės seniūnas Petras, glotniai suvertęs savo geltonus plaukus į užpakalį, bet jis neramus — vargai spaudžia. Štai čempionas Kazys, lyg ant spyruoklių linguodamasis, sukinasi apie klasės mergužėlę. Štai lyg voverė nuliuoksi Viktoras — jis tik juokiasi — kas jam: jis tik pasiunčia žodžio „padnošką“ ir klasė jau kvatojas. Štai menininkas Felis, atsidėjęs daro Žemaičio šaržą. Ten vėl Mortelė, tik panaši ne į raudoną, bet į baltą morkelę. Čia vėl Viktė lyg pamėgdžiodama Kazio eiseną, vaikšto nuo Felio prie Kazio, nuo jo prie Petro ir vėl prie Felio ir taip toliau. Štai reporteris Bronius niūriu žvilgsniu seka klasę, bet tik pasiunčia Viktė link jo žvilgsnį, ir Bronius jau juokiasi. Ir toliau eina Jonai, Antanai, Juozai ir visa eilė kitų asmenybių.

VI. Moterų diktatūra. Štai Jadzė žengia per koridorių tartum „didelė“. Netoli jos žengia Viktė. Āk, už jos plaukus ir akis tur būt ne vienas gimnazistas ryžtųsi ir antriems metams pasilikti. Bet ji ne mokiniams skirta — ji žengia kaip ekstravagantiška grapienė toliau. Štai Jonelis iš po juodų antakių žvalgosi ir klausinėja, kaip čia toliau bus su šachmatais. Dar praeina vienas kitas vyrukas, o toliau visa eilė diktatoriškųjų asmenybių — jos triumfuoja.

V. Čia jau chaosas. Čia Vytautas „didis“ žvalgosi iš po savo garbinių, čia mažasis bet smarkusis ping-pongistas Antanas vaikšto siūlydamas sužaisti partiją. Čia vėl Bronė žvalgosi su savo bubikopfu papuošta galva, čia vėl akis nuleidus praeina Emilija, lyg kad liūdėdama nusikirpusi savo šilkines kasas. Čia vėl Jadzių pora žygiuoja — viena jų triumfališkai mėto žvilgsnius, purtydama savo, lyg vokiečių poeto Goethės plaukus. Toliau vėl eina visa eilė, bet kas juos ir jas beišskaičiuos, nes jų daug, lyg grybų Anykščių šilėly, kurių vardų ir pats vysk. Baranauskas nežinojo.

Kitos klasės toli, jos kitame bute, ir Ceisso „akulioriai“ darosi tamsūs.

Žloba

NAUJA NUOSAVYBĖS TEORIJA ŠIAULIŲ MERGAIČIŲ GIMNAZIJOJ

Baigiantis mokslo metams per „Ateities“ Administraciją buvo siųsta į mergaičių gimnaziją viena pedagoginė knyga, tačiau vadovybė atsisakė knygą įteikti ir negrąžino atgal. Išeitų, kad pasisavino. Kažin kas būtų, jei ir moksleiviai auklėtojais pasektų. Kas išdėstys „Kreivoms šypsenoms“ naująją nuosavybės teoriją?

Miesto moksleivis pas draugą kaime mokosi jodinėti.

Moksleiviams patogiausia pirkti:

a) visus vadovėlius, sąsiuvinius ir kt. mokymosi priemones,

b) šachmatus, loto ir kt. moksleivių žaidimams tinkamus įrankius

c) foto reikmenis ir aparatus (foto aparatų kaina nuo 8 lit.)

ir visa kita, kas tik moksleiviams įsigytina

J. Karvelio ir J. Rinkevičiaus Prekybos Namuose

Kaunas, Laisvės Alėja 25, Telef. 280 ir 12-93

Pirmos literatūros kregždės po vasaros atostogų!

„SAKALAS“ JAU IŠLEIDO ŠIAS LITERATŪROS NAUJIENAS:

1. *Petro Vaičiūno* SULAUŽYTA PRIESAIKA. Keturių veiksmų pjesė. Lt. 3, —
2. *Dim. pulk. A. Uspenskio* DIDŽIAJAME KARE. Atsiminimai iš Didžiojo karo ir kovų Lietuvoje, su karo veiksmų schemomis ir fotografijomis. Lt. 3,50
3. *Sigrid Undset* KRISTINA. VII t. Giminaičiai. Lt. 2,—
4. *P. Keller* HAGARO SŪNUS. Romanas
5. *Reklif* RUSŲ IMPERIJOS GALAS. Romanas. Lt. 2,—

BAIGIAMA SPAUSDINTI:

1. *A. Vienuolio* MINISTERIS, Aktualus romanas.
2. *Simano Daukanto* BŪDAS. Redag. kalbininko *J. Talmanto*. Lt. 4,—
3. *Simo Sužiedėlio* VYTAUTAS DIDYSIS IR JO ŽYGIAI. Populari monografija jaunimui. Gausiai iliustruota.
4. *Mackevičiaus - Nord* SAMOJIEDŲ BERNIUKO NUOTYKIAI. Įdomus apsakymas iš samojiedų gyvenimo tol. rytų tundrose. Iliustruota.
5. *Karolio Vairo* vert. ir *L. Giros* redag. EZOPO PASAKOS.
6. *Perl. Buck* GEROJI ŽEMĖ. Monument. romanas iš kiniečių gyvenimo. Vertė *K. Boruta*.

SAKALO knygos gaunamos visuose knygynuose ir pačioje bendrovėje KAUNAS, Kęstučio g. 36.

Šio nr. kaina Lt. 1,75